

Vlaams
Parlement

ingediend op **15** (2017-2018) – Nr. 4-K
30 november 2017 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
uitgebracht door Björn Anseeuw, An Christiaens, Bart Van Malderen,
Piet De Bruyn, Els Robeyns, Cindy Franssen en Elke Van den Brandt
aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting

over het ontwerp van decreet

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2018

over de beleidsbrief
Armoedebestrijding
2017-2018

over de beleidsbrief
Gelijke Kansen
2017-2018

en over de beleidsbrief
Wonen
2017-2018

Samenstelling van de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen:

Voorzitter: Lorin Parys.

Vaste leden:

Björn Anseeuw, Piet De Bruyn, Jelle Engelbosch, Marc Hendrickx, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
An Christiaens, Dirk de Kort, Katrien Partyka, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
Michèle Hostekint, Bart Van Malderen;
An Moerenhout.

Plaatsvervangers:

Ingeborg De Meulemeester, Lies Jans, Kathleen Krekels, Elke Sleurs, Nadia Sminate,
Herman Wynants;
Griet Coppé, Michel Doomst, Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
Ann Brusseeel, Freya Saeys;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

Guy D'haeseleer;
Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

- 15** (2017-2018) – Nr. 1: Ontwerp van decreet + Bijlagen
 - Nr. 2 en 3: Amendementen
 - Nr. 4-A t.e.m. J: Verslagen aan de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
- 14** (2017-2018) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
 - Nr. 2: Amendementen
- 12-A** (2016-2017) – Nr. 1: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
 - Nr. 2: Verslag
- 13** (2017-2018) – Nr. 1: Algemene toelichting
 - Nr. 2: Toelichtingen per programma
- 16** (2017-2018) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof over de begroting
- 21** (2017-2018) – Nr. 1: Meerjarenraming
- 1322** (2017-2018) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1323** (2017-2018) – Nr. 1: Beleidsbrief
- 1324** (2017-2018) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I. Beleidsdomein Wonen	6
1. Toelichting van de beleidsbrief Wonen 2017-2018 op 9 november 2017	6
1.1. Strategische doelstelling: een actief grond- en pandenbeleid voeren	6
1.2. Strategische doelstelling: eigendomsverwerving wordt verder gestimuleerd.....	7
1.3. Strategische doelstelling: de private huurmarkt versterken	7
1.4. Strategische doelstelling: de sociale huurmarkt optimaliseren...	8
1.5. Strategische doelstelling: een woonaanbod op maat van iedere Vlaming	10
1.6. Strategische doelstelling: duurzaam en kwaliteitsvol (ver)bouwen en wonen.....	10
1.7. Strategische doelstelling: efficiënt en doeltreffend Vlaams bestuur	11
2. Toelichting van de begroting voor Wonen voor 2018 op 9 november 2017	13
3. Vraagstelling door de leden op 16 november 2017.....	13
3.1. Vraagstelling door An Christiaens.....	13
3.2. Vraagstelling door An Moerenhout.....	13
3.3. Vraagstelling door Katrien Partyka	14
3.4. Vraagstelling door Mercedes Van Volcem.....	15
3.5. Vraagstelling door Dirk de Kort.....	20
3.6. Vraagstelling door Michèle Hostekint	20
3.7. Vraagstelling door Valerie Taeldeman	22
3.8. Schriftelijke vraagstelling.....	23
4. Antwoorden van de minister betreffende de beleidsbrief Wonen 2017-2018 op 23 november 2017.....	23
5. Antwoorden van de minister betreffende de begroting voor Wonen voor 2018 op 23 november 2017.....	29
6. Repliek van de leden op 23 november 2017	29
7. Indicatieve stemming over de begroting voor Wonen voor 2018 op 30 november 2017	32

II. Beleidsdomein Armoedebestrijding	33
1. Toelichting van de beleidsbrief Armoedebestrijding 2017-2018 op 23 november 2017	33
1.1. Strategische doelstelling: voorkomen dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terechtkomen.	33
1.2. Strategische doelstelling: armoede op een effectieve manier bestrijden	34
1.3. Strategische doelstelling: we ondersteunen het beleid met een geïntegreerd bestuur.....	36
2. Toelichting van de begroting voor Armoedebestrijding voor 2018 op 23 november 2017	38
3. Vraagstelling door de leden op 23 november 2017	38
3.1. Vraagstelling door Mercedes Van Volcem.....	38
3.2. Vraagstelling door Katia Segers	40
3.3. Vraagstelling door Elke Van den Brandt.....	42
3.4. Vraagstelling door Piet De Bruyn.....	44
3.5. Vraagstelling door Cindy Franssen.....	44
4. Antwoorden van de minister op 30 november 2017	45
5. Repliek van de leden op 30 november 2017	49
6. Indicatieve stemming over de begroting voor Armoedebestrijding voor 2018 op 30 november 2017.....	51
III. Beleidsdomein Gelijke Kansen	51
1. Toelichting van de beleidsbrief Gelijke Kansen 2017-2018 op 23 november 2017	51
1.1. Strategische doelstelling: een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan	52
1.2. Strategische doelstelling: volwaardige maatschappelijke participatie.....	54
1.3. Strategische doelstelling: het bestrijden van discriminatie.....	55
2. Toelichting van de begroting voor Gelijke Kansen voor 2018 op 23 november 2017	56
3. Vraagstelling door de leden op 23 november 2017	56
3.1. Vraagstelling door Sabine de Bethune	56
3.2. Vraagstelling door Els Robeyns	58
3.3. Vraagstelling door Elke Van den Brandt.....	58
3.4. Vraagstelling door Piet De Bruyn.....	60
3.5. Vraagstelling door Tine van der Vloet	61
3.6. Schriftelijke vraagstelling.....	61
4. Antwoorden van de minister op 30 november 2017	61
5. Repliek van de leden op 30 november 2017	67
6. Indicatieve stemming over de begroting voor Gelijke Kansen voor 2018 op 30 november 2017.....	70
Gebruikte afkortingen	71

Bijlagen:

Bijlage 1: Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 – Opsplitsing per commissie.....	75
Bijlage 2: Schriftelijke vragen van Björn Anseeuw over de beleidsbrief Wonen 2017-2018	76
Bijlage 3: Patrimoniumenquête SHM's inzake energiezuinige renovatie	77
Bijlage 4: Schriftelijke vragen van Ann Brusseel over de beleidsbrief Gelijke Kansen 2017-2018.....	80
Elektronische bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be :	
Bijlage 5: Presentatie van minister Homans beleidsbrief – begroting Wonen	
Bijlage 6: Presentatie van minister Homans beleidsbrief – begroting Armoedebestrijding	
Bijlage 7: Presentatie van minister Homans beleidsbrief – begroting Gelijke Kansen	

De Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen besprak op 9, 16, 23 en 30 november 2017 het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018, in samenhang met de beleidsbrieven Wonen, Armoedebestrijding en Gelijke Kansen 2017-2018, ingediend door Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding. De presentaties van minister Homans bij de beleidsbrieven en de begroting zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Beleidsdomein Wonen

1. Toelichting van de beleidsbrief Wonen 2017-2018 op 9 november 2017

1.1. Strategische doelstelling: een actief grond- en pandenbeleid voeren

1.1.1. Operationele doelstelling: beschikbare ruimte inschakelen in een duurzame beleidsvisie

Minister *Liesbeth Homans* stelt dat daarbij de uitvoering van het Grond- en Panden-decreet belangrijk is. Wat de meting sociaal woonaanbod en voortgangstoetsen betreft, keurde de minister begin 2017 de lijst goed met de definitieve indeling van gemeenten in categorieën in het kader van de voortgangstoets 2016. In 2018 zal er een nieuwe voortgangstoets zijn. Voor de sociale woonbeleidsconvenants leidden twee oproepen ertoe dat 64 gemeenten er een afsloten. De derde oproep werd gelanceerd in september 2017.

Wat de vrijstelling specifieke inhaalbeweging sociale huurwoningen betreft, kreeg de gemeente Ranst er een op grond van haar open asielcentrum, Pepingen omdat het zes wooneenheden realiseerde voor 1 januari 2008 (de datum van de nulmeting), en Lennik en Galmaarden vanwege hun opvangplaatsen in een organisatie voor Bijzondere Jeugdzorg.

Verder vermeldt ze het Rollend Grondfonds. Vlabinvest, dat overging naar de provincie Vlaams-Brabant als autonoom provinciebedrijf, kan via het Rollend Grondfonds renteloze bulletleningen aangaan voor de financiering van grondverwervingen voor de realisatie van sociale huurwoningen.

Het beleid wil ook de lokale besturen versterken in het bestrijden van leegstand en verwaarlozing. Op dat vlak werd een volledige decentralisatie doorgevoerd. Wonen-Vlaanderen biedt ondersteuning aan de lokale besturen. Sinds oktober is een nieuwe handleiding leegstandsbestrijding voor hen beschikbaar.

In het kader van het sociaal beheer en de onteigening van verkrotte panden, is het voorontwerp van decreet al tweemaal goedgekeurd. Doel is dat de gemeenten, als regisseur van het lokale woonbeleid, het sociaal beheersrecht krachtiger en doeltreffender kunnen inzetten in het bestrijden van ongeschikt- en onbewoonbaarheid, leegstand en verwaarlozing.

1.1.2. Operationele doelstelling: een betaalbare woning in eigen streek wordt bevorderd

Wat wonen in eigen streek betreft, werd op 7 juli 2017 een conceptnota voor nieuwe regelgeving ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1236/1). In het kader van deze doelstelling verwijst de minister ook nogmaals naar de nieuwe mogelijkheid van Vlabinvest, die ze eerder beschreef.

1.2. Strategische doelstelling: eigendomsverwerving wordt verder gestimuleerd

1.2.1. *Operationele doelstelling: sociale koop en kavels*

Er is een nieuw kader voor sociale koopwoningen en sociale kavels, dat al van kracht is. Verder wil de minister de mogelijkheden van recht van erfpacht en recht van opstal onderzoeken. Zij worden zeer weinig gebruikt in het woonbeleid. Daarom wil ze een ruimere toepassing van het recht van erfpacht en het recht van opstal door SHM's mogelijk te maken. Verder wil ze innovatieve erfpacht- en opstalprojecten ondersteunen door middel van een proefomgeving voor experimentele woonvormen.

1.2.2. *Operationele doelstelling: woonzekerheid van de eigenaar-bewoner bevorderen*

Voor de verzekering gewaarborgd wonen, wordt nagegaan in hoeverre een uitbreiding haalbaar is voor zelfstandigen en interimcontracten. Daarbij wordt zowel naar de interesse van verzekeraars als de budgettaire haalbaarheid gekeken. In het kader van het objectiveren van de bijzondere sociale leningen, zal een studie van het Steunpunt Wonen als vertrekpunt dienen bij de aanpassing van het eenge maakte leningenbesluit in 2018.

1.2.3. *Operationele doelstelling: de toegang tot gewaarborgde leningen verbeteren*

De minister herinnert eraan dat de EKM's hun gewaarborgde leningen financieren met externe funding, waaraan het Vlaamse Gewest een waarborg verleent. In samenwerking met de EKM's wordt thans gezocht naar alternatieve fundingmogelijkheden zonder die waarborg.

1.3. Strategische doelstelling: de private huurmarkt versterken

1.3.1. *Operationele doelstelling: de nieuwe bevoegdheid inzake woninghuur*

De minister memoreert de vergadering die de commissie op 20 juli 2017 wijdde aan het voorontwerp van Vlaams Huurdecreet na de eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering (*Parl.St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1264/1*). Ook voor het actieplan dat de discriminatie op de huurmarkt aanpakt, verwijst ze naar haar toelichting op 20 juli 2017.

1.3.2. *Operationele doelstelling: woonzekerheid van de private huurder en betaalbaarheid voor de verhuurder bevorderen*

De optimalisatie van het Huurgarantiefonds is opgenomen in het globaal plan dak- en thuisloosheid 2017-2019. Verder vraagt de minister het Steunpunt Wonen om een onderzoek uit te voeren naar de verzekeraarbaarheid van het gewaarborgd wonen van huurders: zijn er verzekeringsinstellingen die bereid zijn dat risico te nemen?

Wat het aanwenden van huursubsidie en huurpremie betreft, zal de studie van Steunpunt Wonen als basis dienen van het nieuwe vervangend huursubsidiestelsel. Er wordt ook nagegaan of een gedifferentieerd systeem haalbaar is, waarvan ze het type woningen als voorbeeld geeft.

Het aanbod van de SVK's wordt uitgebreid. Evaluatie en bijsturing van het besluit zijn bezig en verlopen in twee fasen. De bijsturing wordt dit jaar aan de Vlaamse Regering voorgelegd. In het Performantiedecreet wordt een waaier aan mogelijkheden ingeschreven om preventief of curatief op te treden met het oog op de continuïteit van de SVK-werking.

1.3.3. Operationele doelstelling: betaalbaarheid en rentabiliteit op de private huurmarkt versterken

De minister gaat eerst in op de stimuli voor investeringen in een privaat huurwoningaanbod. Daarbij wordt ingezet op een systeem van geconventioneerde huur, in welke context zij terloops haar waardering uitspreekt voor de federale btw-verlaging.

Belangrijk is ook dat de dienstverlening van de huurdersbonden wordt gewaarborgd. De erkenningstermijn 2016-2020 loopt. Jaarlijks wordt een basisenveloppesubsidie toegekend van 619.902 euro, verhoogd met een aanvullende enveloppe van 106.269 euro per kalenderjaar voor het regionaal steunpunt per provincie. Beide bedragen worden bovendien jaarlijks geïndexeerd. De minister onderstreept dat de Vlaamse overheid hen behoorlijk veel geld verstrekt.

Daarnaast is er ook de mogelijkheid tot erkenning en financiële ondersteuning van verhuurdersorganisaties. Het ontwerp van Vlaams Huurdecreet levert de decretale basis ervoor. Financiële ondersteuning hangt samen met erkenning.

Wat de verhoging van de transparantie op de private huurmarkt betreft, werd in maart 2017 de huurschatter geüpdatet (www.huurschatter.be). Meteen daarna was er een piek in het aantal voltooide opzoekingen, waarna het zich opnieuw stabiliseerde.

1.4. Strategische doelstelling: de sociale huurmarkt optimaliseren

1.4.1. Operationele doelstelling: woonzekerheid van de sociale huurder bevorderen

CAW's en OCMW's doen aan preventieve woonbegeleiding, wat onder de bevoegdheid van Welzijn valt. De toegang van bijzondere doelgroepen (daklozen, jongeren in het kader van begeleid zelfstandig wonen, personen met een geestelijke gezondheidsproblematiek) tot de sociale huurmarkt (met daarin de versnelde toewijzing, het lokaal toewijzingsreglement en de verhuring buiten stelsel) vormt een onderdeel van het onderzoek van het Steunpunt Wonen met het oog op de evaluatie en de vereenvoudiging van het kaderbesluit Sociale Huur.

1.4.2. Operationele doelstelling: een rechtvaardige toegang tot een sociale huurwoning

Dit betreft de huurcontracten van bepaalde duur, de verscherpte eigendomsvoorwaarde, de onderbezettingsvergoeding, de taalkennisvereiste en de eerder genoemde evaluatie en vereenvoudiging.

Zeer belangrijk in dit verband is ook de doelstelling om de huurprijsberekening te objectiveren. In het bijzonder vermeldt de minister de onderbezettingsvergoeding en de solidariteitsvergoeding (een extra vergoeding boven de sociale huur als het inkomen boven een bepaalde maximumgrens stijgt). In het najaar van 2017 start ook een oefening rond een sociale huurschatter voor SHM's, met het oog op de gelijkstelling van hun huurprijsberekening met die van lokale besturen en het Vlaams Woningfonds. Van belang bij de toekomstige huurprijsberekening zijn energieprestatie, renovatie, inkomen en regionale differentiatie. Tot slot wordt overlegd met de sector over de mogelijkheid van ESCO-proefprojecten.

1.4.3. Operationele doelstelling: samenleven in sociale woonwijken

Wat bewonersparticipatie betreft, werd de ondersteuning van het Vlaams Huurdersplatform verlengd voor 2018-2022. Het ontvangt jaarlijks – terecht – het behoorlijke en geïndexeerde bedrag van 317.295 euro. De participatie komt ook tijdens visitaties aan bod. Doel is om goede praktijken te veralgemenen naar andere SHM's. Bewonersparticipatie moet volgens de minister overal aanwezig zijn.

Een volgende doelstelling in dit verband is de mogelijkheid tot uitbreiding van de initiatieven 'huisbewaarders in de sociale huisvesting'. Dat de minister tegelijk ook minister van Sociale Economie is, maakt het mogelijk dat in 2017 kon voorzien worden in extra inschakelingstrajecten binnen de LDE, zowel via een open (170 vte over heel Vlaanderen) als een gesloten oproep (20 vte voor Antwerpen en 10 vte voor Gent). Op de eerste konden erkende initiatieven 'huisbewaarders in de sociale huisvesting' inschrijven. In het kader van de tweede kreeg Woonhaven-Manus een financiële ondersteuning van 60.000 euro voor de opmaak van een draaiboek, om de goede praktijken te kunnen overdragen naar andere SHM's.

1.4.4. Operationele doelstelling: het aanbod aan sociale woningen wordt fors uitgebreid

Private actoren dragen daarin bij tot de realisatie van het sociaal woonaanbod, ook al zit de overheid in deze legislatuur zelf al op een historisch hoog peil met haar investeringen. In deze context is het CBO-bestek herschreven en aangepast aan het nieuwe Procedurebesluit Wonen, de nieuwe normen en bouwtechnische en conceptuele richtlijnen, en de nieuwe wetgeving op de overheidsopdrachten. Nog voor het einde van het jaar wordt de procedure opnieuw gelanceerd.

Wat Design & Build voor kleine percelen betreft, loopt begin 2018 de proefprocedure in West-Vlaanderen af, waarin ongeveer 300 nieuwe sociale woningen zijn gerealiseerd.

Wat de aankoop van goede woningen betreft, is de aankoop van bijkomend patrimonium door de SHM's steeds mogelijk gebleven. Het nieuwe Procedurebesluit Wonen spreekt opnieuw van 'goede woningen' in de plaats van 'nieuwe woningen'. Een goede hoeft geen nieuwe te zijn, onderstreept de minister.

De VMSW werkt een kader uit voor de vrijwillige realisatie van een sociaal woonaanbod door private actoren. Deze woningen worden vervolgens verhuurd aan SVK's.

SHM's bouwen sneller en kwalitatief. Naast de gefaseerde inwerkingtreding van het genoemde Procedurebesluit, wijst de minister op het beleidsmatig investeringsprogramma. Op basis van de actualisatie van het groeipad voor sociale huurwoningen werd dit opgemaakt voor woonprojecten. Het bevat een verdeling van de middelen evenals regionale spreiding tot op het niveau van (groepen van) gemeenten.

Verder vermeldt de minister de herwerking van C2008 (of de concepten voor sociale woningbouw) naar aanleiding van het nieuwe Procedurebesluit. De ontwerpleidraad wordt periodiek herzien en aangepast indien nodig. De nieuwe normen en richtlijnen worden van kracht op 1 januari 2018.

Wat de structurele leegstand betreft, zorgt het Procedurebesluit ervoor dat de timing van de start van een renovatie zo goed mogelijk te voorspellen is, zodat huurders zo kort mogelijk voor de aanvang van de werken kunnen verhuizen.

1.5. Strategische doelstelling: een woonaanbod op maat van iedere Vlaming

1.5.1. Operationele doelstelling: woonbeleid, welzijns- en zorgbeleid op elkaar afgestemd

1.5.2. Operationele doelstelling: armoedebestrijding

De minister onderstreept dat samenwerking niet betekent dat men elkaars bevoegdheden overneemt. Voorts erkent ze dat de proefprojecten Wonen-Welzijn verbeterpunten hebben, die meegenomen worden in de vereenvoudiging van het eerder genoemde kaderbesluit.

1.5.3. Operationele doelstelling: gemeenschappelijk wonen en nieuwe woonvormen

Hierbij wijst de minister nogmaals op de proefomgeving experimentele woonvormen. Nog voor het kerstreces worden bij besluit van de Vlaamse Regering de geselecteerde projecten bekendgemaakt. Evaluatie zal ook tussentijds gebeuren om bijsturing en aanpassing aan nieuwe beleidsinzichten mogelijk te maken.

1.5.4. Operationele doelstelling: de woonsituatie van woonwagewoners verbeteren

Het besluit van de Vlaamse Regering en het ministerieel besluit worden bijgesteld. De minister vermeldt het effect van het optrekken naar de subsidiëring van 90% tot 100% voor infrastructuur. Er komt een plan van aanpak, waarin een aanzet wordt gegeven naar een geïntegreerd beleid. Het wordt opgenomen in de actualisatie van het Horizontaal Integratiebeleidsplan 2016-2019.

1.6. Strategische doelstelling: duurzaam en kwaliteitsvol (ver)bouwen en wonen

1.6.1. Operationele doelstelling: woningkwaliteit en energiezuinigheid stimuleren

Wat de renovatiepremie betreft, werd in 2017 gestart met een nieuw dossierbehandelingssysteem, waarmee aanvragen volledig digitaal kunnen behandeld worden. Nog voor het einde van het jaar worden de definities en voorwaarden van de verbeterings- en aanpassingspremies aangepast om beide stelsels beter af te stemmen.

Wat de energiezuinige renovatie van het bestaande sociale woonpatrimonium en hernieuwbare energie betreft, wijst de minister erop dat sinds 2010 een aanzienlijke vooruitgang is geboekt bij het nastreven van de ERP2020-doelstellingen. Het aantal woningen met één of meerdere knelpunten daalde van bijna de helft tot ongeveer een vierde. De volgende ERP-bevraging wordt uitgebreid om meer inzicht te krijgen in de staat van het SHM-patrimonium en om de renovatiebehoefte te bepalen. De mogelijkheid wordt onderzocht om PV-panelen te plaatsen op sociale woningen, wat ook de factuur voor de huurder kan verlagen, al vindt de minister dergelijke plaatsing wel zinloos als de schil van de gebouwen zelf niet energiezuinig is.

In de verbetering van dat laatste worden ook miljoenen euro's geïnvesteerd, verzekert ze. Uit het Vlaams Klimaatfonds wordt in 2016-2019 jaarlijks 20 miljoen euro ingezet aan bijkomende middelen om sociale woningen energetisch te verbeteren. Verder komt er een uniforme renovatieplanning. De VMSW, de SHM's en de VVH zullen op uniforme wijze een inventaris opmaken over de staat van het sociaal patrimonium met het oog op de globale inschatting van de renovatienoden op een langere termijn van vijf jaar. Vervolgens vermeldt de minister het renovatie-

pact voor bestaande woningen en het sensibiliseren rond woningkwaliteit met de Woningpas. Die laatste is een digitale interface, die de burger in de toekomst een inzicht geeft in alle informatie die de overheid bewaart over zijn woning.

1.6.2. Operationele doelstelling: het beleidskader woonkwaliteitsbewaking optimaliseren en verkrotting bestrijden

Het woningkwaliteitsbeleid wordt grondig geëvalueerd en geoptimaliseerd. In 2016 evalueerde het Steunpunt Wonen de kwaliteitsnormen en technische verslagen. In het voorjaar van 2017 begon het vervolgonderzoek om de resultaten te onderzoeken op hun juridische haalbaarheid. Tevens werd het woningkwaliteitsinstrumentarium geëvalueerd ter optimalisering van het beleid. Verder wordt ook rekening gehouden met de bevindingen van de Wooninspectie over de problemen met de huisvesting van buitenlandse arbeidskrachten.

De minister wil in het bijzonder de rol van de gemeenten versterken door hen te ontvoogden in het kader van de procedure voor de ongeschikt- en onbewoonbaarheidsverklaring. Van hen hoeven er ondertussen veertien geen advies meer te vragen aan de gewestelijk ambtenaar. Door de paritaire commissie decentralisatie werd de dubbele heffing onbewoonbaarheid/ongeschiktheid stopgezet: de Vlaamse heffing wordt opgeheven als er een lokale bestaat. Dat de overheveling naar de gemeenten voor meer boetes zorgt, bewijst dat de opvolging verbeterd is, oordeelt de minister.

Wat de ondersteuning inzake woonkwaliteit betreft, wordt nagegaan of in de toekomst de verantwoordelijkheid inzake conformiteit van SVK-woningen volledig kan worden gelegd bij het SVK of het lokaal bestuur. Wonen-Vlaanderen ondersteunt die laatste bij de bewaking en verbetering van de woningkwaliteit via onder andere vormingen en de eerder genoemde handleiding.

Tegelijk moet ook rekening worden gehouden met de oorzaken van woonkwaliteitsproblemen. De minister gaat na of Wonen-Vlaanderen zich daarover kan uitspreken op basis van een conformiteitsattest of recente vaststellingen van een woningcontroleur. Vraag is bijvoorbeeld of men een bewoner die verantwoordelijk is voor gebreken, het recht op een huursubsidie of -premie kan ontzeggen. Kan een eigenaar-verhuurder die niet verantwoordelijk is voor kwaliteitsproblemen, tijdelijk vrijgesteld worden van een heffing of een recht op voorkoop?

Tot slot bespreekt ze de verkrottingsheffing. Tot eind 2016 bestonden de krotbelastingen uit de heffing op verwaarloosde en de heffing op ongeschikt of onbewoonbaar verklaarde woningen. Op 1 januari 2017 werd de eerste gestopt op Vlaams niveau en bestaat, zoals gezegd, op Vlaams niveau ook de tweede niet meer in gemeenten die zelf een heffing invoeren.

1.7. Strategische doelstelling: efficiënt en doeltreffend Vlaams bestuur

1.7.1. Operationele doelstelling: lokaal woonbeleid ondersteunen

De minister noemt de intergemeentelijke samenwerking een heel groot succes, want ze moet elke week wel een dergelijk verband ondertekenen. Nog afgezien van de fusies, zet de Vlaamse overheid daar op in door IGS te ondersteunen in bijvoorbeeld Integratie en Wonen, beide haar eigen bevoegdheden. De tijdelijke subsidieregeling loopt tot en met 31 december 2019.

Vandaag zijn er 47 gesubsidieerde IGS-projecten: op basis van het besluit van de Vlaamse Regering uit 2016 zijn er intussen 17 van start gegaan en beginnen er nog 4 nieuwe op 1 januari. De 26 andere werken in het kader van het besluit van 2017. De minister kondigt aan dat zij het subsidiekader voor 2020-2025 zal meenemen

in het besluit over Lokaal Woonbeleid in 2018. De opzet daarvan is om alle – verspreide – regelgeving die van toepassing is op lokale besturen te bundelen.

1.7.2. Operationele doelstelling: performantie woonactoren stimuleren

Dit wil de minister bereiken door visitaties. Tijdens de tweede ronde daarvan (2017-2022) zal het aangepaste draaiboek prestatiebeoordeling SHM's van kracht zijn. Prioritaire aandacht gaat naar de maatschappijen met het grootste verbeterpotentieel. In het kader van de minimale schaalgrootte wordt jaarlijks twee miljoen euro vrijgemaakt in 2017-2019 om herstructureringsstoelagen aan SHM's uit te keren. De VMSW zorgt voor ondersteuning en een draaiboek. Dit alles in het kader van het Performantiedecreet. In dat verband meldt zij de goedkeuring van een besluit van de Vlaamse Regering dat de SHM's toestaat hun bodemattesten in bulk aan te vragen en bovendien gratis.

1.7.3. Operationele doelstelling: ondersteuning woonactoren

De VMSW stelt de ondersteuning en begeleiding van SHM's en SVK's centraal, aangevuld op verzoek bij complexe thema's of dossiers. Als voorbeelden van het eerste geeft ze de professionalisering van verzekeringsactiviteiten en het natraject van visitaties. Bij het tweede wordt sterk ingezet op de opvolging van de financiële situatie van de SVK's en vermeldt ze de individuele ondersteuning op maat voor de kantoren die onder verhoogd toezicht staan.

1.7.4. Operationele doelstelling: professioneel toezicht op verzelfstandigde woonactoren

Dit wordt aangestuurd op basis van de resultaten van het jaarlijkse basistoezicht, aangevuld met periodieke, globale onderzoeken per actor en ad-hocvaststellingen.

1.7.5. Operationele doelstelling: transparante financiering

Na evaluatie zijn beleidsaccenten gelegd en verfijningen doorgevoerd in het financieringsbesluit. Nog voor het kerstreces komt het subsidiebesluit dat eenmalig 10 miljoen euro toekent aan SHM's die actief bezig zijn geweest met de bouw of renovatie van sociale woningen.

1.7.6. Operationele doelstelling: creatie van het beleidsdomein Omgeving

1.7.7. Operationele doelstelling: advisering door de Vlaamse Woonraad

1.7.8. Operationele doelstelling: onderbouwd beleid versterken

Daarbij wijst de minister op het gestructureerde databeheer in de datawarehouse Wonen, dat wordt uitgebreid met beleidsrelevante informatie uit bijvoorbeeld de huurcontractendatabank van de Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie van de FOD Financiën, of over het huurpatrimonium en de huurders van SVK-woningen.

Met het oog op beleidsrelevant onderzoek werd het Steunpunt Wonen 2016-2020 gevormd. De opmaak van het Woonbeleidsplan Vlaanderen met zijn doelstellingen is ingebed in Slim Wonen en Leven, dat als toekomstbeeld het ruimere kader vormt.

1.7.9. Operationele doelstelling: klantvriendelijke dienstverlening

Een digitale sprong voorwaarts noemt de minister absoluut noodzakelijk. Fase 1 van de ontwikkeling van het Vlaams Loket Woningkwaliteit loopt van 2015 tot 2018. Het betreft een nieuw opvolgingssysteem voor processen van kwaliteitsbe-

waking. Het budget komt deels van Radicaal Digitaal. Daarnaast moet men blijven inzetten op een doordacht communicatiebeleid in klare taal. De taalbeheersing van bewoners van sociale woningen is immers niet altijd even groot, merkt ze nog op. Ook SHM's en SVK's moeten daar aandacht voor hebben.

2. Toelichting van de begroting voor Wonen voor 2018 op 9 november 2017

De begroting bevat slechts goed nieuws volgens de minister. De leningsmachtigingen bevinden zich op recordniveau: voor het bouwen van huurwoningen door SHM's op 825 miljoen euro, en voor het verstrekken van bijzondere sociale leningen op 453 miljoen euro en 491 miljoen euro bij respectievelijk de VMSW en het VWF. De renovatiepremie steeg met 21,7 miljoen euro. De ondersteuning van het aanbod van huurwoningen via huursubsidie, huurpremie en SVK's nam toe met 10 miljoen euro. Nieuw is de ondersteuning van de verhuurdersorganisaties met 1,2 miljoen euro. Ten slotte wordt 15 miljoen euro uitgetrokken voor nieuwe initiatieven.

3. Vraagstelling door de leden op 16 november 2017

3.1. Vraagstelling door An Christiaens

An Christiaens vraagt of de minister leegstandsbeheer als een goede gemeentelijke praktijk beschouwt. Zo ja, zal ze daar verdere initiatieven voor nemen? Dat de minister na de huurdersorganisaties nu ook de verhuurdersorganisaties erkent en financieel steunt, stemt het lid tevreden. Ze vraagt wat meer informatie over de praktische uitwerking en de voorwaarden. Moeten met de 1,2 miljoen euro ook de projecten om discriminatie op de huurmarkt tegen te gaan betaald worden? Wat de private huurmarkt betreft, vraagt de spreker of de minister uit de update van de studie van het Steunpunt Wonen cijfers over de huurschatter kan distilleren. Werkt het instrument beter, wordt het meer geraadpleegd? Voor de SVK's is het wachten op het evaluatiebesluit. Ze informeert wanneer de commissie dat kan bespreken.

De eerste proefprojecten voor gemeenschappelijk wonen zullen eind dit jaar geselecteerd worden. De minister heeft beklemtoond dat er tussentijdse evaluaties zullen zijn, wat nodig is om kort op de bal te spelen. Leven in gemeenschappelijke woonvormen kan gevolgen hebben voor socialezekerheidsuitkeringen. Het Hof van Cassatie stelde recent dat de bewoners zelf moeten bewijzen dat ze niet samenwonen om hun rechten als alleenstaande niet te verliezen. In Brussel en Wallonië wordt gewerkt aan een definitie van gemeenschappelijk wonen, zodat de bewijslast niet meer bij het individu ligt. Ze vraagt de minister ook dergelijke definitie te maken.

De regering maakt meer budget vrij voor renovatiepremies. CD&V is ervoor dergelijke renovatiepremie ook aan eigenaars-verhuurders toe te kennen. De minister zegt daar ook voor te zijn, maar wijst op budgettaire beperkingen, dus informeert het lid of ze er al ramingen van liet maken.

3.2. Vraagstelling door An Moerenhout

Omdat er al veel over de thema's gediscuteerd is, heeft *An Moerenhout* niet zoveel vragen meer. Groen vindt het opvallend dat de minister niet rept over de wooncrisis voor erkende vluchtelingen. Met de gemeenten die voor hun sociale woonbeleid in categorie 2B terechtkwamen, werd een begeleidingsgesprek gevoerd. Drie toonden aan dat ze het groeipad gevolgd hadden, één dat hij inspanningen deed en eenendertig engageerden zich tot een samenwerkingsovereenkomst. Vier ondertekenden nog niets. Wanneer verwacht de minister dat dat alsnog zal gebeuren?

Gemeenten met minder dan 3 procent sociale woningen ten opzichte van het aantal huishoudens in de nulmeting van 2007 moesten naast de reguliere inspanningen op het vlak van wonen ook nog eens een specifieke inhaalbeweging doen. Er zijn echter uitzonderingen die de minister vorige week toelichtte: Ranst wegens een open asielcentrum, Pepingen, Lennik en Galmaarden wegens een inhaalbeweging in de bijzondere jeugdzorg. Ze vraagt daar wat meer uitleg over. Over hoeveel woningen gaan die vrijstellingen? Wat is de link tussen asielcentra en minder sociale woningen? Kunnen andere gemeenten met een asielcentrum voortaan ook een gedeeltelijke vrijstelling krijgen?

Het Rollend Grondfonds voor de aankoop van gronden voor sociale huisvesting door SHM's en lokale besturen lijkt geen groot succes. Hoe verklaart de minister dat? Denkt ze aan acties om het fonds te stimuleren?

Het onderzoek inzake discriminatie op de private huurmarkt wordt in het najaar opgeleverd. Wanneer verwacht de minister het precies? Wat is de streefdatum voor een convenant met de verhuurders over zelfregulering? Dat de minister de mogelijkheden van een gedifferentieerd systeem voor het nieuwe vervangende huursubsidiestelsel wil nagaan, vindt Groen beloftevol. Een gedifferentieerd huursubsidiestelsel kan armoede helpen lenigen, onder meer van alleenstaanden. Wanneer wil ze dat doen? Welk traject zal de minister daarvoor volgen, welke belanghebbenden zal ze betrekken en hoe? Zullen armoedeorganisaties en armoede-experten erbij betrokken worden? Ze vraagt ook wanneer er een concreet voorstel komt over de geconventioneerde huur.

De projecten voor nieuwe woonvormen worden voor het kerstreces geselecteerd, terwijl dat eerst zou gebeuren voor oktober. Vanwaar die vertraging? Met welke regelmaat zullen de projecten geëvalueerd worden? Zal ze, zo nodig, aan die evaluaties regelgevend werk koppelen? Dat de minister samenwerkt met de minister van Omgeving vindt het lid positief. Ook zij vraagt de minister snel een definitie van de nieuwe woonvormen op te stellen.

De minister zal het besluit van de Vlaamse Regering over de woonwagenbewoners bijstellen. Welke beletsels wil ze daarmee wegwerken? Voorts informeert ze hoeveel lokale besturen een eigen verkrottingsheffing hebben ingevoerd. Dat de verhuurderorganisatie net als de huurdersbonden subsidies krijgt, vindt het lid terecht. Maar waarom het dubbele bedrag van de huurdersbonden?

3.3. Vraagstelling door Katrien Partyka

Katrien Partyka bejubelt de grote investeringen in sociale huisvesting. Dat er extra middelen gezocht worden door private investeringen in SVK's, doet bij CD&V toch wel wat vragen rijzen. Positief zijn de maatregelen om de leegstand te bestrijden, de ondersteuning van de intergemeentelijke samenwerkingen, de vereenvoudiging van de inschrijvingsprocedures voor sociale huisvesting. Dat is echter maar een eerste stap in de vereenvoudiging van de hele sector. Katrien Partyka ziet nog wel wat meer zaken die begonnen maar nog niet afgewerkt zijn. In dit voorlaatste jaar van de regeerperiode is het nodig wat aangekondigd is, aan te pakken. Doel is een betaalbaar kwalitatief dak boven het hoofd van iedere Vlaming. Vanuit die optiek dringt de vraag zich op of er deze regeerperiode voldoende verschil gemaakt is op het terrein. Geconventioneerde huren zou eerst deel uitmaken van het decreet op de private huur maar wordt nu verschoven naar het najaar. Het staat ook nog niet in de begroting. Wat zijn de plannen van de minister? Zal het er in 2018 ook echt komen? Dat de minister zal onderzoeken hoe van bescheiden wonen een beleidsinstrument te maken, staat voor de derde keer in de beleidsbrief. Voor 2018 staat het echter voor het eerst in de regelgevingsagenda. Ze vraagt hoe de minister dat concreet zal aanpakken.

Ondanks de forse beloftes bij haar aantreden om de huurwetgeving te gebruiken in de strijd tegen discriminatie, zijn maatregelen telkens uitgesteld, nu naar 2018. De minister wil vooral inzetten op zelfregulering en maakt alvast geld vrij voor de belangenverenigingen van de verhuurders. Hoe zit het nu met het actieplan zelfregulering? Is de studie inderdaad opgeleverd in de zomer van 2017? Hoe staan verenigingen die er een pak geld voor krijgen, tegenover die zelfregulering? Voor dat geld mogen ze zich niet beperken tot sensibiliseren en informeren, ze moeten hun leden ook controleren. Handhaving is immers een noodzakelijk deel van zelfregulering.

In de beleidsbrief 2016-2017 staat dat de minister zal bekijken of het Huurgarantiefonds zijn doelstellingen kan bereiken met enkele bijstellingen of dat het dient geheroriënteerd te worden. Zal de minister echt iets ondernemen of het fonds laten aanmodderen? Voorts informeert ze naar de stand van zaken van de aspecten wonen en thuisloosheid van het plan tegen dak- en thuisloosheid. Wanneer komt het er? Welke plannen zal het bevatten? In een interview met de Verenigde Eigenaars spreekt de minister over een maatregelenpakket om uithuiszetting te voorkomen. Wat zit er in dat pakket? Van de concrete aanbevelingen in het advies van het Kinderrechtencommissariaat en de Woonraad over dak- en thuisloosheid staat niets in de beleidsbrief. Zal de minister daar dan niets mee doen? Wanneer wordt de huurwaarborglening uitgewerkt? De verhuurder mag in geen geval kunnen achterhalen waar die waarborg vandaan komt. Voorts is er voldoende steun nodig voor het systeem. Hoe zal de minister dat regelen met de lokale besturen? Blijft het systeem van de lokale OCMW-waarborg die in elke gemeente anders is, bestaan? De terugbetalingstermijn moet voldoende lang zijn, bij een OCMW-waarborg is de gemiddelde terugbetaling 25 tot 50 euro per maand. Voorts moet het volledige bedrag van de waarborg kunnen ontleend worden. Nazorg voor de zwaksten is cruciaal. De doelgroep moet groot genoeg zijn en de toegankelijkheid moet gegarandeerd zijn, waardoor niet alleen OCMW-klanten de weg ernaartoe vinden. Van de lokale OCMW-waarborg wordt 60 tot 65 percent terugbetaald. Wat met de financiering als de huurders de Vlaamse huurwaarborg niet terugbetalen? Het rollend fonds bevat daar allicht nog onvoldoende geld voor. Voor wonen in eigen streek wijst ze erop dat hoe omgegaan wordt met zogenaamde sociale last belangrijk is voor de verdere afhandeling van het vernietigde Grond- en Pandendecreet.

Ze informeert voorts naar de evaluatie van de huursubsidie en -premie en de timing voor het nieuwe stelsel voor beide. Ze vraagt de studie daarover die een waaier aan opties geeft, in de commissie te bespreken. Wie een huursubsidie krijgt, heeft nu al meer kans geweigerd te worden door huiseigenaars. Als die dan ook nog iets aan de woonkwaliteit moeten doen om die huursubsidie te laten gelden, vallen de zwaksten zeker uit de boot. De woonkwaliteit moet beter, maar de vraag dringt zich op of dat wel via dit systeem moet.

3.4. Vraagstelling door Mercedes Van Volcem

Mercedes Van Volcem vindt Wonen een van de meest complexe materies. In andere beleidsdomeinen gaat de minister graag de confrontatie aan, maar op dit domein gedraagt de minister zich klassiek, iets wat het lid teleurstelt. Ze vraagt de minister wat feller uit de hoek te komen zodat het debat over woonaangelegenheden op gang komt. De minister doet haar werk op zich goed, maar voor een lid van een partij die de verandering belijdt, blijft ze hier op klassieke paden.

Ze vraagt de minister meer de link te leggen met zaken die het wonen en het woonbeleid beïnvloeden, zoals Ruimtelijke Ordening. De minister blijft buiten de discussies over nieuwe woonvormen, woonverdichting en dies meer, op gang getrokken door de Vlaamse bouwmeester. Wil ze betaalbaar wonen garanderen, dan zal de minister zich toch in dat debat moeten mengen. Als er geen bijkomende ruimte mag worden ingenomen en iedereen in de stad moet gaan wonen, zal

dat de bouwsnelheid vertragen. Nu al is de eigendomsgraad gezakt van 75 naar 70 percent. Bouwen in de stad is complexer, met meer procedures en bezwaarschriften. Volgens studies is de doorlooptijd voor gewone procedures in steden twaalf jaar. Ze vindt dan ook dat de minister van Wonen haar collega moet vragen die strengere regels in de stad onder de loep te nemen. Voor de vergunningen wordt er al actie ondernomen, maar het schoentje knelt bij de planologie. Om ervoor te zorgen dat nieuwe woonvormen ook voor singles bereikbaar zijn, moet het woord 'gezin' uit de regels geschrapt worden. Daarover is er al een resolutie aangenomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 391/4). De minister van Wonen moet dat bewaken. Daarom vraagt ze de minister in haar volgende beleidsbrief meer te zeggen over wat nodig is aan ingrepen in Ruimtelijke Ordening.

Wonen is een horizontaal beleid. Door in hokjes te denken, kan het beleid nooit krachtig zijn. Het woonbeleid mag niet, zoals nu veelal, beperkt zijn tot het bouwen van sociale woningen en het geven van premies zeker daar de minister ook minister van Stedenbeleid en Armoedebestrijding is. De minister moet ook kwesties als de fiscaliteit behandelen. De spreker breekt een lans voor een studie over de woonbonus en de huurpremies vanuit het beleidsdomein Wonen. De studie over de heroriëntering van de subsidies toont aan hoe complex de zaak is. Een huursubsidie heeft heel wat consequenties, daarom is het belangrijk nauwgezet te bepalen voor wie, waarvoor, hoe lang en wat de gevolgen zijn.

Als liberaal is ze voor gelijke behandeling. Voor haar kan het niet dat wie een sociale woning heeft levenslang geniet van lagere huur, terwijl anderen op de wachtlijst staan en veel meer betalen. Aanvankelijk was ze dan ook voor de afschaffing van sociale woningen ten voordele van enkel huursubsidies. Het is alvast een goede zaak dat sociale huurders niet langer een levenslang maar een vijfjarig contract krijgen.

Bepaalde aspecten van het woonbeleid remmen het werken af. Werken zorgt voor sociale mobiliteit, een grotere zelfwaarde, meer sociale contacten en betere pensioenopbouw en is leuker dan thuiszitten. Wie het nodig heeft, moet tijdelijk geholpen worden, maar wie zijn best doet om vooruit te komen, moet ook aangemoedigd worden. Slechts 17 percent van de bewoners van een sociale woning heeft ooit gewerkt. Ze stelt voor om na te gaan hoe ervoor kan worden gezorgd dat wie geniet van een overheidsmaatregel als een sociale woning of een subsidie, niet afgestraft wordt als hij terug aan het werk gaat. Daartoe kan bijvoorbeeld eens de prijsvorming van de huur van sociale woningen onder de loep genomen worden, vandaag ruwweg 22 percent van het inkomen. Gaan werken betekent dat de huur stijgt, wat dus een rem is. Ze vraagt om een vergelijkende studie met Nederland waar de huurprijs vast is. Wie gaat werken, wordt niet afgestraft.

Ook subsidies vervallen als iemands inkomen boven een bepaalde grens stijgt. Het Steunpunt Wonen wijst erop dat ook huursubsidies een huisvestings- en werkloosheidsval zijn. Ze vraagt de minister het steunpunt een systeem van huurbonus te laten onderzoeken, waardoor als iemand aan de slag gaat, de belastingaftrek verhoogt. Dergelijke huurbonus is minder duur dan gedacht, want telkens iemand erdoor gemotiveerd wordt om aan het werk te gaan, hoeft hij geen vervangingsinkomen meer. Zelfs als slechts 12 percent extra daardoor aan het werk geraakt, kost de maatregel niets extra. Voorts pleit ze voor een meer doorgedreven woonkostbenadering waarbij woon- en energiekost samengeteld worden, zowel voor het beleid inzake aankoop, leningen als sociale huisvesting.

Ze betreurt dat de minister het kooprecht van de zittende huurder heeft afgeschaft. De minister doet veel inspanningen voor renovatie. Vaak is het nu zo dat mensen met het laagste inkomen de hoogste nutsrekeningen hebben. Ongeveer 25.000 sociale woningen hebben een renovatie nodig van ongeveer 90.000 euro. Ze suggereert na te gaan of die woningen dan niet beter toch verkocht worden. Dat

zou de overheid nieuwe middelen geven en eigenaars renoveren doorgaans hun woning, zij het gespreid. In tegenstelling tot anderen, kunnen arme mensen hun kinderen niets laten erven, wat zou veranderen als ze een woning konden kopen.

Steden staan voor grote uitdagingen, onder andere ten gevolge van de bevolkingsaanwas. Toerisme en fenomenen als Airbnb zouden volgens sommigen wonen in de stad onbetaalbaar maken. Anderzijds kan het verhuren van een kamer voor eigenaars die zelf in de woning gedomicilieerd zijn, de aankoop financieel draaglijk maken. Wat is het standpunt van de minister daarover? Zal ze ervoor pleiten om het wonen in de stad betaalbaar te maken?

De spreker stelt na deze inleidende beschouwingen enkele vragen bij de beleidsbrief. Hoe ver staat het met de oefening om Vlaanderen Radicaal Digitaal te vereenvoudigen? Wanneer zullen de resultaten er zijn? De minister spreekt ook over 'het ter beschikking stellen van die resultaten aan de gemeenten in de loop van 2018': dat is op zich positief, maar klinkt nogal vrijblijvend. Hoe gaat de minister die resultaten ter beschikking stellen? Zal daar een begeleidend schrijven of een ander initiatief mee gepaard gaan om de gemeenten aan te zetten om er daadwerkelijk iets mee te doen? Is het misschien ook geen goede aanleiding om de lokale besturen aan te zetten om zelf radicaal digitaal te gaan?

Voor wonen in eigen streek houdt de minister het bij een zuinige verwijzing naar de conceptnota die door haar partijgenoten in het Vlaams Parlement werd ingediend. Het is vreemd dat een minister in haar brief waarin ze haar beleid uitlegt, enkel refereert aan een parlementair initiatief dat niet eens door de andere meerderheidspartijen onderschreven is. Wat is de minister zelf van plan?

De minister herinnert aan de wijziging aan het Rollend Grondfonds zodat Vlabinvest de mogelijkheid krijgt om voor de verwerving van gronden bestemd voor sociale huurwoningen renteloze bulletleningen op te nemen met een looptijd van vijf jaar. Wat zijn de resultaten daarvan? Werd er al beroep op gedaan? Zo ja in welke mate?

Het beleid om eigendomsverwerving te stimuleren is op diverse punten aangepast. Open Vld is het met de minister eens om sociale koopwoningen niet uitgesproken te steunen. Gezien hun kleine aantal, krijgt een beperkte groep een win for life, terwijl de meesten in de kou blijven staan. De mogelijkheid van sociale koopwoningen op een erfpachtgrond klinkt mooi, maar wordt weinig gebruikt. De Vlaming wil immers niet alleen eigenaar zijn van de stenen maar ook van de grond. De grond stijgt ook in prijs, de stenen dalen in waarde. Ze vraagt naar een stand van zaken. Zijn er al voorbeelden? Neemt de Vlaamse overheid het voortouw of de EVA's? Ze vraagt de minister de mogelijkheden van huurkoop of leasekoop voor woningen te onderzoeken. Dat kan financiële ademruimte geven aan jonge gezinnen, wat ook goed is voor de economie. Waarom zijn er geen dergelijke initiatieven nu de rente zo laag is?

Voorts informeert ze naar het verloop van het eigendomsbezit in handen van overheden. Ook de gronden van de SHM's geraken op. Voorheen kochten die maatschappijen doorgaans goedkope gronden in de open ruimte, dicht bij de stad, vaak landbouwgebied. In samenspraak met het lokale bestuur werden die gronden via een ruimtelijk uitvoeringsplan omgezet in woongebied. Open ruimte zal niet meer kunnen worden aangesneden. Zal dat geen gevolgen hebben voor de solvabiliteit van de SHM's?

De uitbreiding van de verzekering voor gewaarborgd wonen tot zelfstandigen geldt alleen voor gevallen van gedwongen stopzetting. Open Vld vraagt een bredere focus: bij wege werken, calamiteiten als vrieskou, droogte, watersnood. Voorts vraagt ze de marktverkenning ook in resultaten te laten eindigen. Open Vld steunt de minister in haar inspanningen om sociale leningen mogelijk te maken

ten belope van 100 percent van de verkoopwaarde van het onroerend goed als kopers hun solvabiliteit kunnen bewijzen. Ze ziet nog twee knelpunten. Vooreerst dat er differentiaties nodig zijn van de maximumprijs naargelang de gemiddelde waarde van de woning in een regio. Ten tweede zijn er de hoge notariskosten. Heel wat vrije beroepen nemen een maatschappelijk engagement: pro-Deoadvocaten, dokters die minder rekenen voor wie het financieel moeilijk heeft. Ze vindt het vreemd dat notariskosten voor iedereen gelijk zijn. Waarom geen aangepaste tarieven voor aan- en verkoop van sociale woningen, voor sociale leningen? Welke concrete alternatieve fundingopties onderzoekt de minister in samenwerking met de erkende kredietmaatschappijen? Hoe ziet de samenwerking er concreet uit? En tegen wanneer zullen er resultaten zijn?

De minister wil het nieuwe Huurdecreet op 1 september 2018 van kracht laten worden. Ze informeert of op datzelfde moment ook het nieuwe stelsel van de huurwaarborglening zal ingaan. Dat is immers nodig om de verhoging van de verplichte waarborg van twee naar drie maanden voor lagere inkomens haalbaar te houden. Daarover leeft heel wat ongerustheid. Komt de persoonlijke borgstelling te vervallen als er een huurwaarborgregeling is?

Niet alleen heeft de minister het in haar beleidsbrief niet over meebepalende andere domeinen, ze rept ook niet van een doelgroepbeleid, zoals voor singles, jonge starters, ouderen. Assistentieflats zijn duur en de leegstand is groot. Voor sommigen is de huur te hoog als ze ook nog zorg moeten betalen. Hoe ziet de minister haar rol in het beleid voor levenslang wonen, wonen voor ouderen?

Voorts informeert ze hoe ver de minister wil gaan om discriminatie op de private huurmarkt tegen te gaan. Zullen er echte praktijktesten of mystery calls komen? Open Vld is in elk geval geen voorstander van praktijktesten, maar wel van mystery calls, als die ten minste op de juiste manier worden uitgevoerd. Bedoeling moet zijn te controleren, niet mensen mordicus discriminatie aan te smeren. De ambitie moet zijn om flagrante discriminatie te beteugelen, maar niet om goedbedoelde vragen, die een makelaar stelt om de solvabiliteit te beoordelen, te beteugelen. Ook de Verenigde Eigenaars zeggen te zullen bedanken voor subsidies als praktijktesten verwacht worden. De organisatie is ook al uit de werkgroep gestapt die het convenant moet voorbereiden. Hoe ver staat het ermee? Wanneer zal er duidelijkheid zijn? Het Vlaams Parlement heeft een resolutie goedgekeurd over glijhuren. De minister neemt dat niet op in het nieuwe Huurdecreet gelet op het specifieke karakter ervan. Wordt er al werk gemaakt van dergelijk stelsel van glijhuren? Hoe ziet de minister dit?

Open Vld pleit ervoor de verzekering voor gewaarborgd wonen niet alleen voor eigenaars, maar ook voor huurders mogelijk te maken. De meerderheidspartijen hebben daarover een conceptnota klaar. Dat zal de huurmarkt alleen maar sterker maken. Ze vraagt voorts naar de conclusies van de studies over de bijdrage van de SVK's op de private huurmarkt. Hoe zal de minister verder tewerkgaan?

Dat sociale woningen nu met contracten van bepaalde duur verhuurd worden, verheugt Open Vld. Zo komt er meer doorstroming zodat wie het echt nodig heeft in een sociale huurwoning terecht kan. De sociale woning moet voor Open Vld niet noodzakelijk in het bezit zijn van een sociale maatschappij. De definitie mag ruimer. De spreker ziet mogelijkheden in geconventioneerd huren, eventueel gecombineerd met een huuraftrek. Voorts informeert ze hoe de minister de solidariteitsvergoeding voor sociale huurders die niet langer aan de inkomensgrens voldoen, ziet.

Voor huisbewaarders in de sociale huisvesting zal de grens van 5 vte's voor lokale diensteneconomie-initiatieven tegen 1 januari 2019, quasi zeker voor problemen zorgen. Hoe zal de minister die oplossen? De minister bekroonde zes SHM's voor beste praktijken. Uiteraard zijn het werken met verschuifbare of verplaatsbare

wanden in woningen, de zorgvuldige afstemming van het woningaanbod in de wijk op de verschillende doelgroepen, de sensibilisering en begeleiding van de bewoners in functie van verduurzaming van woningen, de activatie van de bewoners om hun sociale woonst mede in stand te houden, het werken met de projectendatabase als ondersteuning van de nieuwbouw- en renovatieprojecten, de systematische klantentevredenheid lovenswaardig maar tegelijk toch ook wel heel evident voor publieke maatschappelijke investeringen. Graag vernam ze of deze beste praktijken ook iets bijbrachten op het vlak van sneller en meer kwaliteitsvol bouwen. Worden in bestekken eisen gesteld in verband met modulair en snel bouwen?

Structurele leegstand van sociale woningen is een probleem. Leegstaande sociale woningen vallen moeilijk uit te leggen aan wie op de wachtlijst staat, ook al zijn er goede redenen voor. Hoe denkt de minister de structurele leegstand te verminderen, eventueel door de woningen in afwachting van renovatie tijdelijk toch te laten bewonen?

Het aandeel van de sociale huurmarkt bedraagt ongeveer 6 procent. Algemeen zijn er minder eigenaars bij de laagste inkomensgroep en bij groepen met verhoogd armoederisico. Die groepen zijn dan ook meer aangewezen op de private en sociale huurmarkt. Het is goed dat het VAPA aandacht besteedt aan deze kwetsbare groepen. Hoewel armoede complex is en niet te reduceren valt tot een gebrek aan centen, nemen bijna alle facetten van armoede toe wanneer men dak- of thuisloos is. Al in 2014 was Open Vld voor het verlengen en uitbreiden van het Housing First. Haar partij is dan ook tevreden met het engagement van de minister om dit structureel te verankeren. Kan de minister reeds iets meer vertellen over de timing? Wat zal er al gebeuren op korte termijn?

Om gemeenschappelijk wonen en moderne woonvormen mogelijk te maken, pleit ze opnieuw voor flexibiliteit in Ruimtelijke Ordening. Dat mensen niet bereid zijn te verhuizen, zorgt ervoor dat ze langer werkloos blijven, maar ook dat de files toenemen. Dat is het zogenaamde Oswaldeffect. Voor een gezonde samenleving zijn er meer verhuisbewegingen nodig. Voor de spreker moet de minister een pleiter zijn tegen een conservatieve benadering, ook tegen lokale besturen die geneigd zijn het conservatisme in hun bouwverordeningen te schrijven. Lokale autonomie mag er niet voor zorgen dat het centrale beleid tegengewerkt wordt. Stilstand in de bouw zal het aanbod verminderen en leiden tot kostprijsverhogingen en minder betaalbaarheid.

Opdelen van woningen blijft onderbelicht. Het kan echter ook negatieve effecten hebben. Er is altijd nog een kwaliteitstoets nodig voor woonkwaliteit en leefbaarheid, maar ook voor een goede sociale mix van de buurt. Nooit tevoren steunden bouwpromotoren een bouwbeleid zoals nu dat van de bouwmeester. Dat komt omdat ze erdoor in de hoogte mogen en kleinere, dus relatief duurdere, eenheden mogen bouwen. Ze vraagt om de betaalbaarheid in het oog te houden, niet alleen van het totaal maar ook de prijs per vierkante meter.

Bij de strategische doelstelling over duurzaam en kwaliteitsvol (ver)bouwen en wonen heeft de spreker geen opmerkingen. Bij de volgende doelstelling merkt ze op dat het visitatiesysteem bedoeld is om de SHM's te professionaliseren. Het draaiboek is een goede zaak. Ze vraagt de opmerkingen die de visitatiecommissies geven te bespreken in het parlement. Ze suggereert de minister die volgende keer, eventueel anoniem, aan de beleidsbrief toe te voegen. Tot slot vraagt ze of de uitzonderingsmogelijkheid op de minimale schaalgrootte van SHM's er niet voor dreigt te zorgen dat ze allemaal zullen wachten tot 2019.

3.5. Vraagstelling door Dirk de Kort

Dirk de Kort zal focussen op sociaal wonen en bescheiden wonen. Hij wenst de minister proficiat omdat de cijfers op 31 december 2016 erop wijzen dat de minister voorloopt op het groeipad. Ze slaagt er telkenmale in om budgetten vrij te maken voor de hoge sociale behoeften. De bespreking van een beleidsbrief is voor de spreker een moment van reflectie, wat niet altijd kritiek hoeft in te houden. Ook zijn gemeente Brasschaat haalt haar streefcijfers van het Grond- en Pandendeccreet. Als er echter naar de wachtlijsten gekeken wordt, is het beeld minder goed. Het groeipad is onvoldoende. In Brasschaat worden de groeicijfers dan ook steevast vergeleken met het aantal wachtenden.

Hij vraagt te zoeken naar meer mogelijkheden voor bescheiden en sociale huurwoningen. Hij stelt verarming vast, met een stijgend aantal alleenstaanden, waardoor ook de huisvestingsbehoeften wijzigen. Deze regeerperiode heeft de minister sociale koopwoningen afgeschaft en een alternatief van bescheiden woningen aangekondigd. Hij vraagt de doelstellingen voor bescheiden woningen te verduidelijken en niet alleen in te zetten op bescheiden huurwoningen maar ook op bescheiden koopwoningen, bijvoorbeeld voor starters. Heel wat gemeenten willen betaalbare woonvormen, in samenwerking met het Vlaamse niveau moeten ze dus bescheiden huurwoningen kunnen aanbieden.

SHM's blijven een belangrijke actor, de minister bekijkt met de VVH hoe het financiële evenwicht bij de maatschappijen verder kan worden gegarandeerd. De minister kondigde al een nieuwe huurprijsberekening aan. Hij pleit ervoor er eerder mee van start te gaan dan 2019, maar de veranderingen geleidelijk te laten verlopen. Het is zaak dat huisvestingsmaatschappijen voldoende middelen hebben om het hoger bouwvolume vol te houden. Hij vraagt wat meer uitleg over het digitale kader ter activering van de gronden, alsook over de mogelijkheden van erfpacht. Hij pleit ervoor sociale leningen ook toe te staan voor pluswoningen met de combinatie van koop- en erfpacht.

3.6. Vraagstelling door Michèle Hostekint

Michèle Hostekint gaat niet zo ver de goed gestructureerde en vlot leesbare beleidsbrief klassiek en braaf te noemen, maar hij bevat wel degelijk weinig nieuws. Misschien is dat normaal op het einde van de regeerperiode. Het valt haar ook op dat de toon van de minister milder geworden is, wat niet per se positief is. Een minister van Wonen hoort een dosis verontwaardiging te hebben over wat scheefloopt op de woonmarkt.

Het aantal aanvragen voor de verzekering voor gewaarborgd wonen daalt de laatste jaren. Hoe verklaart de minister dat? Is dat omdat de maatregel te weinig bekendgemaakt wordt? Raden notarissen en banken de kopers die verzekering nog aan? Worden mensen daar nog op andere manieren over geïnformeerd? Wat zal de minister doen om die terugval te counteren? Net als vorig jaar bestemt de minister een deel van de middelen voor nieuwe beleidsinitiatieven voor de uitbreiding van de verzekering gewaarborgd wonen tot zelfstandigen. Tot nog toe heeft het parlementslid daar niets meer van gehoord. Hoe verloopt deze kwestie? Hoeveel trekt de minister precies uit voor de uitbreiding tot zelfstandigen? Studies stellen de verzekerbaarheid in vraag, de minister gaat dan ook een marktonderzoek doen. En hoe ver staat het met de uitbreiding tot de huurders? Hoeveel middelen zijn ervoor? Eigenlijk wil de minister daar hetzelfde risico mee dekken als met het Huurgarantiefonds. Al drie jaar staat in de beleidsbrief dat dat fonds moet worden hervormd. Daarbij komt nog dat het aantal uithuiszettingen fors blijft stijgen. Hoe en wanneer zal de minister dat fonds aanpassen, dat net bedoeld is om ervoor te zorgen dat mensen niet op straat komen te staan als ze hun huur niet kunnen betalen?

Voor de bepalingen over de private huurmarkt verwijst de minister vooral naar het decreet over de private huur. Ze heeft het wel over de aanpak van de discriminatie en is tegen praktijktesten, voor zelfregulering, iets waar de spreker niet in gelooft. Waarvoor moet de 1,2 miljoen euro in de begroting precies dienen? Ze gaat ervan uit dat het covenant de sector sluitende engagementen zal opleggen. Welke garanties zal de minister van de sector eisen? Wat zullen de resultaten moeten zijn? De minister gelooft sterk in resultaatsverbintenissen, het parlementslid verwacht dat ze die ook hier toepast.

Om wonen betaalbaar te maken, werkt de minister al een tijdje aan een algemeen huursubsidiestelsel. Ze vraagt hoe dat eruit zal zien. Dat de minister het recht op huursubsidie of huurpremie wil ontzeggen als huurders schade veroorzaken, maakt de spreker bezorgd. Ze merkte ook een verschil tussen de beleidsbrief en de toelichting. Zal de minister bovenop de drie maanden huurwaarborg ook de huursubsidie gebruiken om schade te vergoeden?

Voor sociale leningen is het al enige poos wachten op het eengemaakte leningenbesluit. Nu wordt het aangekondigd voor 2018. De minister spreekt van een differentiatie naar ligging en een bijstelling van de inkomensvoorwaarden. Nu komt 76 percent van de niet-eigenaars in aanmerking. Als de inkomensgrenzen dalen, zullen allicht als eerste de jonge tweeverdienersgezinnen uit de boot vallen. Dat gaat in tegen het voornemen om jonge gezinnen zonder spaarboek van hun ouders aan een woning te helpen. De meeste banken willen niet meer dan 80 percent van de aankoopprijs ontlenen, wat het voor die groep onmogelijk maakt te lenen. Aanvankelijk leek de minister enthousiast over de bijpassing van enkel de resterende 20 percent via een sociale lening, ze ging erover praten met de banksector. Recent vond ze het ineens niet meer opportuun omdat het risicoprofiel van de ontleners verhoogt en de administratieve opvolging bemoeilijkt. De minister heeft er evenmin contact over gehad met de banksector. Hoe zal de minister sleutelen aan het sociale leningenstelsel? Welke differentiatie ziet ze? Hoe wil ze de inkomensgrenzen bijstellen?

Als sp.a, na de antwoorden van de minister, besluit de begroting niet volmondig goed te keuren, betekent dat in geen geval dat zij tegen de stijgende middelen voor de sociale huisvesting is. Belangrijker dan een stijging op zich is de kwestie of die voldoende is om de behoeften te lenigen. De nota van de VVH luidt de alarmbel over de financiering van de sociale huisvesting. Het inkomensprofiel van huurders wordt echter steeds zwakker. Daarbij komt nog dat met de invoering van de tijdelijke huurcontracten mensen met een iets hoger inkomen uit de sociale huisvestingsmarkt geweerd worden. De VVH geeft een aantal denksporen zoals een halvering van de patrimoniumkorting, een afschaffing van de gezinskorting, die er eigenlijk allemaal voor zorgen dat de huurprijs stijgt. Hoe ziet de minister dat? Vindt ze het aan de sociale huurder of aan de overheid om eventuele financieringstekorten ten gevolge van overheidsbeslissingen bij te passen?

Over de aangepaste reglementering voor sociale huisvesting zijn Michèle Hostekint en de minister het oneens, maar het valt haar op dat ook de VVH zich kritisch opstelt over de onderbezettingsvergoeding. Het klopt dat die al lang in de reglementen stond, maar de minister heeft ze operationeel gemaakt. Eigenlijk biedt de onderbezettingsvergoeding geen structurele oplossing: wie het kan betalen, betaalt gewoon iets meer voor extra ruimte. Om structurele leegstand te verminderen, hebben de maatschappijen de mogelijkheid van tijdelijke verhuur buiten het sociaal huurstelsel voor 1 percent van het patrimonium. Van die mogelijkheid wordt weinig gebruikgemaakt. In plaats van de SHM's aan te sporen dat meer te doen, besteedt de minister dat uit aan de bvba Camelot. Waarom doet ze dat? En heeft ze misschien toch vooraf de SHM's daartoe gestimuleerd?

Ze vraagt of de minister de doelen van het Grond- en Pandendecreet tegen 2025 denkt te halen. En zal dat de woonnood lenigen en de wachtlijsten doen verdwijnen? Hoeveel percent zullen de sociale woningen dan uitmaken van het totale woonpatrimonium? De responsabilisering van steden en gemeenten die achterophinken of vooroplopen, verloopt goed. Ze informeert waarom bepaalde gemeenten die bij de eerste oproep een sociaal woonbeleidsconvenant afsloten, dat bij de tweede oproep niet meer deden. Om hoeveel gemeenten gaat het?

Het Performantiedecreet legt vanaf 1 januari 2019 een minimale schaalgrootte op aan SHM's van duizend woningen in eigen beheer. Zoals ze al meermaals zei, is ze er niet zeker van dat die schaalgrootte ook automatisch meer efficiëntie zal genereren. Zet de minister met de mogelijkheid van gemotiveerd uitstel de deur open om de schaalvergroting trager te laten verlopen? Hoeveel vrijwillige fusies zijn er ondertussen?

De opvolging van het voorstel van resolutie over de nieuwe en experimentele woonvormen vindt de spreker positief. Het is wachten op concrete aanpassingen van de regelgeving, maar het is goed dat de minister nadenkt over instrumenten als erfpacht- en opstalconstructies. Om resultaat te boeken, is het nodig stokken achter de deur te hebben, ook in de Vlaamse Wooncode.

In de begroting wordt 15,5 miljoen euro vrijgemaakt voor nieuwe beleidsinitiatieven, waarvan een deel gaat naar de uitbreiding van de verzekering voor gewaarborgd wonen naar zelfstandigen, een deel naar het versterken van de financiële draagkracht van SVK's en een deel naar de huurwaarborglening. Hoe zal de huurwaarborglening eruitzien? Hoeveel middelen zal elk van de onderdelen krijgen? Wat is de timing?

3.7. Vraagstelling door Valerie Taeldeman

Ook *Valerie Taeldeman* vindt dat de minister en haar administratie veel doen om het bindend sociaal objectief op te volgen. Ze geeft nog even de cijfers: 35 gemeenten blijven achter, 207 volgen het groeipad, 66 doen inspanningen om het te volgen. De 35 achterblijvers worden gestimuleerd een samenwerkingsovereenkomst te sluiten met een bouwmaatschappij. Verwacht de minister een positieve evolutie of denkt ze dat die gemeenten halsstarrig zullen zijn?

In de vorige regeerperiode heeft het Grondwettelijk Hof twee hoofdstukken van het Grond- en Pandendecreet vernietigd: wonen in eigen streek en de sociale last. CD&V is zeker geen voorstander van sociale verplichtingen in verkavelingen van een bepaalde schaal. Waarom wordt er niet gezocht naar manieren om op een positieve manier private ontwikkelaars aan te zetten om te investeren in sociale woningbouw, conform wat er gebeurt bij de SVK's?

De minister kondigde drie clusters aan om sociale leningen regionaal te differentiëren. De spreker kijkt uit naar de indeling van de gemeenten in sociale clusters en de sociale differentiatie. Ze vraagt de minister wat meer informatie over haar plannen om de inkomensgrenzen aan te passen. De minister kondigt voorts aan alternatieve fundingopties te onderzoeken voor de erkende kredietmaatschappijen. Aan wat denkt de minister precies?

Deze regering heeft al enorme inspanningen gedaan in de sector van de SVK's: een grote financiële injectie, een kader voor de samenwerking SVK's-private ontwikkelaars enzovoort. Toch blijft CD&V geloven in de winsten door meer synergie tussen SVK's en SHM's. Ze kijkt uit naar de resultaten van de studie van het Steunpunt Wonen daarover. Ze herhaalt een vraag die ze al voor de herfstvakantie stelde: "Zijn er al private ontwikkelaars die geïnvesteerd hebben in SVK's of in woningen en appartementen die door de SVK's verhuurd worden?". Welk doel heeft de minister

voor ogen? Zijn er streefcijfers vastgelegd? Wie zal de matchmaker worden tussen SVK's en private ontwikkelaars: de administratie, de VMSW?

Ze informeert welke aanpassingen aan het kaderbesluit over de sociale huur er te verwachten vallen. Hoeveel van de SHM's rekenen nu al een onderbezettingsvergoeding aan? Hoewel er volgens de patrimoniumenquête al heel wat veranderd is op het vlak van energierenovatie, vertoont nog steeds 27 percent van de sociale woningen één of meerdere gebreken op het vlak van energie. Zijn die percentages min of meer gelijk bij alle SHM's? De administratie zal daarover per SHM een rapport opstellen en zal hen advies geven over hoe verder te werk te gaan om hun patrimonium energetisch op te waarderen.

Wat is de rol van de minister bij de implementatie van het Renovatiepact? Bart Tommelein maakt gewag van een nota dienaangaande van hem, Liesbeth Homans en Joke Schauvliege samen. Valerie Taeldeman hoopt dat het parlement die nota, die drie jaar Renovatiepact zal beoordelen, kan bespreken. Ze ziet naast een betere synergie tussen de SHM's en de SVK's nog heel wat andere efficiëntieverhogende samenwerking op het vlak van woonkwaliteit, zoals tussen de premiestelsels en woonkwaliteitsonderzoeken voor wonen en energie. Ze pleit ervoor die mogelijkheden te onderzoeken.

Tot slot dankt ze de minister en haar kabinet voor de grote inspanningen op vlak van lokaal woonbeleid, zeker in vergelijking met de vorige minister. Het besluit van de Vlaamse Regering is al aangepast aan de korte tijdspanne van enkele IGS-projecten. Ze informeert welke inhoudelijke accenten de minister zal leggen in het nieuwe besluit van de Vlaamse Regering dat tegelijk in werking zal treden met de nieuwe gemeentelijke beleidsperiode.

3.8. Schriftelijke vraagstelling

Björn Anseeuw diende schriftelijk vragen in, zie bijlage 2.

4. Antwoorden van de minister betreffende de beleidsbrief Wonen 2017-2018 op 23 november 2017

Wat het Grond- en Pandendecreet betreft, antwoordt minister *Liesbeth Homans* dat alle 35 achterblijvende gemeenten een samenwerkingsovereenkomst zullen afsluiten. Vijf gemeenten zijn op het kabinet ontvangen voor een gesprek omdat ze hun doelstellingen niet halen. Ook zij hebben uitdrukkelijk te kennen gegeven positief te willen meewerken. Veelal gaat het over kleinere gemeenten in duurdere gebieden, waar het halen van het bindend sociaal objectief vaak van één of twee grotere projecten afhankelijk is. Tijdens die gesprekken werd ook gewezen op de mogelijkheden van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Het ontwerp van decreet om private ontwikkelaars in te schakelen voor woningen van SVK's is naar de Inspectie Financiën vertrokken. De SHM's hebben eigenlijk al eigen samenwerkingsmanieren zoals de constructieve benadering voor overheidsopdrachten, Design & Build, aankoop goede woningen enzovoort.

Het beleid voor bescheiden woningen kent twee componenten. Enerzijds is er de bescheiden last op private ontwikkelingen van het decreet over het grond- en pandenbeleid. Anderzijds kunnen ook SHM's bescheiden woningen realiseren. Bescheiden zijn: kavels met een oppervlakte van ten hoogste 500 m²; eengezinswoningen met een bouwvolume van ten hoogste 550 m³; overige woningen met een bouwvolume van ten hoogste 240 m³, te verhogen met 50 m³ voor woningen met drie of meer slaapkamers. De uitgevoerde bescheiden last (hoeveel bescheiden woningen private partners al bouwden) door private actoren is niet gekend, wegens lokaal niet geregistreerd. De private sector schat zelf echter dat

meer dan 80 percent van de actueel gebouwde woningen bescheiden is. De SHM's bouwen dan weer opvallend minder bescheiden woningen. Het Agentschap Wonen-Vlaanderen, afdeling Woonbeleid, heeft een startnota opgeleverd over de toekomst van het bescheiden wonen. In de loop van 2018 zullen keuzes moeten worden gemaakt voor de toekomst van het instrument. Positief is dat de btw-administratie en het kabinet van minister Van Overtveldt uitsluitel gegeven hebben dat het btw-tarief van 6 percent ook voor bescheiden woningen van SHM's geldt.

Het Terraproject ambieert de opmaak van het energie- en patrimoniumregister voor de overheden in Vlaanderen. De eerste aandacht gaat uit naar het structureren van de databank en het invoeren van de energiegegevens door het Vlaams Energiebedrijf. In de volgende fases zal de vastgoeddatabank overgezet worden naar de patrimonium- en energiedatabank. Door de koppeling van de databanken zal het energieverbruik van publieke gebouwen in Vlaanderen beter en efficiënter in kaart worden gebracht. Lokale besturen zullen toegang hebben tot deze databank.

Duffel, Sint-Amands, Willebroek en Wachtebeke hebben een woonbeleidsconvenant afgesloten in de eerste oproep maar hebben niet deelgenomen aan de tweede oproep omdat er geen projecten waren in die gemeenten die voldoende ver gevorderd waren.

De doelgroep die theoretisch in aanmerking komt voor een sociale lening is ruim, maar de inkomensgrenzen van de Vlaamse woonlening zijn niet zo bepalend aangezien kandidaat-kopers met een hoger inkomen dat toch onder de inkomensgrens ligt, na prijsvergelijking vaak bij een financiële instelling een hypothecair krediet afsluiten. De marktrente heeft dus een grote impact op de feitelijke doelgroep van sociale leningen. Daarnaast biedt de sociale lening een oplossing voor mensen die niet over de nodige eigen inbreng beschikken. Het is de bedoeling de inkomensgrens te differentiëren, naar analogie met de alternatieve differentiatie van de maximale verkoopwaarde die momenteel uitgewerkt wordt op basis van een clusteranalyse. Concreet werden de 308 Vlaamse gemeenten opgesplitst in drie groepen volgens de regionale prijsverschillen op de woningmarkt, waarbij in de eerste cluster de maximale waarde 10 percent hoger ligt, in de tweede cluster 20 percent, en het in de derde cluster gelijk blijft. In de clusters 1 en 2 waar de maximale verkoopwaarde hoger ligt, zal ook een verhoogde inkomensgrens gelden.

Het is onmogelijk om voor kluswoningen sociale leningen te krijgen omdat die woningen volledig in erfpacht gegeven worden. Om als een sociale koopwoning beleenbaar te zijn met een sociale lening, mag enkel de grond in erfpacht zijn, de woning zelf moet worden verkocht. Het Agentschap Wonen-Vlaanderen voert onderzoek naar kluswoningen, bijvoorbeeld over de mogelijkheden en de juridische grond in de Wooncode.

De piek in de aanvragen voor de verzekering gewaarborgd wonen van 2014 en 2015 werd veroorzaakt door het grotere aantal hypothecaire kredieten ten gevolge van de aangekondigde wijzigingen aan de woonbonus. Verwacht wordt dat het aantal aanvragen in 2017 op hetzelfde niveau als in 2016 zal liggen.

De vzw Sociaal Woonkrediet, de koepelorganisatie van de erkende kredietmaatschappijen, onderzoekt momenteel de mogelijkheid om de door hen verstrekte woonkredieten met gewestwaarborg direct over te dragen aan een andere bank. Voor die woonkredieten moet de erkende kredietmaatschappij dan geen financiering meer aantrekken en loopt ze niet langer een krediet- en renterisico.

Om de private huurmarkt te versterken, wil de minister zoals ze al meermaals zei, na de huurdersorganisaties nu ook de verhuurdersorganisaties ondersteunen. De decretale basis zal in het Huurdecreet staan. De Vlaamse Regering wordt gemach-

tigd om hier verder invulling aan te geven. Naar analogie met de subsidies aan de huurdersorganisaties, wil de minister erkenningsvoorwaarden, zoals een overzicht van de doelstellingen en een jaarverslag, en een taakstelling, zoals informatie en advies verstrekken, juridische bijstand verlenen aan verhuurders, optreden als belangenbehartiger van verhuurders. De 1,2 miljoen euro in de begroting is een maximumbedrag. De hoeveelheid middelen zal afhangen van de inhoud van het convenant en van de taken die de Vlaamse Regering in het uitvoeringsbesluit zal opnemen. Ter info geeft de minister nogmaals de subsidies aan huurdersorganisaties. De basissubsidie-enveloppe voor huurdersbonden bedraagt jaarlijks 1.197.733 euro en 631.280 euro, in totaal dus 1.829.013 euro. Voor het regionaal steunpunt wordt aan iedere huurdersbond een aanvullende subsidie-enveloppe van 126.256 euro toegekend op jaarbasis. De subsidie voor het Vlaams Huurdersplatform bedraagt 342.838,11 euro per jaar. De totale subsidie aan huurdersorganisaties is dus 2.171.851 euro.

In maart is de geüpdatete huurschatter gelanceerd. In die maand is de huurschatter meer dan 10.000 keer geraadpleegd. Daarna is het maandelijks bezoekersaantal gestagneerd op iets boven de 2500 raadplegingen. Dit zijn er ongeveer 500 meer per maand dan voordien.

De begeleidingsgroep van het onderzoek heeft het rapport over discriminatie op de huurmarkt afgerond. Na goedkeuring door de stuurgroep van het Steunpunt Wonen, zal de minister van Wonen het rapport vrijgeven voor publicatie. Daarna zal de minister met de verhuurdersorganisaties aan tafel gaan zitten. De stok achter de deur is de bestaande juridische procedure. Bij discriminatie kan er immers klacht ingediend worden, waarna er een juridische procedure volgt. Dat is dezelfde procedure voor alle vormen van discriminatie, niet alleen op de huurmarkt. Over het convenant met de verhuurders zal de minister in het voorjaar van 2018 onderhandelen.

Het kabinet heeft het gedifferentieerd huursubsidiestelsel uitgewerkt. Momenteel maakt het Agentschap Wonen-Vlaanderen de budgettaire toets. Nu al wordt er een recordbedrag van meer dan 40 miljoen euro aan tegemoetkomingen in de huurprijs toegekend. De minister zegt daar nog meer op te zullen inzetten, wanneer is afhankelijk van de budgettaire oefening.

Het nieuw huursubsidiestelsel staat op de VAPA-lijst met dossiers waarop een armoedetoeets moet gebeuren. De armoedeorganisaties zullen dus betrokken worden bij de voorbereiding. De minister is het totaal oneens met Katrien Partyka die voorstelt om de woningkwaliteit als criterium te schrappen uit het nieuwe stelsel. De woningkwaliteitsnormen zijn absolute ondergrenzen die net dienen om de meest behoeftigen te beschermen tegen bijvoorbeeld huisjesmelkerij. De minister acht het volledig uitgesloten dat de Vlaamse overheid mensen steun geeft om in een woning te leven die potentieel gevaarlijk, ongezond enzovoort kan zijn. Mercedes Van Volcem pleit voor een fiscale huurkorting naar analogie met de woonbonus, maar geen enkele Vlaamse minister ziet daar grond noch budgettaire ruimte voor. De fiscalisering van de renovatiepremie heeft trouwens bewezen dat dergelijke operatie geen eenvoudige zaak is. De minister zou huurders graag een extraatje geven, maar fiscale huurkorting of de huur gewoon fiscaal aftrekken is budgettair onrealistisch.

In antwoord op de vragen over de huurwaarborglening zegt de minister dat de OCMW-waarborg ongewijzigd blijft bestaan. Samen met het VWF is de minister de contouren en voorwaarden van een huurwaarborglening aan het voorbereiden. Het Huurdecreet zal dat aan de Vlaamse Regering toevertrouwen. In het voorjaar van 2018 legt de minister dat voor aan de Vlaamse Regering.

Het Huurgarantiefonds is met de beste bedoelingen opgericht maar heeft eigenlijk nooit gewerkt. Het optimaliseren van dat fonds hangt samen met het installeren van lokale meldpunten, dat onderdeel is van het plan Dak- en Thuisloosheid 2017-2019. Minister Jo Vandeurzen werkt die actie uit. Zodra de lokale meldpunten geïnstalleerd zijn, kan een verhuurder problemen melden. Zo nodig komt een woonbegeleidingsdienst, bijvoorbeeld een centrum voor algemeen welzijnswerk, tussenbeide, uiteraard met respect voor de privacy van de huurder. Als een uithuiszetting wordt vermeden door tussenkomst van de woonbegeleidingsdienst en de huurder de woning kan blijven bewonen, of de huurovereenkomst wordt ontbonden in onderling overleg en de huurder wordt begeleid naar een nieuwe huurwoning, kan de woonbegeleidingsdienst de huurachterstal die zij geprefinancierd heeft bij het fonds recupereren, alsook maximum drie maanden huurachterstal per huurcontract. Als het fonds de verhuurder niet rechtstreeks vergoedt, maar via de woonbegeleidingsdienst, kan eerder geïntervenieerd worden, zelfs voor de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de vrederechter.

Voor het beleidsdomein Wonen moeten de lokale meldpunten gebiedsdekkend zijn. Zo dat nodig is, moet de begeleiding snel kunnen starten. Ook als er geen begeleiding nodig is, moet men een beroep kunnen doen op het Huurgarantiefonds. Haar kabinet voert daarover constructieve gesprekken met het kabinet van minister Vandeurzen

De minister heeft bij het Steunpunt Wonen een onderzoek besteld dat het verzekeraar risico in kaart zal brengen voor een uitbreiding van de verzekering gewaarborgd wonen naar huurders. Het is dus te vroeg om verdere uitspraken te doen. Eerst moet er zicht zijn op de omvang en de bereidheid tot verzekeren.

Tijdens de hoorzittingen over de conceptnota over private huur rezen vragen bij een volledig nieuw huursysteem. Uiteraard is het nooit te laat voor nieuwe of bijgestuurde inzichten. De minister is dan ook opnieuw met een aantal onderzoekers gaan samenzitten met als doel om het idee van geconventioneerde huur zoveel mogelijk in het bestaande instrumentarium te verwerken. Ook met het kabinet van minister Tommelein lopen daarover gesprekken, alweer zeer constructief.

Het komt voor dat huurders opzettelijk schade berokkenen aan huurwoningen om te kunnen verhuizen naar een gepaste woning met bijhorende huursubsidie. Dergelijke misbruiken mogen geen Vlaamse steun krijgen. Dit denkspoor wordt onderzocht door het Agentschap Wonen-Vlaanderen.

Het Erkenningenbesluit is geëvalueerd door het Agentschap Wonen-Vlaanderen, samen met Huurpunt. De ontwerpregelgeving is opgemaakt en eveneens reeds doorgesproken met Huurpunt. In navolging van het overleg dienen er nog enkele aanpassingen te gebeuren aan de ontwerpregelgeving. Tegen eind 2017 zal het dossier voorgelegd worden aan de Inspectie van Financiën en aan de minister van Begroting, met oog op een eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering.

Het blijft de ambitie van de minister om het SVK-aanbod 100 percent gebiedsdekkend te maken. Nu al is de kaap van 10.000 SVK-woningen gerond, bijna een verdubbeling deze regeerperiode. Ook de buitendiensten van Wonen-Vlaanderen werken daar actief aan mee. In Oost-Vlaanderen, waar er meer blinde vlekken waren dan in andere provincies, heeft de minister de gouverneur gevraagd om met Wonen-Oost-Vlaanderen na te gaan op welke manier SVK's meer voet aan de grond kunnen krijgen. Dat heeft alvast geleid tot de oprichting van een SVK in Kruishoutem.

In het kader van het optimaliseren van de sociale huurmarkt, tracht de minister zoveel mogelijk instrumenten in te zetten om de structurele leegstand terug te

dringen. Met de renovatieplanning zullen SHM's korter op de bal spelen bij grote renovaties. Voorts is er het leegstandsbeheer door Camelot. Camelot heeft zelf een dossier ingediend bij het Agentschap Wonen-Vlaanderen en de Vlaamse Regering heeft Camelot voor vier jaar erkend om in akkoord met de SHM's tijdelijk leegstaande sociale woningen te verhuren via de bezetting ter bedde. In de commissie is dat al enkele keren ter sprake gekomen. Andere leegstandsbeheerders kunnen uiteraard ook een aanvraag tot erkenning indienen. Aangezien het leegstandsbeheer zoals uitgeoefend door Camelot niet tot de taken van een SHM behoort, is het een goede complementaire tussenoplossing.

Slechtere sociale woningen verkopen aan zittende huurders om het geld te gebruiken voor de renovatie van andere woningen, is een voorstel dat al stond in de conceptnota over sociale huur die Mercedes Van Volcem in de vorige regeerperiode schreef. De SHM beslist nu zelf wat zij met het patrimonium doet. Een leegstaande sociale woning kan in principe openbaar worden verkocht. De inkomsten dient een SHM te gebruiken voor nieuwe sociale woningen. Dergelijke woningen mogen echter niet in handen komen van zogenaamde noodkopers (dit zijn kopers die verder niet over de nodige middelen beschikken om hun woning te renoveren).

De minimale schaalgrootte van de initiatieven voor de lokale diensteneconomie is vijf voltijdsequivalente medewerkers op 1 januari 2019. In elf Vlaamse SHM's zijn 21,6 voltijdsequivalenten als huisbewaarders actief. Er zijn echter heel wat andere lokale diensteninitiatieven om leefbaarheidsproblemen in sociale wooncomplexen en -buurten aan te pakken, bijvoorbeeld het opruimen van sluikestorten en het onderhouden van het groen.

Het is de bedoeling om huurders die niet langer voldoen aan de toepasselijke inkomensgrens een solidariteitsvergoeding aan te rekenen. Het gaat dan enkel om personen die al een contract afgesloten hebben en niet onder het systeem van de tijdelijke contracten vallen. Naar analogie van de tijdelijke huurovereenkomsten kan ervoor geopteerd worden om pas vanaf 125 percent van de inkomensgrens een vergoeding aan te rekenen. De bijdrage zal jaarlijks herzien worden op basis van het nieuwe inkomen. Dezelfde uitzonderingen zijn mogelijk als bij opzeg van huurovereenkomsten in het kader van tijdelijke contracten.

Wat de huurprijsberekening betreft, is het de bedoeling om alvast de energiecorrectie geleidelijk in te voeren: eerst bij de nieuwe contracten, dus bij nieuwe woningen en bij huurderswissels, en vervolgens bij bestaande contracten aan het einde van de duurtijd.

Net als de leden van de commissie kreeg de minister vorige week de nota van de VVH. Ze zal die nog grondiger bekijken, maar wijst er toch al op dat er diverse financiële stromen zijn van en naar huisvestingsmaatschappijen, dus meer dan enkel de FS3-leningen. De VMSW bekijkt hoe de financiering te optimaliseren. Nog dit jaar wordt nog 10 miljoen euro verdeeld over de actieve SHM's om tegenvallende huurinkomsten en oplopende kosten van nieuwbouwprojecten te financieren.

Voorts wijst ze erop dat de beste praktijkprijzen uitgereikt worden door de Vlaamse Visitatieraad. De Vlaamse overheid stuurt dat niet. De raad stelt tijdens zijn visites goede praktijken vast. Wie de prijs krijgt, wordt bepaald door vertegenwoordigers van de Visitatieraad, VIVAS, de SHM's, de VVH en de VLEM.

Wat de vereenvoudiging van het kaderbesluit Sociale Huur betreft, schrijft de administratie de beleidskeuzes in regelgeving uit op basis van passages uit het onderzoek van het Steunpunt Wonen en de input van een projectteam, met onder andere vertegenwoordigers van verhuurders en huurders, en de bevindingen van de paritaire commissie decentralisatie. De minister streeft ernaar het ontwerp van

decreet en het besluit van de Vlaamse Regering voor de eerste keer principieel te laten goedkeuren door de Vlaamse Regering vóór het paasreces 2018.

Minister Liesbeth Homans is het ermee eens dat proefprojecten voor nieuwe woonvormen tussentijds geëvalueerd worden zodat de regelgeving alvast kan worden aangepast. Volgens het Hof van Cassatie moeten cohousers aantonen dat ze niet echt samenwonen, maar als alleenstaanden dienen beschouwd te worden voor uitkeringen, tegemoetkomingen enzovoort. De ontwerpdefinitie zoals voorgesteld door het Steunpunt Wonen, staat in het proefdecreet. Als blijkt dat deze definitie standhoudt in de proefprojecten, wordt ze in de Wooncode verankerd. Dan kan er ook in andere regelgeving naar deze omschrijving worden verwezen. Ze herhaalt dat ze informatie over eventuele pijnpunten in andere beleidsdomeinen, die tijdens de proefprojecten naar boven komen, zal overmaken aan de bevoegde ministers. De impact van nieuwe woonvormen op uitkeringen heeft de minister al gemeld aan de federale ministers. Ze raadt de parlementsleden aan hetzelfde te vragen van hun partijgenoten in het federale parlement.

Wat het duurzame en kwaliteitsvolle verbouwen en wonen betreft, bezorgt ze de commissieleden een tabel met resultaten van de Patrimoniumenquête (zie bijlage 3). Voorts antwoordt ze dat het Renovatiepact getrokken wordt door de minister bevoegd voor energie. Ministers Joke Schauvliege en Liesbeth Homans zelf zijn er nauw bij betrokken. De dubbelglasvereiste in de woningkwaliteitsnormen is een actie die past in dat pact. De uitrol van de woningpas wordt in nauw overleg tussen de administraties voorbereid.

Synergie tussen woonkwaliteit en energie, tussen energieprijzen en renovatiepremies, is zeker vanuit het oogpunt van klantvriendelijkheid wenselijk. De renovatiepremie is uiteraard breder dan de zuivere energiemaatregelen. Blijvende aandacht voor de minimale woonkwaliteit is belangrijk. De renovatiepremie is al eens gewijzigd, het is niet opportuun dat deze regeerperiode nog eens te doen. De volgende Vlaamse Regering zal wellicht deze knoop moeten doorhakken. Voor een renovatiepremie voor verhuurders heeft de minister al meermaals haar steun uitgesproken. Wil die echter enige impact hebben, dan kost ze behoorlijk wat geld. Deze regeerperiode is daar geen ruimte voor. De premie beperken tot een bepaalde categorie huurders ligt ook moeilijk. De minister wijst erop dat eigenaars die verhuren aan een SVK wel recht hebben op een renovatiepremie. Voorts wijst ze Mercedes Van Volcem erop dat de visitatierapporten op de website van het Agentschap Wonen-Vlaanderen/Visitatieraad staan.

Bij het Performantiedecreet dat SHM's een grotere schaal oplegt, is rekening gehouden met het juridische grondbeginsel dat bij dergelijke hervormingsoperatie een organisatie voldoende tijd moet krijgen om zich aan de nieuwe regels te kunnen conformeren. Er moet een billijke (overgangs)termijn zijn. Toch is het zeker geen vrijgeleide. Het Performantiedecreet stipuleert uitdrukkelijk dat de maatschappijen met hun lange- en kortetermijnplanning bij de VMSW moeten kunnen aantonen dat ze tegen 2024 duizend woningen in beheer zullen hebben, of dat er vergevorderde fusiegesprekken lopen. Afwijkingen kunnen enkel als er gegronde redenen voor zijn.

Grotere synergie tussen SVK's en SHM's is vanuit het perspectief van klantgerichtheid zeker een goede zaak. Er zijn al lokale initiatieven zoals gemeenschappelijke zitdagen die het voor de kandidaat-huurders gemakkelijker moeten maken. Het Steunpunt Wonen is begonnen aan het onderzoek naar de toedracht van beide stelsels en de mogelijke verdere samenwerking. Het besluit van de Vlaamse Regering over het lokaal woonbeleid zal vooreerst de voortzetting van de projecten van intergemeentelijke samenwerking garanderen, bijkomend zal er gewerkt worden aan een instrumentenkoffer om lokale besturen te helpen de doelstellingen inzake lokaal woonbeleid te realiseren.

5. Antwoorden van de minister betreffende de begroting voor Wonen voor 2018 op 23 november 2017

De forse investeringen in sociale woningbouw en renovatie zijn zonder weerga, maar het is onbegonnen werk om op drie jaar tijd alle wachtlijsten weg te werken. Op meer kwalitatieve sociale woningen moet blijvend ingezet worden, tegelijkertijd echter dient er ook een heuse inhaalbeweging te gebeuren voor renovatie. Dat is ook goed voor de huurders, een lagere energiefactuur komt de zwakkeren in de maatschappij ten goede. De wachtlijsten volledig wegwerken, is echter een illusie. Nieuwe regels als de tijdelijke contracten zorgen er wel voor dat de sociale woningen gaan naar wie ze het meest nodig hebben.

De 15,5 miljoen euro voor nieuwe beleidsinitiatieven zal worden aangewend voor de financiering van een uitbreiding van de verzekering gewaarborgd wonen. Voortaan zal ook het risico op inkomensverlies door onvrijwillige stopzetting van een zelfstandige activiteit verzekerd worden. Wie een continue tewerkstelling als uitzendkracht kan aantonen, zal ook kunnen genieten van de verzekering. De middelen zullen ook gebruikt worden om de financiële draagkracht van de SVK's en private initiatieven voor een sociaal huuraanbod te steunen. Ook de voorbije begrotingsjaren kregen de SVK's aanzienlijk meer middelen, wat geresulteerd heeft in een significante groei van het aantal woningen. Een laatste deel van de middelen voor nieuwe beleidsinitiatieven gaat naar de anonieme renteloze huurwaarborglening. De exacte kostprijs van deze maatregelen zal moeten blijken bij de opmaak van de dossiers. Over de verdeling kan de minister dus nog geen uitsluitsel geven, maar nu is het vooral belangrijk dat er middelen voor vrijgemaakt zijn.

6. Repliek van de leden op 23 november 2017

Mercedes Van Volcem beseft dat de minister grote inspanningen doet, maar ook dat haar eigen ideeën nog niet rijp zijn voor beleid. Vroeger was de minister ook tegen de tijdelijke verhuur van sociale woningen, nu is ze ervoor. De spreker is er echter niet van overtuigd dat haar voorstel niet budgetneutraal is, zeker als er andere facetten van het beleid aangepast worden. Net daarom vroeg ze de minister het te bestuderen, naar analogie met de studies over de huursubsidies. Ze zal de minister nog proberen te overtuigen en er misschien een conceptnota over indienen. Een huursubsidie is soms een rem om werk te zoeken, de huuraftrek bewerkstelligt net het omgekeerde. Wat de verkoop aan een noodkoper betreft, is ze het niet eens met de minister. Sommige mensen geraken inderdaad moeilijk uit hun situatie, maar zelfs al is de kans klein, Mercedes Van Volcem wil erin blijven geloven dat iedereen vooruitgang kan boeken.

Michèle Hostekint vindt het jammer dat de onmiskenbare dalende trend in de aanvragen voor de verzekering voor gewaarborgd wonen niet aangegrepen wordt om dat systeem om woonzekerheid te vergroten meer onder de aandacht te brengen, onder meer via banken en notarissen. Zeker nu de verzekering uitgebreid wordt tot zelfstandigen en huurders. Een overheid kan dan nog zo'n goeie instrumenten hebben, als ze onvoldoende bekend zijn, hebben ze onvoldoende nut. De minister herhaalt wat ze al jaren zegt, namelijk dat het Huurgarantiefonds nooit gewerkt heeft. Het is de tegenhanger van de verzekering gewaarborgd wonen, maar dan voor huurders. Nu zal die verzekering dan wel uitgebreid worden tot de huurders, maar gewoonweg vaststellen dat het fonds niet werkt, is zinloos. De uitspraak van de minister dat leningen moeten toekomen aan mensen die ze nodig hebben, betekent niet de door de spreker gevreesde verlaging van de inkomensgrenzen voor sociale leningen, maar integendeel een verhoging in bepaalde regio's en dus een uitbreiding in plaats van een beperking van de doelgroep, iets wat ze toejuicht.

Als ze het goed begrijpt, zal de geconventioneerde huur er niet komen. Het zou dan wel opgenomen worden in het bestaande instrumentarium maar is voorsnog niet vervat in het Huurdecreet. Ook het proefhuren zal er allicht niet komen, aangezien de minister niet antwoordt op de vraag daarover. Zo het er toch komt, wanneer en hoe? Het lijkt haar moeilijk vast te stellen of schade aan een huurwoning opzettelijk berokkend wordt om te kunnen verhuizen en voor de nieuwe woning een huursubsidie te krijgen. Hoe zal de minister dat vaststellen? Zo het vastgesteld is, zal de huursubsidie gebruikt worden om de schade te vergoeden? Komt dat dan bovenop de verhoogde huurwaarborg? Ze ziet een discrepantie tussen de toelichting en de antwoorden van de minister. Op de vraag hoeveel SHM's nu al een vrijwillige fusie zijn aangegaan, heeft het lid ook geen antwoord gekregen.

Katrien Partyka kaart de soms buitensporige kosten aan voor de plaatsbeschrijving die verplicht is volgens het Burgerlijk Wetboek en het nieuwe Huurdecreet. De VVSG wijst in een recente nota op dat probleem. Dat de kosten van de plaatsbeschrijving gedeeld worden door huurder en verhuurder is een manier om misbruiken door de verhuurder te vermijden, bijvoorbeeld het aanrekenen van hoge kosten of het gebruik ervan als selectiecriteria. Huurders krijgen echter moeilijk inzage in de kostenstructuur, wat het malafide verhuurders gemakkelijker maakt. Hoe kan de minister ervoor zorgen dat de kosten wel transparant zijn? Hoe kan ze ervoor zorgen dat de bepaling van het Burgerlijk Wetboek gerespecteerd wordt?

Ze informeert of het rapport over discriminatie al besproken is met de spelers op de huurmarkt. Dat het covenant gekoppeld wordt aan erkenningscriteria verheugt de spreker. In de beleidsbrief staat dat de minister zal nagaan of één van de scenario's uit de studie over huursubsidiestelsels aannemelijk is en of een gedifferentieerd huursubsidiesysteem haalbaar is. Hier nu beweren dat woonkwaliteit sowieso een criterium zal zijn, is in tegenspraak met een open beoordeling van de diverse stelsels. Aan de onderkant van de huurmarkt zijn meer dan de helft van de woningen niet conform en net daarin komen mensen met de laagste inkomens terecht. Iedereen is voor een betere woonkwaliteit, de vraag is of huursubsidies de beste manier zijn om het gedrag van eigenaars te sturen. Ze vreest voor een verdringingseffect, want een eigenaar heeft keuze genoeg. Mensen hebben nog altijd beter een slecht dak dan geen dak boven het hoofd. Kortom, ze is niet per se tegen woonkwaliteit als criterium en het is zeker niet haar bedoeling huisjesmelkerij te subsidiëren, ze vraagt de minister gewoon alle scenario's met open geest te bekijken. Uit de studie blijkt bijvoorbeeld dat de scenario's zonder kwaliteitseisen op het vlak van administratieve eenvoud veel beter scoren. Budgettair kan het interessanter zijn om de woningkwaliteit in aanmerking te nemen omdat het aantal aanvragen dan kleiner zal zijn, maar dan schiet de aanpassing haar doel totaal voorbij. Anderzijds is de kost van de controle op kwaliteit nog niet verrekend. Volgens de spreker is een fiscale stimulans beter om eigenaars aan te moedigen hun woning te verbeteren.

De minister heeft altijd gezegd dat geconventioneerde huren gelijktijdig in voege zou treden met het Huurdecreet. Dat in de hoorzitting de opportuniteit van een apart stelsel in vraag gesteld werd, mag geen voorwendsel zijn om het uit te stellen. Wat is de timing? Ze herhaalt voorts haar vraag aan welk maatregelenpakket tegen uithuiszettingen de minister refereert in een interview met de Verenigde Eigenaars. Ze vraagt de minister de uitbreiding van de verzekering gewaarborgd wonen tot huurders, die de meerderheidspartijen in de conceptnota vragen, niet af te schrijven.

Valerie Taeldeman vraagt de minister hoe ze zal omgaan met de resultaten van de Patrimoniumenquête, vooral dan met de SHM's die het slechtst scoorden. Is de deadline van 2020 van het Energierenovatieprogramma haalbaar? Vorige week vroeg ze hoe de minister de actieve SHM's zal afbakenen, waarvoor bij de budgetcontrole 10 miljoen euro zou worden vrijgemaakt.

In het licht van de oproep van de Nationale Bank aan banken om grotere buffers voor hun hypotheekleningen aan te leggen, uit *Gweny De Vroe* haar steun bij het voornemen van de minister voor sociale leningen aan 100 percent van de verkoopwaarde. Dat is zeker nodig om mensen die het moeilijk hebben, alleenstaanden bijvoorbeeld, een woonst te laten kopen. Voor de verzekering gewaarborgd wonen voor zelfstandigen ziet de minister mogelijkheden via het overbruggingsrecht. Wanneer komt de aangekondigde marktverkenning er? Ook achter de uitbreiding tot huurders en uitzendkrachten schaaft het lid zich.

Het parlementslid denkt dat de minister wel weet hoe blij ze is met het nieuwe Huurdecreet met meer zekerheden voor de verhuurder en een gelijkschakeling van huurder en verhuurder. De sector vreest dat de huurwaarborglening er niet zal zijn op 1 september 2018. Of zal ze er wel gelijktijdig zijn met de start van het nieuwe Huurdecreet? Aangezien de verhuurderspopulatie ouder wordt, is het van belang hen goed te begeleiden om de woningkwaliteit aan hun huurders te garanderen. Om opzettelijke schade te bewijzen, acht ze de verplichte plaatsbeschrijving voldoende.

Voor haar mening over de moderne woonvormen verwijst ze naar de resolutie van haar hand die het parlement heeft aangenomen op 15 oktober 2015 (*Parl. St. VI.Parl. 2014-15, nr. 391/4*). De proefprojecten in uitvoering daarvan, zijn een goede zaak. Ze wijst op de hoopvolle uitspraak van het Hof van Cassatie dat wie cohoust, niet noodzakelijk samenwoont. Ook zij vindt dat alle partijen er op het federale niveau moeten op aandringen belemmeringen weg te werken. Ze vraagt de minister samen met minister Joke Schauvliege meer aandacht te besteden aan het opdelen van woningen, toch ook een onderdeel van de resolutie.

Dat nu zeker 6 percent btw mag gerekend worden voor bescheiden woningen vindt *Dirk de Kort* goed nieuws. Dat zal de lokale besturen helpen in hun streven naar betaalbaar wonen. Hij vraagt de minister er wat meer ruchtbaarheid aan te geven. Hij vraagt de minister nog voor de lokale verkiezingen de cijfers over het bindend sociaal objectief te actualiseren. Hij vindt wel dat dit quotasysteem goed gewerkt heeft. Het is goed dat er zoveel middelen vrijgemaakt zijn voor sociale huisvesting, maar hij vraagt de minister te verzekeren dat financiële problemen het huidige tempo niet afremmen. Hij suggereert bij kluswoningen het woongedeelte toch te verkopen zodat ze wel in aanmerking komen voor sociale leningen.

Minister *Liesbeth Homans* zal de verzekering gewaarborgd wonen blijven promoten. Ze heeft Febelfin gevraagd dat ook bij de banken te doen. De huidige maximale verkoopwaarde van 320.000 euro zal worden geïndexeerd. Het systeem van de geconventioneerde huur blijft overeind, maar de minister houdt rekening met de aanbeveling van de hoorzitting: in plaats van te sturen op de aanbodzijde zal er gestuurd worden op de vraagzijde. *Gweny De Vroe* heeft afdoende duidelijk gemaakt hoe kan beoordeeld worden of schade opzettelijk aangebracht is. Het is niet zo dat de huursubsidie dan kan worden gebruikt om de schade te vergoeden, er wordt gewoon geen huursubsidie gegeven.

De gesprekken met de verhuurdersorganisaties over de convenants worden voortgezet begin 2018. Ze zijn zich er terdege van bewust dat er van hen verantwoordelijkheidszin verwacht wordt. Op de vragen over uithuiszettingen denkt de minister al afdoende geantwoord te hebben. De VMSW zal de SHM's die volgens de Patrimoniumenquête meer dan één verbeterpunt hebben, meer dan intensief begeleiden. Die maatschappijen zullen ook in aanmerking komen voor middelen uit het Klimaatfonds, alsook de extra begrotingsmiddelen voor zowel nieuwbouw als renovatie. Het criterium om te bepalen of een SHM actief is, zijn de SF3-leningen tijdens de periode 2014-2016. De extra middelen worden proportioneel verdeeld onder die maatschappijen.

Twee fusies van SHM's zijn al voltooid, voor één worden de statuten opgesteld. Vier andere fusies zijn in voorbereiding. In sommige van die gevallen fuseren meer dan twee maatschappijen. Ongeveer een derde van de SHM's, namelijk 36, voldeden niet aan de voorwaarde van de minimale schaalgrootte.

De verzekering gewaarborgd wonen voor zelfstandigen wordt hopelijk in het voorjaar van 2018 voor de eerste keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het Huurdecreet met zijn verhoging van twee naar drie maanden huurwaarborg, zal in werking treden op 1 september 2018. De huurwaarborglening zal tegelijk ingaan.

Het wettelijke regime voor de plaatsbeschrijving dat bestond in het federale woonhuurrecht, wordt overgenomen in het Vlaamse Huurdecreet. In principe is een plaatsbeschrijving gratis. Als de partijen samen een omstandige plaatsbeschrijving maken en ondertekenen, voldoen zij aan het huidige artikel 1730 van het BW. Als één van de partijen zich wil laten bijstaan door een deskundige kan dat, maar dan zijn de kosten voor de bijstand ten laste van de partij die dat vraagt. Enkel als beide partijen samen akkoord gaan om een plaatsbeschrijving door een deskundige te laten opstellen, worden de kosten gedeeld door de twee. Het is aangewezen dat beide partijen de factuur te zien krijgen, zodat ze kunnen controleren dat ze slechts de helft van de kosten betalen. Er geldt dus contractuele vrijheid over de wijze waarop de plaatsbeschrijving wordt opgemaakt. Het is aan de contracterende partijen om de regelgeving te respecteren.

Michèle Hostekint zegt dat een plaatsbeschrijving niet volstaat om aan te tonen dat schade opzettelijk was. Een intentie blijkt niet uit een beschrijving. Zonder juridisch sluitend instrument blijft het bij spierballenvertoon.

7. Indicatieve stemming over de begroting voor Wonen voor 2018 op 30 november 2017

Wat het beleidsdomein Wonen betreft, werden er twee amendementen ingediend door de Vlaamse Regering. Amendement nr. 7, op artikel 33 van het ontwerp van decreet, betreft de correctie van een foutief bedrag, ingevolge een opmerking van het Rekenhof. Amendement nr. 13, op afdeling V van de tabel bij het ontwerp van decreet, betreft de vervanging van de begroting van het Garantiefonds voor de Huisvesting ter correctie van de verwijzing naar een foutief begrotingsartikel, eveneens ingevolge een opmerking van het Rekenhof.

Amendementen nr. 7 en 13 van de Vlaamse Regering worden bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 wordt, wat het onderdeel Wonen betreft, bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

II. Beleidsdomein Armoedebestrijding

1. Toelichting van de beleidsbrief Armoedebestrijding 2017-2018 op 23 november 2017

Minister *Liesbeth Homans* overloopt de hoofdlijnen van haar beleidsbrief.

1.1. Strategische doelstelling: voorkomen dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terechtkomen.

1.1.1. *Operationele doelstelling: het voorkomen van onderbescherming om te vermijden dat mensen in armoede en sociale uitsluiting terechtkomen*

Het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid maakt de omslag van een hoofdzakelijk curatief naar een meer preventief beleid. Vlaanderen beschikt over een uitgebreid sociaal vangnet, met diverse tegemoetkomingen en maatregelen. Niet iedereen slaagt er evenwel in om deze rechten op te nemen. Daarom zet de minister volop in op de automatische toekenning van rechten. Dat is echter niet altijd mogelijk. Met de huursubsidie gaat er bijvoorbeeld soms een controle gepaard, bijvoorbeeld een kwaliteitscontrole van de woning. De administratieve werkgroep sociale correcties zal begin 2018 een advies formuleren. Dat moet de diverse beleidsdomeinen toelaten om, op basis van duidelijke criteria, onderbouwde beslissingen te nemen rond het toekennen van sociale correcties. Er zullen ook voorstellen van oplossingen worden geformuleerd voor de bestaande knelpunten in het automatisch toekennen van sociale correcties.

In dat kader zet ze ook in op administratieve vereenvoudiging en op een laagdrempelige ontsluiting van informatie. De interbestuurlijke producten- en dienstencatalogus en de rechtenverkenner worden samengevoegd tot het dienstverleningsregister. Zo kunnen burgers en dienstverleners via een online platform gemakkelijker toegang vinden tot alle informatie over de diensten van de Vlaamse overheid en van de lokale besturen. Ze wil het informatieaanbod van het dienstverleningsregister ook uitbouwen door middel van koppelingen met andere databanken en toepassingen in beheer van de Vlaamse overheid.

Om mensen in armoede zoveel mogelijk proactief te bereiken, is het ook belangrijk om outreachend te werken. Men hoeft dus niet te wachten tot de mensen zelf de weg naar de dienstverlening hebben gevonden. In dat kader heeft ze in september een projectoproep gelanceerd rond de aanklappende dienstverlening ten aanzien van gezinnen met een lage werkintensiteit. Dit is de meest kwetsbare groep in Vlaanderen. Deze gezinnen hebben een armoederisico van 49 procent. Het doel is om de generatiearmoede bij gezinnen met kinderen te doorbreken via een integrale aanpak. Per project zal maximaal 60.000 euro worden toegekend, voor een maximale looptijd van twee jaar. De beslissing over de toekenning van de middelen valt nog dit jaar.

De noden van de lokale besturen inzake onderbenutting van rechten worden in kaart gebracht, via de lerende netwerken lokale kinderarmoedebestrijding en in samenwerking met de VVSG. Mocht blijken dat de lokale besturen nood hebben aan ondersteuning, dan zal ze bekijken hoe men dit kan realiseren.

1.1.2. *Operationele doelstelling: systematisch onze beleidsmaatregelen toetsen aan de effecten op mensen in armoede*

Dat is belangrijk om een goed inclusief beleid te voeren. Een geactualiseerd overzicht van de uitvoering van de armoedetoetsen vindt men in bijlage 6 van de beleidsbrief. Via het HPAO en de administratie WVG voorziet de minister in onder-

steuning van actoren die met armoedetoetsing bezig zijn. In de schoot van dat overleg wordt de aanpak van de armoedetoetsing momenteel bekeken en zullen er voorstellen worden geformuleerd voor eventuele bijstellingen. Dat zal gebeuren uiterlijk in het voorjaar van 2018. Via de lerende netwerken lokale kinderarmoedebestrijding bekijkt ze de nood aan ondersteuning inzake lokale armoedetoetsing. De resultaten zullen begin 2018 bekend zijn. Het opvolgen van de uitwisseling omtrent de armoedetoetsen binnen België gebeurt via het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

1.1.3. Operationele doelstelling: waken over een correcte beeldvorming omtrent armoede en zorgen voor een breed maatschappelijk draagvlak voor deze problematiek

Als men armoede wil bestrijden en voorkomen, dan moet men ook oog hebben voor de houding ten opzichte van personen in armoede. Om drempels weg te werken, moet men aandacht hebben voor communicatie en sensibilisering van de samenleving over de leefwereld van mensen in armoede. Daartoe neemt de minister de volgende initiatieven. De werkgroep Beeldvorming van het HPAO werkt aan een overzicht van het vormingsaanbod over armoedeproblematieken om een betere afstemming te realiseren, om een beter zicht te krijgen op de goede praktijken en om eventuele hiaten op te sporen. Ook deze resultaten zullen begin 2018 bekend zijn. Met deze werkgroep bekijkt ze ook of er een sensibiliseringsinitiatief uitgewerkt kan worden.

Ze ondersteunt ook 'Tiresias', een theatervoorstelling voor tieners en volwassenen rond armoede en een visuele beperking. Daar is een educatief pakket aan gekoppeld dat besproken wordt in de klassen. De doelstelling is dat jongeren meer oog krijgen voor mensen die in armoede leven. Dit project kent dit jaar nog een tussentijdse evaluatie.

Ze ondersteunt ook het project 'Buddy bij de wieg'. Daarbij bieden studenten vroedkunde en sociaal werk laagdrempelige ondersteuning aan gezinnen, vanaf de zwangerschap. In 2017 werd er hiervoor een subsidie van 103.000 euro toegekend. Daarmee worden er in Vlaanderen twee nieuwe satellieten opgestart, namelijk in Ronse en Sint-Niklaas, en een vrijwilligerswerking in Gent. Er waren al werkingen in Gent, Antwerpen, Turnhout en Hasselt.

De minister stimuleert ook het inzetten van ervaringsdeskundigen armoede en sociale uitsluiting en de participatie aan het beleid, in het bijzonder van gezinnen met kinderen. In dit kader continueerde ze de financiering van de werking van TAO met ongeveer 70.000 euro. TAO biedt inzicht in armoedemechanismen door het inzetten van opgeleide ervaringsdeskundigen voor welomlijnde opdrachten, in situaties waar een structurele aanwerving van ervaringsdeskundigen onnodig of onmogelijk is. Op basis van de resultaten van de inspectie Onderwijs en de aanbevelingen van het Rekenhof, stuurt ze waar nodig de ondersteuning van de vzw De Link en diens TAO-werking bij, in samenwerking met de ministers van Welzijn en van Onderwijs.

1.2. Strategische doelstelling: armoede op een effectieve manier bestrijden

1.2.1. Operationele doelstelling: het voeren van een structureel participatief armoedebestrijdingsbeleid

Dat betekent dat er voor elk van de grondrechten structurele maatregelen moeten worden genomen. Armoedebestrijding vergt een effectief samenspel van overheden, professionals, werkgevers, maatschappelijk middenveld en de mensen in armoede zelf met hun netwerken. Er is een combinatie van acties nodig, op verschillende niveaus en in verschillende beleidsdomeinen. Het uitvoeringsbesluit

Armoedebestrijding bepaalt hoe de coördinatie en uitvoering van de armoedebestrijding in Vlaanderen moet gebeuren. In dat kader is bij het begin van de regeerperiode het VAPA goedgekeurd. Daarin worden alle beleidsmaatregelen opgenomen die inzetten op het bestrijden van armoede, voor alle domeinen van de Vlaamse overheid. Op 31 maart 2017 heeft de minister gerapporteerd over de voortgang over het VAPA. Ze heeft een stand van zaken gegeven van alle acties, van de armoedetoetsen, de Armoedemonitor 2017 en het werkingsverslag van het permanent armoedeoverleg. Op 7 juli 2017 werd het VAPA bijgestuurd door de Vlaamse Regering, na advies van het HPAO. Die bijsturing focuste op de volgende sociale grondrechten: het recht op maatschappelijke dienstverlening, het recht op gezin, het recht op werk, het recht op onderwijs en het recht op huisvesting. Dat zijn de sterkste Vlaamse hefboomen inzake armoedebestrijding. Daarnaast blijven de acties uit het initiële VAPA 2015-2019 onverkort van kracht. De bijsturing heeft ze op 5 oktober 2017 uitgebreid toegelicht en besproken in deze commissie.

De toegang tot voldoende en gezonde voeding voor mensen in armoede wordt gegarandeerd. Minder gezonde voedingsgewoonten liggen immers mee aan de basis van ongelijkheid op het vlak van gezondheid. Vanuit haar coördinerende bevoegdheid geeft ze op dat vlak extra impulsen, in aanvulling op de maatregelen van de ministers Vandeurzen en Schauvliege. Ze schenkt bijzondere aandacht aan het promoten van gezonde voeding bij gezinnen in armoede. Komosie ontvangt jaarlijks een subsidie van ongeveer 60.000 euro om op te treden als expertisecentrum sociaal aan de slag met voedseloverschotten. In dat kader werkt men onder meer aan de verdere uitbouw van de Schenkingsbeurs en organiseert men een lerend netwerk voor de projecten rond de 1 euromaaltijden. Komosie ondersteunt ook het overleg voedselhulp. Daarnaast zijn er lerende netwerken voor sociale restaurants en voedselverlies in het algemeen, voorziet men in een helpdeskfunctie voor sensibilisering bij een breder publiek en tracht men organisaties te stimuleren om zich in te bedden in het lokale armoedebestrijdingsbeleid. Onder haar coördinatie is een overleg omtrent voedselhulp en voedseloverschotten opgestart, waarbij ketenpartners als Fevia en Comeos en sociale organisaties betrokken zijn. Er wordt gewerkt rond de thema's logistiek, gezonde voeding en een regelgevend en ondersteuningskader. Op dit moment lopen er 22 projecten omtrent gezonde en betaalbare maaltijden, gekoppeld aan integrale gezinsondersteuning, voor een totale subsidie van 1.169.768 euro. Meerdere projecten werken ook met voedseloverschotten.

1.2.2. Operationele doelstelling: versterkt inzetten op het voorkomen en bestrijden van armoede bij gezinnen met jonge kinderen

In dat kader is het belangrijk om de participatie van gezinnen met jonge kinderen in armoede te versterken. Deze gezinnen participeren vaak niet of in mindere mate op verschillende domeinen tegelijk. Dit geldt zowel voor participatie aan het beleid, als voor de participatie in de maatschappij. Een participatief beleid vereist de creatie van de noodzakelijke randvoorwaarden voor een respectvolle en gelijkwaardige participatie van de doelgroep. Op dit moment werkt het HPAO een kader uit met principes voor het ontwikkelen van een participatief beleid. In de bestaande structuren worden ervaringsdeskundigen en verenigingen waar armen het woord nemen reeds ingeschakeld. De minister blijft ook sterk inzetten op de deelname van gezinnen in armoede aan maatschappelijke activiteiten. Vanuit haar coördinerende bevoegdheid armoedebestrijding zorgt ze voor impulsen om nieuwe methodieken uit te werken, aanvullend op het reguliere beleid. Daartoe heeft ze twee projectoproepen gelanceerd die ze opvolgt via de lerende netwerken.

De negentien projecten 'bruggen tussen sport en/of jeugdwerk en kinderen in armoede' worden opgevolgd via tussentijdse rapporten. Deze projecten moeten streven naar een duurzaam bereik van kinderen en jongeren, moeten financiële

en andere drempels wegwerken en leiden tot een competentieverhoging van de medewerkers in het sport en jeugdwerk.

In september heeft de minister een projectoproep aanklappend werken naar gezinnen met zeer lage werkintensiteit gelanceerd. Werk is nog altijd de beste buffer tegen armoede.

De werkgroep Toegankelijkheid van de dienstverlening ontwikkelt een screeningsinstrument dat ambtenaren, en in het bijzonder aandachtambtenaren armoedebestrijding, kan helpen om de toegankelijkheid van initiatieven voor maatschappelijk kwetsbare groepen te onderzoeken.

Als men de generatiearmoede wil doorbreken en de kinderarmoede wil terugdringen, moet men inzetten op de eerste levensjaren van een kind, die cruciaal zijn voor hun ontwikkeling. Tegelijk moet men ook inzetten op de ouders. Een structurele oplossing van armoede is immers alleen mogelijk door gezinnen als geheel vooruit te helpen.

Steeds meer maatschappelijke organisaties zetten in op netwerkversterking bij maatschappelijk kwetsbare groepen. Daarvoor worden er vanuit verschillende sectoren methoden ontwikkeld. Eind 2016 bestelde de minister een wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van netwerkversterkende initiatieven en de noodzakelijke randvoorwaarden om netwerkversterkend te kunnen werken. Eind 2017 verwacht ze de resultaten van dit onderzoek. Op basis daarvan zal ze, waar nodig en mogelijk, maatregelen nemen.

Het buddytraject ArmenTeKort sluit hierbij perfect aan. Na een driejarig vooronderzoek met pilootprojecten startte ArmenTeKort in 2014 met een actieonderzoek naar buddywerking. Ze heeft een subsidie van 195.000 euro toegekend om de uitrol ervan over heel Vlaanderen te stimuleren.

In de periode 2017-2019 subsidieert ze zes projecten die vernieuwende en verbrede laagdrempelige initiatieven nemen inzake gezinsondersteuning voor aanstaande gezinnen en gezinnen met jonge kinderen. Dat doet ze samen met de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Ook het dichten van de digitale kloof is cruciaal in het bestrijden van de armoedeproblematiek in Vlaanderen. In dat kader subsidieert ze het project Wie Online. In 2017 kende ze opnieuw een subsidie toe aan BLM, een organisatie die werkzoekenden begeleidt naar tewerkstelling. Er wordt gewerkt aan zeven verbeterpunten om het project te versterken, onder meer de uitbreiding van het aantal locaties en het aangaan van partnerschappen met andere organisaties.

1.3. Strategische doelstelling: we ondersteunen het beleid met een geïntegreerd bestuur

1.3.1. Operationele doelstelling: coördinatie binnen de Vlaamse overheid

Dit noemt de minister zeer belangrijk, want armoede vormt een complex probleem dat ingrijpt op alle domeinen van het leven. Daarom moet iedereen een verantwoordelijkheid opnemen om armoede terug te dringen: de diverse leden van de Vlaamse Regering, maar ook de andere bestuursniveaus en de andere maatschappelijke actoren. Op Vlaams niveau zijn de beleidsdomeinen Werk, Onderwijs, Wonen en Welzijn het belangrijkste. Binnen het VAPA werd er hiervoor een gedeelde en gedragen visie uitgewerkt. Deze visie is medio 2017 bevestigd bij de bijsturing van het VAPA.

Het VAPA is ook dynamisch. Bij de opmaak van de begroting 2018 is er bijvoorbeeld 12 miljoen euro extra voorzien voor een groeipad in de sociale economie. Er is ook 285 miljoen euro extra voorzien voor de bouw en renovatie van sociale woningen en 5 miljoen euro extra middelen voor de sociale huisvestingsmaatschappijen die veel gerenoveerd en bijgebouwd hebben. Bijkomende middelen zijn er ook voor taalversterking van anderstalige kleuters, voor de uitbreiding van de kinderopvang – 12 miljoen euro – en verder is er nog de verlaging of volledige vrijstelling van de energieheffing voor gezinnen met sociaal tarief.

In de schoot van het HPAO zijn er drie werkgroepen opgericht om met alle beleidsdomeinen te werken rond sociale correcties en het automatisch toekennen van rechten, beeldvorming en toegankelijkheid. Ze bekijkt hoe ze verder aan de slag kan met de nog op te leveren resultaten van deze werkgroepen.

Door het uitblijven van een Brussels Actieplan Armoedebestrijding is het tot op heden niet mogelijk om af te stemmen met de GGC omtrent armoedebestrijding.

1.3.2. Operationele doelstelling: inzetten op verbinding en netwerken

Armoede bestrijden vergt niet alleen inspanningen van de Vlaamse overheid, maar ook van de lokale besturen, die het dichtst bij de mensen staan. Om de lokale besturen nog beter te kunnen ondersteunen in hun regierol, bestelde de minister in 2016 een wetenschappelijk onderzoek. Midden 2018 zullen de resultaten van dit onderzoek worden opgeleverd. Ze ondersteunt ook lerende netwerken lokale kinderarmoedebestrijding. Het afgelopen jaar werd er onder andere gewerkt rond de thema's wonen en gezondheid. Deze netwerken ondersteunen de gemeenten die middelen ontvingen voor lokale kinderarmoedebestrijding, maar ook de andere gemeenten.

Om een geïntegreerd bestuur te realiseren, moeten alle initiatieven armoedebestrijding een samenhangend geheel vormen. Dat vergt een verregaande coördinatie binnen de Vlaamse overheid, maar ook een afstemming met andere overheidsniveaus zoals de federale overheid. Daarom subsidieert de minister jaarlijks het interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Ze neemt ook deel aan het beheerscomité en de begeleidingscommissie van het Steunpunt. Daarnaast neemt ze ook deel aan het Belgisch Platform Armoedebestrijding.

1.3.3. Operationele doelstelling: het evalueren en actualiseren van de huidige regelgeving inzake armoedebestrijding

In de schoot van het HPAO is men gestart met de evaluatie van het Armoedebestrijdingsdecreet. Zowel aandachtsambtenaren als middenveldactoren worden daarbij betrokken. Er worden knelpunten en verbetervoorstellen geformuleerd. Een gedeelte van de regelgeving valt onder de bevoegdheid van minister Jo Vandeurzen, bijvoorbeeld de financiering van armoedeorganisaties van het middenveld, zoals het Netwerk tegen Armoede. Daarom gebeurt de evaluatie van het decreet in nauw overleg en afstemming met hem. Indien uit de evaluatie blijkt dat een actualisering noodzakelijk is, dan pakt minister Homans dat aan, in afstemming met collega-minister Vandeurzen.

1.3.4. Operationele doelstelling: het voeren van een efficiënt en onderbouwd beleid, gestoeld op kennisontwikkeling en -kruising en monitoren en evalueren van armoede en het armoedebestrijdingsbeleid

Om een sterk beleid te voeren is het inzetten op kennisontwikkeling en monitoring dus van groot belang. In de jaarlijkse armoedemonitor van de Studiedienst van de Vlaamse Regering zijn de voornaamste beschikbare indicatoren rond armoede

opgenomen. De meest recente monitor werd in maart 2017 gepubliceerd, samen met de voortgangsrapportage van het VAPA. Dat is terug te vinden op de website van de Studiedienst.

Daarnaast zet de minister ook in op wetenschappelijke onderzoeken rond armoede. Momenteel loopt er een onderzoek naar kritische succesfactoren van informele netwerkversterking van personen in armoede en een onderzoek naar de regierol van lokale besturen inzake kinderarmoede. Ze bekijkt welke onderzoeksopdrachten er in 2018 gelanceerd kunnen worden.

2. Toelichting van de begroting voor Armoedebestrijding voor 2018 op 23 november 2017

In de begroting zijn er weinig wijzigingen. Op de begroting 2017 was er een budget van 2,543 miljoen euro voorzien voor de coördinatie van het armoedebestrijdingsbeleid. Door de verminderde taakstelling van de provincies stijgt haar budget voor armoedebestrijding met 425.000 euro. Daardoor bedraagt het budget voor de coördinatie van het armoedebestrijdingsbeleid in 2018 2,972 miljoen euro, inclusief indexering. Het Grondwettelijk Hof heeft de eerdere beslissing inzake de inkanteling van de sectorale subsidiestromen in het Gemeentefonds vernietigd. Daarom wordt er nu een nieuwe regeling uitgewerkt via het programmadecreet. Ook de middelen voor de faciliteitengemeenten zullen naar het Gemeentefonds worden overgedragen. Het zou gaan om een bedrag van 80.754 euro. Daarnaast heeft de Vlaamse overheid nog andere middelen voor armoedebestrijding, bijvoorbeeld de middelen van de sociale economie en de sociale woningbouw.

De minister merkt nog op dat ook het bestaande VAPA veel informatie bevat over de armoedebestrijding in Vlaanderen.

3. Vraagstelling door de leden op 23 november 2017

3.1. Vraagstelling door Mercedes Van Volcem

Mercedes Van Volcem stelt vast dat de bespreking van de beleidsbrief in de schaduw komt te staan van de bespreking van het VAPA, dat een integraal beeld geeft van het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid.

De coördinerende aanpak van de armoede zou tot betere resultaten moeten leiden. Het is echter niet duidelijk of de minister met de huidige voorstellen haar ambitieuze doelstellingen zal kunnen realiseren. Binnen de Europese context doet Vlaanderen het niet zo goed, vooral door de lage werkintensiteit. Er is sprake van ernstige maatschappelijke deprivatie. Misschien moet Vlaanderen zich laten inspireren door het Nederlandse voorbeeld.

Armoede is een hardnekkig en complex probleem dat men niet kan oplossen met centen alleen. Deze mensen moeten vooral weerbaarder worden, zodat ze meer kansen grijpen. De armoedebestrijding is een prioritair thema voor liberalen. Zij willen iedereen laten vooruitgaan, maar vooral de mensen die het minste hebben. Daarom moeten de verschillende ministers hun schouders zetten onder dit beleid.

De Vlaamse Regering heeft op dit vlak al belangrijke inspanningen gedaan, ook op financieel vlak. De laagste uitkeringen zijn niet de bevoegdheid van de Vlaamse Regering. De minimumpensioenen zijn opgetrokken. Alleenstaanden blijken een grotere kans op armoede te hebben omdat ze de kosten niet kunnen delen.

Armoedebestrijding is een vorm van gelijkekansenbeleid die moet beginnen van in de wieg. Kinderen die niet naar de kinderopvang gaan en beperkt participeren aan het kleuteronderwijs, hebben in hun latere leven een groter armoederisico.

De hervorming van de kinderbijslag houdt rekening met de participatie op school. Zij pleit ook voor de invoering van de leerplicht vanaf drie jaar. Dat is een federale bevoegdheid, maar het zal gemakkelijker gerealiseerd worden als meer politici daarop aandringen. Men mag niet te veel in hokjes denken. Het is ook belangrijk om het spijbelen in kaart te brengen. Dat is een Vlaamse bevoegdheid. In Brugge heeft zij dat al vaak op de lokale agenda geplaatst. De huidige geweldproblemen in Brugge hebben te maken met spijbelgedrag. Dat gedrag kan wijzen op een opstandige jongere, maar ook op een probleemsituatie thuis. Een goede monitoring moet een tijdige aanpak van de problemen mogelijk maken. In bepaalde situaties zou een databank automatisch alarm moeten slaan. De minister kan de preventieve taak van de lokale overheid aansturen.

In de mate van het mogelijke moet men streven naar een automatische toekenning van rechten. Voor de huursubsidie is een automatische toekenning natuurlijk niet mogelijk. Dan moet de woonkwaliteit namelijk gecontroleerd worden. Het kan inderdaad niet de bedoeling zijn om huisjesmelkers te sponsoren. Veel mensen weten amper wat hun rechten zijn. Ze weten niet dat ze recht hebben op een pro-Deadvocaat. Ze weten ook niet hoe ze zich moeten inschrijven op de wachtlijst van een sociale woning. Sociale huisvestingsmaatschappijen willen graag goede huurders omdat dat rendabeler is. Zij vindt dat de sociale woningen vooral moeten toegewezen worden aan de mensen die dit het meest nodig hebben. Voor de anderen moet er een vorm van rotatie mogelijk zijn. Nu wordt er een huurpremie uitgekeerd aan mensen die al vier jaar op een wachtlijst staan. Voorziet de minister een uitbreiding van de huurpremie voor de laagste inkomens?

Voor Open Vld is het armoedebeleid vooral ook een emancipatiebeleid. Mensen moeten meer inspanningen doen om kansen te grijpen. Daar knelt vaak het schoentje. Werken is in onze samenleving niet altijd lonend. In Brugge heeft slechts 17 procent van de bewoners van een sociale woning ooit gewerkt. Als men leeft van een uitkering, en als men daarnaast ook een huursubsidie krijgt en sociale correcties voor water en elektriciteit, dan verliest men al die tegemoetkomingen als men aan de slag gaat. Bovendien moet men ook betalen voor kinderopvang en vervoer. Soms ligt de uitkering ook hoger dan het loon. Om de lage werkintensiteit aan te pakken, moet men deze situatie horizontaal aanpakken. Op alle terreinen zou men de werkloosheidsval moeten vermijden. De coördinatie moet nog sterker worden. Er zijn andere modellen nodig die mensen stimuleren om aan de slag te gaan, en om te blijven leren. Kinderen van laagopgeleide moeders die niet werken, hebben zelf ook een grotere kans om in de armoede terecht te komen.

Ze beseft wel dat werk niet voor iedereen een oplossing is. Het is normaal dat de overheid zorgt voor mensen die ziek zijn of een beperking hebben. Wie kan werken moet echter begeleid worden naar werk.

Ze heeft nog enkele specifieke vragen. In het kader van de algemene bespreking van het regeringsbeleid heeft Willem-Frederik Schiltz voorgesteld om de actiefiches van het VAPA te laten doorlichten door het Vlaams team Gedragsinzichten. Dit voorstel leek in goede aarde te vallen bij de minister-president. Werd minister Homans hierover al gecontacteerd? De federale minister voor Armoede staat positief tegenover nudging en de gedragswetenschappen in het algemeen. Hoe staat minister Homans daartegenover?

In Brugge zijn er veel erkende vluchtelingen, die relatief gemakkelijk aan de slag raken binnen de horeca. Over het algemeen zijn het harde werkers. Ze heeft wel gehoord dat erkende vluchtelingen bepaalde voordelen behouden, ook als ze ondertussen werken en een hoog loon hebben. Ze zouden bijvoorbeeld voor een euro naar de dokter kunnen gaan. Is dat correct?

Het zou goed zijn om de resultaten van de proefprojecten rond armoedebestrijding te benutten in de andere gemeenten. Daarop pleit ze voor het opmaken van een draaiboek met good practices voor steden en gemeenten.

Men zou nog meer kunnen focussen op woonbeleid op maat. Open Vld stelt voor om voor de sociale huisvesting in te zetten op een huurkorting via een fiscale aftrek. Dit voorstel wordt de volgende maanden verder uitgewerkt. Waarom wil de minister dit voorstel niet in overweging nemen? De huuraftrek zou 357 miljoen euro kosten. Dat is van dezelfde grootteorde als de budgetten die de minister binnen het bestaande concept inzet voor de realisatie van bijkomende woningen. De studies over de huursubsidie tonen aan dat de werkloosheidsval in alle scenario's een belangrijke rol speelt.

3.2. Vraagstelling door Katia Segers

Katia Segers vervangt Bart Van Malderen die ziek is.

Op 18 juni 2016 kondigde minister Liesbeth Homans in *De Standaard* aan dat ze de kinderarmoede in Vlaanderen wilde halveren tegen 2020. Ze voegde daaraan toe dat ze daarop ook afgerekend wilde worden. Het ziet er niet naar uit dat deze ambitieuze doelstelling gerealiseerd kan worden met het huidige armoedebeleid.

De sp.a-fractie heeft bij deze beleidsbrief ongeveer dezelfde bedenkingen en vragen als bij die van vorig jaar. De meest voorkomende woorden in deze beleidsbrief en in de evaluatie van het VAPA zijn: ik bekijk, ik ondersteun en ik volg op. De minister geeft wel wat middelen om projecten te ondersteunen, maar neemt geen fundamentele beleidsopties. De regering neemt zich voor om meer inspanningen te doen om de armoede te bestrijden. Ze blijkt het echter moeilijk te hebben om dat in de praktijk om te zetten. Sp.a is ook teleurgesteld in de coördinerende aanpak van de minister.

Op pagina 5 van de beleidsbrief gaat het over de werkgroepen die werden opgericht in het kader van de beleidsdomeinoverschrijdende dossiers zoals de toegankelijkheid van de dienstverlening, de sociale correcties en de beeldvorming. Sommige van die werkgroepen ronden hun werkzaamheden af op het einde van 2017. Over welke werkgroepen gaat het en waarom worden ze afgeschaft? Wat zijn de resultaten van die werkgroepen? Welke invloed hebben ze al gehad? Wat wil de minister daar concreet mee doen?

Op pagina 7 gaat het over het voorkomen van onderbescherming. De minister wil nagaan hoe het MAGDA-principe in de praktijk kan worden gebracht in het kader van de automatische rechtentoekenning. Welke timing wil ze daarbij hanteren? Wat met de veranderende situatie van mensen in armoede?

De projecten die werden geselecteerd in het kader van een nieuwe projectoproep zullen van nabij worden opgevolgd. Over welke projectoproep gaat het precies? Wat zijn de geselecteerde projecten? Welk budget staat daartegenover?

Indien uit de rondvraag van de VVSG blijkt dat de lokale besturen nood hebben aan ondersteuning, dan wil de minister daartoe het initiatief nemen. Wanneer zullen de resultaten van die rondvraag beschikbaar zijn? Hoe wil de minister de lokale besturen ondersteunen om de rechten meer proactief toe te kennen?

In het kader van de armoedetoetsen wil de minister ondersteuning blijven bieden aan de actoren die de toetsen moeten uitvoeren. Over welke specifieke ondersteuning gaat het precies? De minister wil de armoedetoetsen verder opvolgen, samen met het HPAO, en waar nodig voorzien in aanvullende vorming en ondersteuning. Wat betekent dat concreet?

In het kader van de actualisatie van de Vlaamse regelgeving rond armoedebestrijding zal ook de armoedetoets geëvalueerd en bijgestuurd worden. Binnen welk tijdspad wil de minister dat doen?

In haar beheersovereenkomst engageert de VRT zich om een representatieve, niet-stereotiepe, genuanceerde en genderneutrale beeldvorming te hanteren voor alle groepen. In dat kader voert de VRT geregeld overleg met armoedeorganisaties. De VRT heeft onlangs ook de engagementsverklaring non-discriminatie van de Vlaamse overheid ondertekend. Voert minister Homans daarover gesprekken met minister Gatz?

Heeft de tussentijdse evaluatie van het project 'Tiresias', die voorzien was voor eind 2017, al plaatsgevonden? Zo ja, hoe is dat verlopen? Welke bijstellingen zullen er gebeuren op basis van die evaluatie?

Alleen in Ronse en Sint-Niklaas kan het project Buddy bij de wieg lokaal ingebed worden. Hoe is dat beperkte succes te verklaren? Hoe zal de werking in de rest van Vlaanderen kunnen worden opgevangen? Kan men gelijkaardige werkingen opzetten binnen CAW's of mutualiteiten?

De minister wil de ondersteuning van de vzw De Link en van de TAO-werking bijsturen op basis van de resultaten van de inspectie Onderwijs en van de aanbevelingen van het Rekenhof. Dat zal ze doen in samenwerking met de ministers van Welzijn en van Onderwijs. Zijn die aanbevelingen al beschikbaar? Zo niet, wanneer kan men ze verwachten? Over welk soort van bijstellingen gaat het?

In het kader van de doelstelling toegang tot gezonde voeding lopen er twee projecten af, namelijk gezonde voeding bereikbaar maken voor iedereen en het distributief model voor gezonde voeding. Werden die projecten al geëvalueerd? Zo niet, wanneer zal dat gebeuren? Hoe wil de minister de resultaten van deze projecten verder verspreiden?

De minister wil onderzoeken welke samenwerkingsmogelijkheden er zijn tussen Voedselhulp en Sociaal aan de slag met voedselverlies. Over welke samenwerking gaat het concreet? Past dat binnen de actie 10.08.01 van het VAPA, namelijk aandacht voor voedselverlies, die aangepakt wordt in overleg met minister Schauvliege? Welke knelpunten wil de minister aanpakken?

De minister wil verder aan de slag gaan met de resultaten van de verschillende werkgroepen, om de participatie van mensen in armoede te versterken. Wat bedoelt ze met die vage omschrijving? In deze beleidsbrief is er geen sprake meer van het project 'Jouw Sleutel' dat vorig jaar door minister Homans ondersteund werd. Met dat project van het Festival van Vlaanderen Brussel en van het Klarafestival wilde men aan mensen in armoede de kans bieden om in Bozar een topmoment bij te wonen. Daarop aansluitend zou er een stadswandeling worden georganiseerd. Cultuurparticipatie is heel belangrijk voor mensen in armoede. Sp.a heeft daarover een schriftelijke vraag gesteld, maar minister Homans heeft die doorgegeven aan minister Gatz. Sp.a vindt dat de minister het vrijgekomen bedrag – 33.000 euro – zou moeten gebruiken voor initiatieven met eenzelfde finaliteit.

De minister wil de projecten vrijetijdsparticipatie verder ondersteunen met een lerend netwerk, om goede praktijken te realiseren. Wordt er nog andere ondersteuning geboden aan de geselecteerde projecten? Hoe werden de projecten geselecteerd? Over welke concrete projecten gaat het? De minister wil ook een lerend netwerk oprichten voor de ondersteuning van de projecten aanklappend werken met gezinnen in armoede. Welke concrete voorbereidingen zijn er daarvoor al gebeurd?

De minister volgt de projecten preventieve gezinsondersteuning op, samen met de betrokken ministers. Wat betekent dat concreet?

Op basis van de resultaten van 2017 zal de minister bekijken of Wie Online kan worden verdergezet. De spreekster benadrukt het belang van e-inclusie, ook in armoedebestrijding. Dat vergt een horizontale aanpak. In 2017 bleek een op vijf werkzoekenden bij de VDAB geen e-mailadres te hebben. Nochtans gaat men ervan uit dat mensen via e-mail solliciteren. De VDAB wil ook het zoekgedrag van werkzoekenden in het oog houden via big data. Gezien het belang van e-inclusie dringt sp.a erop aan dat Wie Online in 2018 wordt voortgezet. Kan de minister daarover wat meer informatie geven?

De minister wil maatregelen treffen op basis van het onderzoek rond informele netwerken. In 2018 zal ze de voortgang van het buddyproject van ArmenTeKort verder opvolgen. Beschikt ze nu al over de nodige informatie? Welke concrete maatregelen plant ze?

De minister blijft aandringen op de aanstelling van aandachtsambtenaren binnen de verschillende Vlaamse bevoegdheidsdomein. Deze ambtenaren moeten voldoende tijd kunnen investeren in deze materie. Daarom vraagt de sp.a-fractie om deze opdracht duidelijker af te bakenen en om ze als een aparte functie op te nemen in de structuur van de Vlaamse overheid. Zo wil ze voorkomen dat dit een bijkomende opdracht wordt voor mensen die eigenlijk al voldoende werk hebben.

De minister hecht veel belang aan de participatie van mensen in armoede aan het armoedebestrijdingsbeleid. Zij wil optimaal gebruikmaken van de resultaten van de werkgroep participatie. Hoe wil ze dat doen?

De minister wil concreet aan de slag gaan met de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek rond de lokale regierol. Hoe wil ze dat concreet doen?

In haar beleidsbrief verwijst de minister trots naar de uitgevoerde, lopende en geplande armoedetoetsen. Ze heeft het echter niet over de geannuleerde armoedetoetsen. Zelfs bij de afgeronde armoedetoetsen worden niet-uitgevoerde armoedetoetsen vermeld.

Ze besluit dat de beleidsbrief uitblinkt door vaagheid. Daarom zijn er heel wat vragen naar concretisering.

3.3. Vraagstelling door Elke Van den Brandt

Elke Van den Brandt vervangt An Moerenhout die ziek is.

Binnen haar verticale bevoegdheid somt de minister een reeks waardevolle projecten op die door haar worden gefinancierd, onder meer 'Tiresias', Buddy bij de wieg, de negentien projecten van bruggen tussen sport en/of jeugdwerk en kinderen in armoede, Jouw Sleutel en het buddyproject van ArmenTeKort. Zolang het beleid niet structureel verandert, kunnen deze organisaties echter niet het verschil maken. Meer maatschappelijke participatie van mensen in armoede is belangrijk, maar het volstaat niet om uit de armoede te geraken.

De minister zegt in haar inleiding dat kinderen in hun latere leven vaak beperkt worden door achterstanden die ontstaan vóór de geboorte of in het eerste levensjaar. Dat is de reden waarom men veel aandacht besteedt aan de kinderarmoede. De minister heeft zich geëngageerd om de kinderarmoede tegen 2020 te halveren. Daarop zal ze de minister blijven aanspreken. Ze denkt dat dit niet zal lukken. De Vlaamse Regering heeft die ambitie nooit getoond in haar daden. De financiële situatie van veel gezinnen is er niet op vooruitgegaan. Veel gezinnen, vaak

eenoudergezinnen, moeten afhaken. De tarieven van de kinderopvang voor de armste groepen zijn verhoogd. Dat kan opgevangen worden door het OCMW, maar dat gebeurt niet in alle gemeenten. De mogelijke hefboomen worden binnen het Vlaamse beleid amper gebruikt. De sociale correcties binnen het nieuwe kinderbijslagsysteem zijn heel beperkt. De armoedetoets wees niet op een verbetering in vergelijking met het oude systeem. De toets heeft ook maar een voorstel geanalyseerd. De alternatieven zijn niet onderzocht. De wachtlijsten in de sociale huisvesting groeien aan, ondanks de investeringen. De doelstellingen van het Grond- en Pandendecreet zijn uitgesteld. De huurwaarborg van de private huur zal wellicht opgetrokken worden naar drie maanden. Er zijn allerhande projecten die de symptomen van armoede aanpakken, maar een echte verbetering zal uitblijven als men de armoede niet bij de kern aanpakt.

De minister zegt dat de regering het voorbije jaar heeft ingezet op een verdere uitrol van de armoedetoets. Men moet de armoedetoets echter niet alleen uitvoeren, men moet er ook lessen uit trekken. Kan de minister een voorbeeld geven waar deze regering haar beleid grondig heeft aangepast op basis van een armoedetoets? Is de minister van plan om een armoedetoets door te voeren op het nieuwe Huurdecreet?

Verschillende beleidsdomeinen zetten in op een automatische toekenning van rechten. De minister wil de lokale besturen daarbij ondersteunen. Voorziet ze daarvoor extra middelen? Wat zal die ondersteuning precies inhouden?

De minister vindt het belangrijk om oog te hebben voor de houding van andere mensen tegenover een persoon in armoede. Op dat vlak is er een belangrijke rol weggelegd voor communicatie rond armoede. De minister denkt aan sensibiliseringsinitiatieven. Over welke doelgroepen gaat het dan? Ervaringsdeskundigen kunnen helpen om een correcte beeldvorming te realiseren over mensen in armoede en over wat het is om in armoede te leven. De minister van Werk heeft echter bespaard op de middelen van de vzw De Link voor de opleiding van ervaringsdeskundigen. De spreekster stelt voor om nog meer ervaringsdeskundigen te vormen.

De houding tegenover mensen in armoede is zeker een probleem als ze ook migratieroots hebben. Op dat vlak spelen de uitspraken van beleidsmakers een belangrijke rol. Daarom zou het lid het goed vinden om ook binnen de politiek sensibiliseringscampagnes te voeren.

Ze vindt het belangrijk om de rol van de digitale kloof op verschillende domeinen te onderzoeken. De VDAB correspondeert bijvoorbeeld alleen via e-mail, terwijl de doelgroep vaak geen computer heeft. Zal de minister ervoor zorgen dat alle ministers de digitale kloof aanpakken op hun eigen domein?

De minister zal erop aandringen dat het VAPA zichtbaar wordt binnen alle beleidsbrieven. Voor het beleidsdomein Welzijn is dat inderdaad gelukt. Is dat ook het geval voor de andere beleidsdomeinen?

In hoeveel domeinen zijn er al aandachtsambtenaren aangesteld? Zal de minister een deadline stellen voor haar collega's die dat nog niet gedaan hebben?

Ten slotte stelt ze vast dat de 1 euromaaltijden niet aan bod komen binnen de beleidsbrief. Deze maaltijden worden niet gesubsidieerd als de lokale besturen dat willen aanbieden via de scholen. Daarvoor bestaat nochtans een groot draagvlak. Blijft de minister bij haar standpunt?

3.4. Vraagstelling door Piet De Bruyn

Piet De Bruyn vindt het niet wijs om de discussie rond het VAPA in te brengen in de bespreking van een beleidsbrief. Hij had gehoopt dat men meer zou focussen op de coördinerende bevoegdheden van de minister.

Een aantal sprekers hebben verwezen naar de uitspraken van de minister over het terugdringen van de kinderarmoede. Omwille van de hygiëne van het debat merkt hij op dat die doelstelling afkomstig is uit het Pact 2020 dat in 2008 werd onderschreven door het Vlaams Parlement.

Een beleidsbrief is een terugkijken naar de acties van het verleden en een vooruitblikken naar de toekomst, met beleidsopties. Welke alternatieve formulering stelt *Katia Segers* voor? Uit de beleidsbrieven van eerdere ministers blijkt dat het nooit anders geweest is.

De minister wil de curatieve aanpak overstijgen en wil meer inzetten op preventie. Daarom wil ze meer focussen op gezinnen met een lage werkintensiteit. Ze wil ook de rol van het lokale beleidsniveau faciliteren. Dat is belangrijk.

De provinciale middelen – 425.000 euro – worden mee ingeschreven in het budget. Worden de lopende projecten mee overgenomen? Is er een overgangperiode?

De GGC in Brussel heeft nog altijd geen armoedeplan uitgewerkt. Heeft dat een impact op de initiatieven van minister Homans? Houdt men daar rekening mee bij de bijsturing van het VAPA?

Inzake werkervaring en werkintensiteit biedt de beleidsbrief voldoende continuïteit. Elk jaar worden er stukjes van het traject gerealiseerd en worden er nieuwe plannen in het vooruitzicht gesteld. Het parlement moet de coördinerende minister en de rechtstreeks betrokken minister daarover geregeld ondervragen.

3.5. Vraagstelling door Cindy Franssen

Cindy Franssen stelt vast dat er een projectoproep loopt rond aanklampende dienstverlening voor gezinnen met een heel lage werkintensiteit. Uit studies blijkt echter dat de jobs die momenteel gecreëerd worden niet terechtkomen bij de werkarme gezinnen. Kan men niet werken met de methodiek die in de vorige regeerperiode gehanteerd werd voor het WAW-traject? Binnen deze methodiek werd er gewerkt aan welzijn, werk en armoede-ervaring met mensen in extreme armoede die niet actief zijn op de arbeidsmarkt. Eerst werkte men aan de binnenkant van de armoede, met verenigingen waar armen het woord voeren. Dan keek men naar de belerende factoren, zoals huisvesting en gezondheidszorg. Pas dan probeerde men die mensen te begeleiden naar projecten van de sociale economie. Dat is een intensieve, maar duurzame begeleiding. Ze vindt het positief dat de minister benadrukt dat Welzijn, Werk en Wonen de belangrijkste domeinen zijn van de armoedebestrijding, met Onderwijs als een domein dat voorafgaat aan Werk.

Ze hecht veel belang aan de aanpak van de digitale kloof. De eerste digitale kloof heeft te maken met het beschikken over een computer en over internet. De tweede digitale kloof heeft te maken met de nodige ICT-vaardigheden. In onze maatschappij verloopt nagenoeg alles via digitale kanalen. Als men daarmee niet kan omgaan, dan is dat een bijkomende stap achteruit.

Welke vorming over de beeldvorming rond armoede wil de minister binnen de Vlaamse overheid aanbieden in 2018? Is er daarover al overleg geweest met de aanbieders? Zo ja, wat was het resultaat daarvan? Wat is het verband met de inspanningen van het kabinet en de administratie WVG?

De minister kondigt aan dat ze binnen het HPAO zal bekijken of er nood is aan sensibiliseringsacties. Welzijnszorg en het Netwerk tegen Armoede van verenigingen waar armen het woord nemen, werken al rond sensibilisering. Is er overleg met de werkgroep Beeldvorming? Wat het middenveld kan doen, hoeft de overheid niet meer te doen.

Binnen het thema van de participatie heeft de minister ook aandacht voor de inzet van ervaringsdeskundigen. In Vlaanderen worden de mensen in armoede betrokken bij het beleidsproces via het horizontale en het verticale permanente armoedeoverleg. Dat is een unieke regeling.

Er loopt een onderzoek over de regierol van de lokale besturen binnen het armoedebestrijdingsbeleid. Dat onderzoek zou medio 2018 afgerond zijn. Kan de minister daar ook de laagdrempelige dienstverlening in opnemen? Dat is een van de belangrijkste elementen in de strijd tegen de non-take-up van rechten.

Lokale besturen hebben heel wat hefboomen in handen: de Huizen van het Kind, het geïntegreerd breed onthaal, het decreet Lokaal Bestuur en het decreet Lokaal Sociaal Beleid. Plant de minister nog extra acties om de laagdrempelige dienstverlening en de participatie binnen de lokale besturen te versterken? Men zou bijvoorbeeld best practices kunnen verspreiden of procesbegeleiders ter beschikking stellen van lokale besturen. Het zou ook goed zijn als opgeleide ervaringsdeskundigen betrokken kunnen worden bij de trajectbegeleiding in de lokale besturen.

De minister wil het project ArmenTeKort uitbreiden over heel Vlaanderen. Ze veronderstelt dat dit een structurele maatregel zal worden. Hoe ziet de minister dat?

Ze hecht veel belang aan de afstemming van de beleidsmaatregelen met de andere beleidsniveaus: de interministeriële conferentie, de Vlaamse armoedemonitor en het wetenschappelijk onderzoek. Deze informatie was dit jaar vroeg beschikbaar, bij de evaluatie en de bijsturing van het VAPA. De minister wil ook in dialoog gaan om de jaarlijkse armoedemonitor te behouden. Staat die dan ter discussie?

In bijlage bij de beleidsbrief is er een lijst van sociale correcties opgenomen. Wie heeft die lijst opgesteld? Het begrip sociale correctie werd blijkbaar niet duidelijk gedefinieerd. De lijst bevat een heel aantal maatregelen die eigenlijk geen sociale correcties zijn. Het gratis abonnement van De Lijn dat men krijgt bij het afgeven van een nummerplaat is misschien een voorbeeld van goed ecologisch beleid, maar geen sociale correctie. Hetzelfde geldt voor de premie voor de roetfilter op oude dieselwagens. Het is ook eigenaardig dat de premie voor de roetfilter volgens de lijst ook beschikbaar is voor de doelgroep van kinderen en jongeren. Deze lijst is dus nog niet bruikbaar.

4. Antwoorden van de minister op 30 november 2017

Minister *Liesbeth Homans* kreeg vragen over elementen die tot het federale niveau behoren en ook over bevoegdheden van andere ministers. Ze antwoordt vanuit haar coördinerende rol en op vragen die betrekking hebben op haar eigen bevoegdheden. Armoedebestrijding is een horizontale bevoegdheid en de minister beschikt slechts over een zeer beperkt budget voor armoedebestrijding op zichzelf. Ook binnen andere bevoegdheidssferen zoals Welzijn, Onderwijs, Wonen, Werk enzovoort, wordt men met armoede geconfronteerd. De respectieve budgetten liggen ook veel hoger dan de luttele 2,5 miljoen euro waarover de minister zelf beschikt voor haar coördinerende functie.

De beleidsbrief zou te vaag zijn, volgens sp.a. De minister stelt dat ze niet kan vooruitlopen op wat nog loopt en waarvan de resultaten nog niet binnen zijn. Er werd gevraagd naar resultaten van studies rond informele netwerken, de lokale

regiorol of projecten die nog lopen: hefboomprojecten, het distributief model, 'Tiresias' enzovoort. Alle projecten zijn in de toelichting van de minister vermeld met alle specificaties en ze kan er niet op vooruitlopen.

De vragen heeft de minister geclusterd per thema. In eerste instantie ging het over het voorkomen van onderbescherming. Wat betreft de timing van het MAGDA-principe, waarbij de overheid gegevens slechts één keer opvraagt, focust de werkgroep sociale correcties eerst op de evaluatie van voorwaarden en criteria voor het afbakenen van de doelgroep die voor sociale correcties in aanmerking kan komen. Dan pas wordt de loop gericht op de automatische toekenning van rechten waar mogelijk. Het kan niet voor alles. De minister denkt daarbij onder meer aan huursubsidies. De eerste opdracht wordt afgerond begin 2018. Daarna kan pas werk gemaakt worden van het concrete MAGDA-principe. Verscheidene domeinen maken al gebruik van de automatische toekenning van rechten.

De lijst voor sociale correcties is opgesteld middels input van de diverse Vlaamse administraties. De Studiedienst van de Vlaamse Regering is de lijst nog aan het verfijnen. De definitie die daarbij wordt gehanteerd, stipuleert dat sociaal corrigerend beleid gericht is op de vrijwaring of versterking van de inkomenssituatie van maatschappelijk kwetsbare groepen. De minister geeft toe dat er zaken in stonden die weinig met sociale correctie te maken hadden. Die worden er ook uit verwijderd.

Hoe biedt de minister ondersteuning met betrekking tot de armoedetoets? Haar administratie biedt permanent ondersteuning aan de aandachtsambtenaren die ermee werken. Men is er beschikbaar voor vragen en advies. Binnen het HPAO staan armoedetoetsen steevast als agendapunt opgenomen. Daar worden goede praktijken geregeld toegelicht. Bovendien is er een draaiboek voorhanden ter ondersteuning dat te vinden is op armoede.vlaanderen.be. Er zijn ook al vormingen gegeven in verband daarmee.

De evaluatie van de armoedetoets wordt opgenomen in het kader van de evaluatie van het Armoededecreet. Dat ressorteert onder de gemeenschappelijke bevoegdheid van ministers Homans en Vandeurzen. Men verwacht de afronding halfweg 2018.

Een aantal armoedetoetsen zijn geannuleerd, zo werd opgemerkt. Waarom? Voor een aantal dossiers is dat gebeurd, omdat men in overleg met het Netwerk tegen Armoede tot de vaststelling kwam dat ze geen of amper een effect hebben op mensen in armoede. Een armoedetoets werd dan ook als overbodig beoordeeld. De minister haalt het dossier van het Vlaamse Statistiekdecreet aan als voorbeeld.

Op de vraag naar een voorbeeld van een dossier waarin de regering op basis van een armoedetoets het beleid heeft gewijzigd, haalt de minister de hervorming van de watertarieven aan. De vermindering van 75 percent is op 80 percent gebracht voor mensen met een leefloon en voor mensen die recht hebben op een inkomensgarantie voor ouderen, een inkomensvervangende tegemoetkoming, de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden of een integratietegemoetkoming, en dat op grond van de armoedetoets.

Met betrekking tot sensibilisering en vorming kan de minister alvast meegeven dat in verband met de werkzaamheden van de werkgroep Beeldvorming alle vormingsaanbieders betrokken worden bij het luik omtrent vorming. Zo krijgt men een overzicht van alle vormingen die worden aangeboden en betrekking hebben op armoede, met middelen van de Vlaamse overheid. Er is voor dat initiatief afstemming met wat onder minister Vandeurzen gebeurt. De werkgroep moet resultaat opleveren begin 2018.

Is er overleg gepleegd inzake sensibilisering met de sector en verschillende actoren? Dat is gebeurd, antwoordt de minister. De verschillende middenveldorganisaties zijn betrokken bij het HPAO en ook in de werkgroepen. Het Netwerk tegen Armoede is een goed voorbeeld van een organisatie die zeer actief betrokken is.

In een opmerking werd aangegeven dat er geen gesprekken met minister Sven Gatz worden vooropgesteld omtrent de VRT. Men vraagt om het thema beeldvorming met hem op te nemen. Minister Homans geeft aan dat er naast de beleidsbrief Armoedebestrijding ook het VAPA is, met als doel alle ministers en domeinen te verbinden in de strijd tegen armoede. Minister Gatz heeft een belangrijke rol op te nemen in het kader van de beeldvorming en doet dat ook, onder meer via ondersteuning van het kenniscentrum Mediawijsheid, en in de werkgroep Beeldvorming is zijn beleidsdomein Media ook vertegenwoordigd.

Wat de ervaringsdeskundigen betreft, is er alvast één tewerkgesteld in de eigen administratie van minister Homans. Ze kent ook subsidies toe aan TAO-teams voor advies en ondersteuning omtrent armoede. Er is een subsidie van net geen 70.000 euro voor ondersteuning van de tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in Vlaanderen. Het grootste deel van de financiering van vzw De Link en TAO komt uit Welzijn. De minister wijst erop dat werd opgemerkt dat er bespaard is op De Link vanuit Werk, maar de ondersteuning komt vanuit Welzijn. Om de ondersteuning van De Link verder vorm te geven wacht de minister de evaluatie van de onderwijnspectie af.

Er is verwezen naar het onderzoek over de regierol van de lokale besturen. Kan men daarin iets opnemen over laagdrempelige dienstverlening? In het wetenschappelijk onderzoek wordt gekeken naar samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau, welke instrumenten gehanteerd worden door een lokaal bestuur om diens beleid vorm te geven en welke rol men opneemt om dat beleid uit te voeren. Er wordt ook gepeild naar welke hulpmiddelen lokale besturen al als positief ervaren, zoals laagdrempelige dienstverlening, en naar mogelijke knelpunten voor de regie van het lokale armoedebestrijdingsbeleid. Het onderzoek maakt gebruik van ervaringsdeskundigheid.

De minister stipt aan dat er nog andere acties inzake laagdrempelige dienstverlening zijn. De werkgroep Toegankelijkheid, de projectoproep outreachend werken ten aanzien van gezinnen met een lage werkintensiteit en de inkanteling van OCMW's in de gemeenten via het decreet Lokaal Bestuur leveren eveneens een bijdrage.

Er is gevraagd naar de nieuwe projectoproep. Het gaat dan om de projectoproep outreachend werken ten aanzien van gezinnen met een zeer lage werkintensiteit. Die is in de toelichting uitgebreid aan bod gekomen. Of men in dat kader maximaal kan werken volgens de methodiek van de werk-armoede-welzijnstrajecten, hangt volkomen af van de actoren die een projectaanvraag indienen. De jury beoordeelt de projecten op basis van de criteria die in de informatiebrochure zijn opgenomen. Er wordt om aandacht gevraagd voor de integrale ondersteuning. De projecten moeten dan ook brede ondersteuning in een ruimer traject aanbieden.

Met betrekking tot de 1 euromaaltijden is de houding van de minister niet gewijzigd. Ze is niet van plan om maaltijden aan te bieden in de scholen en verwijst naar de bespreking met betrekking tot het VAPA op 5 oktober 2017 in de commissie.

Het Overleg Voedselhulp kadert niet in de actiefiche 10-08-01 van het VAPA die is vermeld in de vraagstelling ter zake, maar wel in de actiefiche 10-04-02 met als onderwerp 'sociaal aan de slag met voedseloverschotten'. Voor meer informatie verwijst de minister naar de actiefiche. In het bewuste overleg zijn ketenpartners en sociale organisaties betrokken. De gesignaleerde knelpunten situeren zich onder

meer op het domein van de logistiek, bijvoorbeeld als men de omslag moet maken van hoeveelheden kwalitatieve voedseloverschotten naar kleinere hoeveelheden die verwerkt kunnen worden door sociale organisaties. Samen met de resultaten van de hefboomprojecten bekijkt de minister hoe men verder het concept 'sociaal aan de slag met voedseloverschotten' kan aanpakken en eventueel uitbreiden.

Wat betreft de twee satellieten die zijn opgestart in het kader van het project Buddy bij de wieg, geeft de minister aan dat er daarnaast al werkingen zijn in Gent, Antwerpen, Turnhout en Hasselt. Met de projectmiddelen die zijn toegekend, zal de Arteveldehogeschool ook een satelliet inrichten in Ronse en Sint-Niklaas. Bijkomend komt er ook een vrijwilligerswerking bovenop de studentenwerking.

Het project Jouw Sleutel biedt mensen in armoede de mogelijkheid om deel te nemen aan concerten of culturele activiteiten. Dat staat niet meer in de beleidsbrief vermeld. De minister legt uit dat het steeds de bedoeling is dat projecten, experimenteel opgezet door de coördinerend minister, worden overgenomen door de functioneel bevoegde minister. Het project waarvan sprake is integraal opgenomen in de werking vanuit de bevoegdheden van minister Gatz. Hij blijft dat financieren en het wordt dus structureel. Dat garandeert de middelen.

Voor de geselecteerde projecten in het kader van de projectoproep vrijetijds-participatie verwijst minister Homans door naar de integrale lijst op de webstek armoede.vlaanderen.be. De projecten worden ondersteund door vzw Demos en het Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid. Meer concreet richten ze lerende netwerken op waarin de diverse projecten goede praktijken kunnen uitwisselen en leren van elkaar. Dat gebeurt tweemaal per jaar. Ze bieden de projecten ook ondersteuning inzake knelpunten en vragen. Na afloop van de projecten worden goede praktijken en oplossingen ontsloten in brochures of filmpjes die dan actief ook breder verspreid worden.

Wat mag er verwacht worden van de opvolging van projecten preventieve gezinsondersteuning? De ondersteuning is er vooral opgericht projecten bij te staan bij het in kaart brengen van de eigen resultaten en de uitwisseling van ervaring en kennis mogelijk te maken. Er wordt daartoe een lerend netwerk ingericht. De projecten krijgen tevens ondersteuning bij de ontwikkeling, monitoring en uitvoering van de evaluatieprocessen.

Met betrekking tot de coördinerende functie van de minister willen leden weten of en in welke mate de andere ministers in hun beleidsbrieven aandacht besteden aan de armoedeproblematiek. De minister verzekert dat die aandacht er algemeen is. Een overzicht van acties die elk van de ministers ondernemen, is terug te vinden in het VAPA. Een screening van de beleidsbrieven door het kabinet, wees ook uit dat er zeker aandacht gaat naar armoede.

De lijst van alle aandachtsambtenaren is te vinden op armoede.vlaanderen.be. Elk domein heeft er één. De betere afbakening van hun functie wordt meegenomen in de evaluatie van het Armoededecreet.

De armoedemonitor staat niet ter discussie, verzekert de minister. Die blijft behouden. Alleen over de inhoud wordt nog overlegd gezien de overstap van de Studiedienst van de Vlaamse Regering naar de Vlaamse Statistische Autoriteit.

In welke mate is er rekening gehouden met het uitblijven van een Brussels armoedepplan in het VAPA? Minister Homans stelt dat men niet bij de pakken is blijven zitten. Het VAPA was klaar in 2015 en is al bijgestuurd. Dat er geen plan is in Brussel houdt niet in dat de minister de VGC niet zou ondersteunen. Die krijgt jaarlijks 220.000 euro. Bovendien worden alle projectoproepen vanuit Vlaanderen ook opengesteld voor Brussel.

5. Repliek van de leden op 30 november 2017

Elke Van den Brandt erkent dat het achterblijven van de GGC niet te verantwoorden is. Het gaat dan niet alleen om armoedebestrijding, stelt het lid. Er blijkt ook 14 miljoen euro verdwenen. Dat mag evenwel andere politieke niveaus niet beletten om te handelen. De minister steunt de VGC en men kan op alle Vlaamse projecten intekenen. Dat zijn goede principes, vindt het lid. Als er een project uitgeschreven wordt, moet dat intekenbaar zijn voor Brussel, oppert zij. Er zijn soms praktische redenen voor het niet-intekenen. Een samenwerking met een OCMW is in Brussel een andere zaak, aangezien er andere overheden betrokken zijn. De structuren zijn anders. Een Brusseltoets is dan ook essentieel op die domeinen waar ook Vlaanderen bevoegd is en verantwoordelijkheid draagt in Brussel.

Volgens de minister gebeurt er genoeg en is er dus niks mis. Mochten de cijfers over armoede dalen, dan zou dat kloppen. Maar aangezien de signalen aangeven dat dat niet het geval is, lijkt een versterking van de ervaringsdeskundigen geen overbodige luxe. Het lid ziet daar nog veel mogelijkheden in. Zij refereert aan de versterking van de 1 euromaaltijden en stelt dat er nog veel winst te boeken valt door dat samen aan te pakken met het onderwijs en de scholen.

Elke Van den Brandt vindt de minister te snel tevreden, ongeacht het kleine budget. De slagkracht is daarom niet beperkt. Het gaat om een transversale bevoegdheid waarin ook horizontale maatregelen mogelijk zijn. In Welzijn ziet het lid systematisch maatregelen verschijnen – kinderbijslag, tarieven voor kinderopvang, verhoogde zorgpremie – die negatieve impact hebben op de armoede. Voor de kinderbijslag is een armoedetoets gebeurd met als resultaat dat er een minieme daling kan worden vooropgesteld. Er zijn geen alternatieve pistes onderzocht. Zo kon men denken aan een andere differentiatie om een heel ander resultaat te bekomen. Met een licht schuiven in de tarieven, een kleiner vast bedrag en een grotere sociale correctie, waren volgens het lid allicht andere resultaten mogelijk geweest. De Vlaamse Regering mist voor haar de nodige sense of urgency ter zake. Het armoedebeleid heeft daardoor niet het gezochte effect. Zo luidde ook de conclusie bij het VAPA, stelt zij.

De besparing die is gebeurd, kwam vanuit Werk, beaamt het lid. Er is een subsidie weggevallen en dat heeft impact op de werking. Het principe van de ervaringsdeskundigen geeft een stem aan mensen en brengt visie in het beleid. Dat moet verder gaan dan één persoon die in de administratie werkt. Men moet het in de samenleving tegenkomen, meent *Elke Van den Brandt*. In het kader van het doorbreken van taboes, beleidsversterking en reality checks op armoede bieden ze een enorme meerwaarde volgens haar. Men laat kansen liggen.

Bart Van Malderen stelt dat de beleidsbrief en de begroting samen gelezen moeten worden met het VAPA. Beleidsbrief en begroting slaan op het laatste volledige jaar van de legislatuur waarin men de bakens kan verzetten. Een trendbreuk kan alleen nog in 2018. De minister zou dat dan op haar palmares kunnen bijschrijven. Het lid ziet evenwel weinig signalen dat die trendbreuk zich zou manifesteren. Hij stelt dat de minister daar evenwel weinig zelf mee kan. Diverse factoren heeft ze niet in de hand, maar ze maken wel dat armoede een groeiend probleem is. Andere factoren dicht het lid wel toe aan het beleid en het gebrek eraan, alsook aan het ontbreken van een sense of urgency.

Dat de minister bij aanvang van haar antwoord aangeeft dat er vragen worden gesteld over wat het federale niveau aangaat, en over bevoegdheden van andere ministers, geeft al aan dat de mening over coördinatie binnen de regering verschilt. De minister legt de verantwoordelijkheid bij haar collega's, waar het lid een meer ambitieuze houding verwacht. Dezelfde vragen worden ook bij de respectieve ministers gesteld. Dat ze terugkeren bij de coördinerend minister, betekent dat

er iets mis is met de antwoorden die daar komen. Zij moet haar collega-ministers aansporen tot actie.

Als gevolg van de zesde staatshervorming is er 3,4 miljard euro ter beschikking voor de kinderbijslag. Dat zou deels moeten ingezet worden voor de bestrijding van kinderarmoede, meent Bart Van Malderen. Binnen de 43 miljard euro die de Vlaamse bevoegdheden en begroting beslaan, vindt hij bitter weinig posten terug waarmee men aan de slag kan in dat verband. Een aantal pistes zijn in het kader van de kinderbijslag bewust niet onderzocht, meent ook hij. Er was een voorafname op het debat en er zijn politieke keuzes gemaakt. Een onderzoeksinstituut vertelt dan bovendien dat de effecten van de hervorming bijzonder beperkt zijn. De wetenschappers worden met pek en veren weggestuurd en een ander wetenschappelijk orgaan krijgt een gelijkaardige opdracht en komt min of meer met dezelfde conclusie, enkele variabelen niet te na gesproken. Met 3,4 miljard euro om in te zetten, moet het effect meer zijn dan 1,3 procentpunt op kruissnelheid. Een halve generatie kinderen groeit op in een onverantwoorde toestand. Een gemiste kans, al heeft het betrekking op de bevoegdheid van een andere minister, oppert Bart Van Malderen. Hij noemt het een smet op de regering en de coördinerend minister van Armoedebestrijding. Instrumenten als de armoedetoets moet men ernstig nemen en dat gebeurt volgens het lid niet. De grote lijnen liggen vast.

Ook inzake onderbescherming zijn bij aanvang van de legislatuur enkele juiste insteken genoteerd, om dan de tijd te zien verglijden. In het laatste jaar van de legislatuur is het nog wachten op de bijsturing die in 2014 is aangekondigd. CD&V richtte een werkgroep op rond sociale correcties en ook de minister deed dat. Bart Van Malderen noteert dat de eerste resultaten te verwachten zijn begin 2018. Mag men dan ook een concrete bijsturing verwachten?

Voor de evaluatie van het Armoededecreet en de armoedetoets hoopt de minister op afronding midden 2018. Met haar hoopt het lid dat dan ook de nodige stappen voor bijsturing ondernomen worden. Sp.a heeft intussen een concreet voorstel om het Armoededecreet te wijzigen met betrekking tot de armoedetoets. Die moet men sterker maken en de scope dient verruimd, meent de partij. Bart Van Malderen hoopt dat te kunnen koppelen aan wat de minister vooropstelt na evaluatie. Hij laakt het feit dat er geen armoedetoets werd uitgevoerd op een rist maatregelen omdat dat in het kader van de begroting was. Wat een effect kan hebben op armoedebestrijding, moet worden meegenomen in een armoedetoets.

Een ander voorstel van sp.a is om steeds de coördinerend minister te betrekken als er een armoedetoets moet worden ingeleid. Dat mag niet afhangen van één minister. De coördinerend minister moet een armoedetoets kunnen opleggen voor andere dan haar eigen beleidsdomeinen.

Er zijn een aantal armoedetoetsen geannuleerd en dat hoeft niet als negatief beschouwd te worden, stelt de minister. Dat klopt, stelt Bart Van Malderen, maar volgens hem moet bijvoorbeeld in het kader van een besluit over de financiering van wzc's en mantelzorg onderzocht worden of en welk effect er kan zijn op armoede. Men moet proberen hefboomen te identificeren om armoede te bestrijden. De respectieve minister beperkte zijn antwoord tot de melding dat er geen armoedetoets is gebeurd, zonder verdere reden. Dat frustreert Bart Van Malderen. De minister van Armoedebestrijding moet dan sterker kunnen optreden.

De minister heeft niet de intentie om iets te wijzigen inzake de 1 euromaaltijden. Dat vindt het lid kras, zeker afgezet tegen de houding van alle andere fracties in de commissie op 5 oktober 2017. Bereik en appreciatie van gebruikers willen ze met open blik meenemen in een bijsturing. Er worden zelfs concrete punten voorgesteld, maar de minister blijft weigeren. Het lid heeft ook twijfels bij de effectiviteit

van een evaluatie als vooraf de minister onbuigzaam blijkt. Dat alles belet niet dat er wel degelijk inspanningen gebeuren en dat die ook opgemerkt worden.

Minister *Liesbeth Homans* hoort ook nu heel weinig concrete vragen. Het verhaal van de kinderbijslag is gekend.

De werkgroep die bezig is met de sociale correcties kreeg de hefboomen om toe te laten dat er in 2018 alsnog sociale correcties kunnen bijkomen.

Met betrekking tot de 1 euromaaltijden lijkt het debat de minister ook te blijven duren. Het gaat om een beleidskeuze. De projecten lopen voor drie jaar en dan volgt een evaluatie. Eind 2018 is het zover, besluit de minister.

6. Indicatieve stemming over de begroting voor Armoedebestrijding voor 2018 op 30 november 2017

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 wordt, wat het onderdeel Armoedebestrijding betreft, bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen tegen 3.

III. Beleidsdomein Gelijke Kansen

1. Toelichting van de beleidsbrief Gelijke Kansen 2017-2018 op 23 november 2017

Voor minister *Liesbeth Homans* is de bedoeling van een beleidsbrief te overlopen wat er het vorige jaar gerealiseerd is en de plannen voor het volgende jaar op te sommen. Haar gelijkekansenbeleid bestrijdt achterstellingsmechanismen en discriminatie op basis van gender, seksuele identiteit en handicap. Andere achterstellingsmechanismen worden expliciet bestreden door andere beleidsdomeinen: etniciteit onder haar eigen bevoegdheid van Inburgering en Integratie en leeftijd komt heel sterk aan bod binnen Welzijn en Jeugd. Het gelijkekansenbeleid loopt op twee sporen: verticaal en horizontaal. Het verticale beleid zijn de middelen en beleidsinstrumenten die de minister zelf in handen heeft. Met het horizontale beleid worden andere ministers van de Vlaamse Regering gestimuleerd om binnen hun bevoegdheden een gelijkekansenbeleid te voeren. Elke minister blijft eindverantwoordelijke voor de acties en maatregelen die hij/zij neemt. Ook de middenveldorganisaties spelen een belangrijke rol in het beleid, daartoe krijgen onder andere RoSa, GRIP, Belgian Pride projectmatige en structurele financiering. Vanaf 2018 worden het Transgender Infopunt en de Holebifoon aan dat structurele kader toegevoegd. Voorts overlegt de minister geregeld met middenveldorganisaties, bijvoorbeeld Fevlado voor personen met een gehoorbeperking en de Brailleliga voor personen met een visuele beperking, die al betrokken zijn bij het horizontaal gelijkekansenplan. Vanaf 2018 worden de gelijkekansenbevoegdheden van de provincies naar Vlaanderen overgeheveld. Het grootste deel is de financiering van de Roze Huizen in elke provincie. Hun werking blijft gegarandeerd.

De beleidsbrief is vormgegeven rond drie strategische doelstellingen.

1.1. Strategische doelstelling: een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan

1.1.1. *Operationele doelstelling: een gelijkkekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen*

Gelijke kansen zijn een gedeelde verantwoordelijkheid, wat een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak en een regeringsbreed engagement vergt. De minister staat in voor de coördinatie van het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan. Momenteel werkt ze aan een actualisering van de actieplannen met als looptijd 2018-2019 binnen het doelstellingskader dat in het begin van deze legislatuur door de Vlaamse Regering is goedgekeurd. Die actualisatie wordt begin volgend jaar aan de regering voorgelegd en bezorgd aan het parlement. De ambtelijke commissie Gelijke Kansen staat in voor de uitvoering van het beleidsplan en de inhoudelijke voorbereidingen. De commissie evalueert ook haar werkwijze en buigt zich over de vraag welke aanpak de grootste kans biedt op een effectvol transversaal gelijkkekansenbeleid.

Onder de rubriek monitoring zegt de minister dat de gendermonitor dit jaar gepubliceerd en verspreid werd. De gendermonitor geeft een beeld van de evoluties in maatschappelijke posities van mannen en vrouwen in Vlaanderen. De balans is positief. De kloof wordt op heel wat vlakken kleiner, soms zelfs weggewerkt. De redactie is in handen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Begin volgend jaar wordt voor het eerst een handicapmonitor gepubliceerd in samenwerking met de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Die zal gebaseerd zijn op een ontwerpindicatorenset van de UGent. De handicapmonitor moet een betere opvolging van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap mogelijk maken. Terloops zegt de minister dat ze een hekel heeft aan het woord handicap en het liever heeft over een beperking. Ze is echter verplicht de internationale termen te gebruiken.

1.1.2. *Operationele doelstelling: ingaan tegen stereotyperende beeldvorming*

Genuanceerde beeldvorming is belangrijk in de strijd tegen achterstellingsmechanismen. Het is een belangrijke doelstelling in de jaarlijkse overeenkomsten met de verschillende organisaties. En naast het inzetten van eigen beleidsinstrumenten stimuleert de minister ook projectmatig initiatieven. De expertendatabank stimuleert journalisten en studenten journalistiek om experts van bepaalde aandachtsgroepen vanuit hun deskundigheid en in een niet-stereotyperende context aan bod te laten komen in de media, zoals vrouwelijke milieutechnologen of mannelijke seksuologen. Die databank bestaat volgend jaar tien jaar en wordt grondig vernieuwd en geactualiseerd, gebaseerd op een kwalitatief onderzoek van de Arteveldehogeschool dat het bestaande aanbod en het gebruik van de databank heeft geëvalueerd. De minister gelooft in het doel van een instrument als de expertendatabank, maar het potentieel werd niet ten volle benut. Onderzoek wijst dat nu ook uit. De databank zal daarom een grondige transformatie ondergaan. Om de vernieuwde databank in de markt te zetten bij journalisten, medi makers enzovoort komt er na de lancering van de databank een zeer gerichte beeldvormingscampagne.

De Clichékillers, een wedstrijd voor bachelorstudenten in de journalistiek, is afgerond. Studenten gingen op zoek naar het verhaal achter de clichés. Ze moesten een sterke reportage uitwerken die getuigt van genuanceerde beeldvorming en gelinkt is aan één of meer van de vijf wedstrijdthema's: armoede, gender, handicap, herkomst en seksuele identiteit. De winnaars kregen een reis naar Londen. De inzendingen kunnen bekeken worden op de website www.declichekillers.be.

Het programma 'Tytgat Chocolat' vertelt het verhaal van een groep inpakkers bij een chocoladebedrijf en werd dit jaar uitgezonden op Eén. De cast bestond deels uit acteurs met een verstandelijke beperking. Met financiële overheidssteun werd een 'making of' gemaakt om het roldoorbrekende karakter van de reeks in beeld te brengen. Dat de VRT duidelijk vermeldde dat die making-of er kwam met steun van de Vlaamse minister van Gelijke Kansen vindt de minister positief. Theater van A tot Z maakt de theatervoorstelling 'Tiresias'. Het stuk is gebaseerd op een verhaal uit de Griekse mythologie en brengt thema's als blindheid, armoede en gender aan bod bij een jong publiek. De voorstelling zal drie jaar lopen en wordt in combinatie met een educatief pakket aangeboden aan scholen en culturele centra. De hoofdrol wordt vertolkt door een blinde acteur, de toeschouwers worden in zijn wereld meegenomen door het op sommige momenten gewoon donker te maken.

1.1.3. Operationele doelstelling: wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen

Zo is gender vaak, maar doorgaans onbewust, een ordeningsmechanisme in structuren en gewoontes. Bewustwording creëren vraagt om informatie. De ruggengraat van het genderklikbeleid is de vernieuwde website genderklik.be die volgend jaar gelanceerd wordt. De website moet het concept gender concreet maken voor een breed publiek en op een dynamische manier informatie bundelen en bezorgen aan al wie vragen heeft over gender. Naast informeren wil de minister ook de impact van meegekregen gendernormen en -verwachtingen op jongeren in beeld krijgen. Elke jongere heeft een eigen culturele achtergrond die leidt tot bepaalde verwachtingen en ervaringen. Onder meer de thuissituatie, religie, school, invulling van vrije tijd maar ook internet geven richting aan mogelijke contacten, relaties en ervaringen. Daarom wordt nog eind dit jaar een onderzoek opgestart naar de impact van meegekregen gendernormen en -verwachtingen op de relationele, seksuele en genderbeeldvorming en -ervaringen van jongeren.

De Vlaamse Regering brengt tweejaarlijks verslag uit over het decreet ter bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in de advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid (MEP-decreet). Het tweede MEP-rapport is voorgelegd aan het parlement met een mooie verbetering van de resultaten tegenover 2014. Het aantal organen dat voldoet stijgt van 59 naar 66,5 percent. De minister zelf geeft het goede voorbeeld: de organen onder haar bevoegdheid voldoen aan de MEP-verplichtingen.

De gegevens uit de VLIOM-databank, dat is de databank met informatie over de (Vlaamse) instellingen, advies-, overleg- en beslissingsorganen en over personen die een mandaat bekleden in die instellingen of organen, worden geïntegreerd in het Organisatieregister, een vernieuwde databank van het Agentschap Informatie Vlaanderen. Die integratie moet leiden tot meer efficiëntie en toegankelijkheid voor wie de toepassing van het MEP-decreet wil volgen.

Onder haar bevoegdheden Gelijke Kansen en Inburgering en Integratie zal de minister in 2018 via een projectoproep nagaan welke initiatieven kunnen genomen worden op het kruispunt etniciteit en gender/seksuele identiteit, bijvoorbeeld voor de acceptatie van LGBTQI in allochtone gemeenschappen.

1.1.4. Operationele doelstelling: streven naar een geweldloze samenleving

Twee projecten rond vrouwelijke genitale verminking zijn afgerond. Intact vzw maakte werk van juridische preventie en begeleiding van slachtoffers van vrouwelijke genitale verminking. GAMS vzw zette in de gemeenschappen waar vrouwelijke genitale gemeenschap voorkomt, co-bemiddelaars/rolmodellen in die preventie versterken en stigmatisering wegwerken.

In het voorjaar van 2018 komt er een taboedoorbrekende campagne rond partnergeweld met focus op mannen als slachtoffer. Geweld op vrouwen is ook absoluut ontoelaatbaar, maar komt vaker onder de aandacht. Bij slachtoffers van geweld wordt nog te vaak gedacht aan de man als dader en de vrouw als slachtoffer. Geweld tegen mannen wordt onderschat en onderbelicht: ongeveer één op de vijf mannen is slachtoffer van geweld. En de gevolgen zijn uiteraard even ernstig voor mannen als vrouwen, denk maar aan depressie, suïcidale gedachten, slaap- en posttraumatische stoornissen.

Het onderzoek naar seksueel geweld op vrouwen en meisjes met een beperking wordt eind dit jaar opgeleverd. Het opzet van het onderzoek is: inzicht krijgen in de omvang en kenmerken en onderzoeken wat bevorderende en belemmerende factoren zijn om seksueel geweld adequaat te signaleren en aan te pakken. Eens de resultaten worden opgeleverd, zullen de bevoegde ministers nagaan welke beleidsaanbevelingen zinvol zijn om te implementeren.

1.2. Strategische doelstelling: volwaardige maatschappelijke participatie

1.2.1. *Operationele doelstelling: inzetten op algemeen welbevinden*

Dit betreft vooreerst personen met een beperking. Vlaanderen heeft een zeer aanwezig, en financiert een divers middenveld voor mensen met een beperking. Meer dan twintig organisaties inspireren het beleid nu al. Het ontbreekt in Vlaanderen wel nog aan een eengemaakte advies- of participatiestructuur. Het nodige budget voor een beleidsparticipatiestructuur is vrijgemaakt. De gesprekken lopen en de minister hoopt hier volgend jaar mee van start te gaan.

GRIP organiseert haar vierde trefdag Handicap, die mensen samenbrengt rond thema's als gelijke rechten, zelfbeschikking en het VN-verdrag handicap, in het najaar van 2018. De trefdag wordt tweejaarlijks georganiseerd en wordt bij elke editie succesvoller. Het organiserende team wordt ook steeds breder, wat duidt op een toenemende eensgezindheid onder organisaties in Vlaanderen. Inclusie is de rode draad. Onze Nieuwe Toekomst zet met een projectsubsidie in heel Vlaanderen themacafés en workshops op door en voor mensen met een verstandelijke beperking. Het zijn activerende en interactieve ontmoetingsmomenten georganiseerd door ervaringsdeskundigen over opkomen voor rechten of omgaan met relaties. Onze Nieuwe Toekomst wil op die manier een Vlaams inclusienetwerk tot stand brengen. Dit jaar werden een twintigtal themacafés georganiseerd. Het Steunpunt voor Inclusie wordt projectmatig gefinancierd als laagdrempelig aanspreekpunt voor ouders en kinderen/jongeren die inclusie nastreven in onderwijs, werk enzovoort. Het Steunpunt is een kritische actor in de ondersteuning van ouders op zoek naar haalbare inclusietrajecten voor kinderen met specifieke behoeften.

Een volgende groep waarvan de minister het algemeen welbevinden wil verhogen is de LGBTQI-gemeenschap. In 2018 zal de minister dan ook de financiering garanderen van een aantal sterke initiatieven: het Transgender Infopunt en de Holebi-foon. Waar het Transgender Infopunt in 2013-2014 305 oproepen beantwoordde, zijn dat er voor 2016-2017 1035. Zij hebben het thema mee op de kaart gezet en dat werpt duidelijke vruchten af. Dit jaar zijn twee nieuwe informatieve brochures ontwikkeld voor kinderen jonger dan twaalf over het holebi- en transgenderthema. Jongeren, ook lagere schoolkinderen, hebben recht op correcte informatie op maat. Deze brochures moeten daarin voorzien. De lancering is voor begin volgend jaar.

De financiering van de Roze Huizen wordt vanaf 1 januari 2018 gegarandeerd op de gelijkekansenbegroting. Zij vervullen een belangrijke rol bij de lokale besturen en voor een lokaal gelijkekansenbeleid. Uiteraard houden ze daarbij rekening met de lokale behoeften: in de stad zijn die anders dan op het platteland. De oplevering van het onderzoek naar de leefomstandigheden van transgenderpersonen tussen

14 en 24 jaar is gepland in 2018. Het is de eerste keer dat een behoeftenonderzoek van kwalitatieve en kwantitatieve aard gebeurt dat de obstakels en hefbomen in de leefomstandigheden en het sociaal en mentaal welbevinden van jonge transgenderpersonen in kaart brengt.

1.2.2. *Operationele doelstelling: toegankelijkheid*

Het ministeriële toegankelijkheidsbeleid vormt een tandem met het Agentschap Toegankelijk Vlaanderen (Inter). Inter is het expertisecentrum voor toegankelijkheid en universal design. De focus voor volgend jaar ligt op de dienstverlening aan lokale besturen en beleidsvoorstellen voor diverse beleidsdomeinen op basis van het prospectieplan 2017. Dit jaar startte in samenwerking met minister Joke Schauvliege de evaluatie van de stedenbouwkundige verordening. De verordening is het belangrijkste regelgevend instrument in het toegankelijkheidsbeleid. In de evaluatie wordt nagegaan in welke mate de verordening gekend is en toegepast wordt, welke knelpunten er zijn, en wat de bijdrage is van deze verordening aan een effectief meer toegankelijke omgeving. Enerzijds gebeurt er een doorlichting van de publieke gebouwen, anderzijds vinden er focusgesprekken plaats met belanghebbende middenveldorganisaties zoals Horeca Vlaanderen. De minister verwacht de resultaten eind 2018.

Bekendmaking van het concept universal design blijft één van de speerpunten. In het voorjaar 2018 vindt er een nieuwe Week van Universal Design plaats. Die week staat in het teken van het promoten van universal design bij ontwerpers, de bouwsector, en het brede publiek. De vernieuwingsoperatie van de Databank Toegankelijk Vlaanderen, een website en databank met gedetailleerde en betrouwbare informatie over de toegankelijkheid van publieke gebouwen en omgeving in Vlaanderen zoals hotels, cultuurcentra, sportcentra, restaurants, musea wordt voortgezet. Het vernieuwde screeningsdossier, het document waarmee toegankelijkheid wordt gemeten en toegevoegd aan de databank, wordt eind dit jaar voorgelegd aan een klankbordgroep. Vanaf het voorjaar 2018 volgt de verdere technische ontwikkeling.

Vlaanderen vervult een voorbeeldfunctie inzake toegankelijkheid. In samenwerking met het Facilitair Bedrijf zet de minister de toegankelijkheidsambitie voor de Vlaamse kantoren verder op scherp. Als minister van Bestuurszaken meldt ze dat de toegankelijkheid van kantoorgebouwen van de Vlaamse overheid verbeterd is. Enerzijds laat het Facilitair Bedrijf jaarlijks een aantal kantoorgebouwen screenen voor het nieuwe toegankelijkheidslabel. De aanbevolen maatregelen die voor een betere toegankelijkheid kunnen zorgen, worden in functie van de kostprijs en de beschikbare financiële middelen ingepland en gerealiseerd. Anderzijds worden er deze regeerperiode een aantal grondige verbouwingen en nieuwbouw van kantoren gerealiseerd, bijvoorbeeld het Herman Teirlinckgebouw. Tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase van dat bouwwerk werd continu afgetoetst of de plannen en uitvoering conform zijn met de eisen die in het label gesteld worden. Het toegankelijkheidslabel voor kantoorgebouwen, een kwaliteitslabel waarmee inspanningen voor toegankelijkheid gevalideerd worden, zal de minister promoten bij andere overheidsentiteiten en private organisaties.

1.3. *Strategische doelstelling: het bestrijden van discriminatie*

Dit jaar lanceerde de minister een brede campagne over vooroordelen die vaak de voedingsbodem zijn voor daadwerkelijke discriminaties en een grote impact hebben op slachtoffers. De campagne had een groot bereik, werd tussentijds positief geëvalueerd, en werd eind vorige week afgerond aan de vooravond van de dag voor verdraagzaamheid. De minister zal voorts de impact van de tussentijdse evaluatie van de federale non-discriminatiewetten op het Vlaamse Gelijkekansen-

decreet bekijken. Ze wijst de commissieleden op de aparte bespreking met de diversiteitsambtenaar.

2. Toelichting van de begroting voor Gelijke Kansen voor 2018 op 23 november 2017

Door de overheveling van de provinciale bevoegdheid Gelijke Kansen stijgt het Vlaamse gelijkheidsbudget met 413.000 euro. Voor de werking van de Roze Huizen is er een bedrag van 286.000 euro vrijgemaakt, exact evenveel als wat ze nu krijgen; 127.000 euro komt terecht bij de algemene werkingsmiddelen.

3. Vraagstelling door de leden op 23 november 2017

3.1. Vraagstelling door Sabine de Bethune

Bij *Sabine de Bethune* roepen het regeerakkoord en de beleidsnota heel wat verwachtingen op voor het gelijkheidsbeleid. Nu het einde van de regeerperiode nadert, is het goed te bekijken hoe ver het staat met de realisaties. Ze is blij dat de minister de financiering van de Roze Huizen garandeert. De overblijvende middelen die overkomen van de provincies zijn in dit beleidsdomein beperkt. Wat gebeurt er echter met de provinciale expertise? De sector vreest dat die verloren zal gaan.

Uit het jaarverslag 2016 van Unia leert ze dat discriminatie toeneemt. Het aantal meldingen stijgt immers met 23 procent. Dat kan ook het gevolg zijn van minder schroom om te melden, iets wat op zich positief is. Het aantal klachten over discriminatie in de werkomgeving, voornamelijk in de publieke en profitsector verdubbelt zelfs. Ze vraagt de minister naar de criteria van de voorbije evaluatie van die campagne. Ze hoorde dat heel wat mensen in de sector de campagne een lightbenadering van de reële discriminatie verwijten. Een campagne is dat volgens het lid altijd wel in min of meerdere mate. De kwestie is of een campagne tegen vooroordelen volstaat. Het decreet behelst immers veel meer dan sensibilisering, het wijst op directe en indirecte discriminatie, intimidatie, weigeren van redelijke aanpassingen. Wat kan Vlaanderen meer doen, bijvoorbeeld om de bijzondere bewijsregeling van het decreet beter bekend te maken? Ze vraagt de minister welke doelen ze op het einde van haar mandaat bereikt wil hebben. Ze hoopt dat de balans niet gekleurd zal worden door de polemiek met Unia, een triestig spektakel. Regeringsleden horen niet voor polemiek te zorgen maar resultaten te boeken.

Vooroordelen en stereotypen, onder andere op vlak van gender, moeten benoemd worden. Ze in beeld brengen alleen volstaat evenwel niet. Het is belangrijk de onderliggende gendermechanismen aan te pakken. Welke structurele maatregelen neemt de minister op dat vlak? En hoe kan de impact daarvan gemeten worden? De middenveldorganisaties van het gelijkheidsdomein zijn van plan om samen een actie te voeren voor genderneutraal speelgoed. Zal de minister die steunen? Voorts informeert ze naar de concrete acties die de Vlaamse overheid volgend jaar zal nemen om de loonkloof tussen vrouwen en mannen te dichten. In het Vlaams Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan 2016-2017 staat dat voor de thematiek een apart plan uitgewerkt wordt. In de beleidsbrief 2016-2017 beloofde de minister de genderloopbaankloof in kaart te brengen en na te gaan welke acties mogelijk waren. In de huidige beleidsbrief staat dat de geactualiseerde visie van het Horizontaal Gelijkekansenbeleidsplan 2018-2019 zal toelichten welke acties de genderloopbaankloof bestrijden. Goede wil en mooie woorden genoeg, maar waar blijft de vertaling in structurele maatregelen?

Dat benadrukt wordt dat mannen ook slachtoffer kunnen zijn van huiselijk geweld, vindt de spreker een goede zaak. Wat is de bijdrage van Vlaanderen in het nationale actieplan? Zet het alleen in op geweld tegen mannen of is er meer? Jaar na

jaar benoemt de minister de genderdiversiteit en sensibiliseert ze hierrond, onder meer inzake de doelgroep LGBTQI. Ook hier mist de spreker concrete acties. De kwestie is hoe de deelstaten en de federale overheid, waaronder Justitie, voor deze thema's kunnen samenwerken. Ze wijst op een uitspraak van het Duitse Grondwettelijk Hof dat zegt dat een derde geslacht moet worden toegestaan in de geboorteregisters voor mensen die zich noch man, noch vrouw voelen. Door dat arrest moet Duitsland voor eind 2018 zijn regeling in die zin aanpassen. Het federale niveau heeft vorig jaar de mogelijkheid geschapen dat mensen hun gender claimen en ervoor kunnen uitkomen. Hoe kan Vlaanderen structurele maatregelen in die zin nemen? De Vlaamse minister van Welzijn zou volgens zijn beleidsbrief in 2018 een conferentie voor seksuele gezondheid houden. Worden genderorganisaties daarbij betrokken? Of zal minister Liesbeth Homans er zelf voor zorgen dat de genderdimensie in de conferentie voldoende aan bod komt?

Het VN-comité voor de rechten van personen met een handicap stelde in zijn rapport van 2014 over België dat er in de besluitvormingsprocessen, ook die van de deelstaten, weinig aandacht besteed wordt aan de participatie van die doelgroep. De spreker zal dan ook nauwgezet in de gaten houden of de adviesgroep waar de minister het over heeft, er ook echt komt. Het VN-comité beval België en de deelstaten aan om de gegevens systematisch uit te splitsen in personen zonder en met een handicap. Kan de minister ervoor zorgen dat alvast de Vlaamse administratie dat doet? Die gegevens dienen voor meer dan het stofferen van het besluitvormingsproces. De voorbije jaren werd de ontwikkeling van een indicatorenset daarvoor in het vooruitzicht gesteld. Uiteraard moesten die indicatoren gevalideerd worden, wat tijd vergt. Het duurt echter wel heel lang. Bij weten van de spreker is er tot nog toe enkel de ontwerpindicatorset uit het rapport van 2016 van professor Geert Van Hove. Waarom wordt die niet gewoon omgezet in een bruikbare set?

In de vorige beleidsbrieven zei de minister de mogelijkheden van een rondetafelconferentie over de rechten van personen met een handicap en over de uitvoering van het VN-verdrag te bekijken. Die zou de input moeten leveren van een campagne. Heeft die conferentie al plaatsgevonden? Zo ja, wat zijn de conclusies? Ze dankt de minister voor het onderzoek naar seksueel geweld op vrouwen en meisjes met een beperking, dat misschien zal uitgebreid worden tot jongens en mannen met een beperking. Ze kijkt uit naar de conclusies en suggereert het verslag te bespreken in de commissie over grensoverschrijdend gedrag zodat die daar ook beleidsaanbevelingen kan over doen.

'Tytgat Chocolat' zet aan tot nadenken en blaast mensen moed in. Jammer genoeg blijft het fictie. Werk voor mensen met Down is er nagenoeg niet. In andere Europese landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, biedt de private sector meer tewerkstellingskansen voor mensen met een beperking, zij het in een slecht statuut. Heeft de minister cijfers over de tewerkstelling van mensen met een beperking, opgesplitst per type tewerkstelling? Ze vraagt de minister ook hiervoor een beleid op poten te zetten. Hoe zal ze de kansen van die mensen vergroten? Een stap is de mentaliteit veranderen en verhalen als 'Tytgat Chocolat' dragen daartoe bij, maar meer perspectieven zijn nodig. Ze vraagt ook of de subsidies voor het Steunpunt van de vzw Ouders voor Inclusie de komende jaren gehandhaafd blijven.

Kortom, de intenties waren goed, maar de concretisering heeft toch wel wat vertraging opgelopen. Gelijke kansen creëren is een zaak van lange adem, maar de vraag blijft of deze regering genoeg structurele maatregelen genomen heeft. Ze heeft de indruk dat er te veel ingezet wordt op sensibilisering, een noodzakelijke maar oppervlakkige stap. Zonder de wortels van het probleem aan te pakken, is een kentering onmogelijk.

3.2. Vraagstelling door Els Robeyns

Els Robeyns vindt dat deze beleidsbrief, net als de vorige, beperkt is tot een opsomming van studies, vage acties en sensibiliseringsprojecten. Ook zij vindt het tijd voor concreter en structureler beleid. Net als vorig jaar staat er in de beleidsbrief niets over achterstelling door migratieachtergrond. Als minister van Inburgering heeft Liesbeth Homans het er vast wel over, maar achterstelling door etniciteit hoort toch ook aan bod te komen in het gelijkemansbeleid. In het regeerakkoord staat trouwens dat de regering gelijke kansen wil garanderen voor mensen met een migratieachtergrond.

Wat de overheveling van het provinciale gelijkemansbeleid naar Vlaanderen betreft, is ook zij heel tevreden dat de minister de werking van de Roze Huizen garandeert. De afstand tussen Vlaanderen en de lokale besturen baart haar altijd wel wat zorgen. Voor haar vervulde de provincie een goede verbindende rol. Hun expertise mag in geen geval verloren gaan. De budgetten zijn allicht niet groot genoeg voor regionale antennes. De minister kondigt wel een prospectie aan naar de behoeften van steden en gemeenten. Wat is dat precies en wie zal die uitvoeren?

Voor de website Genderklik zal er een campagne komen naar mensen die nooit eerder bij het gegeven gender stilstonden. Wie zijn dat? Hoe zal de minister die mensen bereiken? Ze hoopt dat het plan om de genderloopbaankloof aan te pakken, dat aangekondigd stond in de beleidsbrief 2015-2016, er alsnog komt. De minister heeft het over een projectoproep op het kruispunt etniciteit en gender/seksuele identiteit. Het parlementslid heeft evenwel gehoord dat vorig jaar enkele gezamenlijke projecten voorgesteld zijn door verenigingen die zich op dat kruispunt bevinden. Die werden niet goedgekeurd. Klopt dat? Zo ja, waarom? Op basis van welke criteria zal er over de projectoproep beslist worden? Welke focus wil de minister leggen?

Ze informeert naar het kader waarbinnen Onze Nieuwe Toekomst gesubsidieerd wordt. Is die ondersteuning tijdelijk en wat is de doelstelling? Tegen wanneer komt er een beleidsparticipatiestructuur van en met mensen met een handicap en hun organisaties? Zal de minister daar middelen voor vrijmaken? Hoe zal de minister de impact van de sensibiliseringscampagne tegen vooroordelen meten? Op wat is de positieve tussentijdse evaluatie gebaseerd? Wat zijn de conclusies en waarom zijn die positief? Is de campagne voor de minister geslaagd? Komt er een vervolgcampagne? Zo ja, worden daar middelen voor vrijgemaakt? Of is er nog geld over?

3.3. Vraagstelling door Elke Van den Brandt

Elke Van den Brandt ziet in dat de beleidsbrief veel en goede acties bevat, dat waardevolle organisaties gefinancierd worden, maar ook voor haar ontbreekt een structurele aanpak en een gefundeerd beleid. De minister heeft gezegd te mogen worden afgerekend op de halvering van de kinderarmoede. Voor gelijke kansen heeft ze nooit dergelijke duidelijke doelstellingen geponeerd. Nochtans wil het lid weten wat de minister wil bereiken. Heel wat beleidsdomeinen werken met dergelijke doelstellingen, die zijn belangrijk om acties te plannen en de vrijblijvendheid te overstijgen.

GRIP heeft ooit het verschil tussen handicap en beperking duidelijk gemaakt. Een niet nader genoemde politieke partij had ooit de brochure met als titel 'Een beperking hoeft geen handicap te zijn'. Een beperking wordt pas een handicap als het een structureel obstakel wordt voor functioneren in de samenleving. De overheid kan de beperking niet wegnemen maar wel de handicap. Het beleid, en zeker een uitvoerend minister, moet de juiste termen gebruiken. Voor een structureel beleid zal de minister alle andere ministers nodig hebben. Gelijkekansbeleid kan enkele verticale maatregelen tellen, maar heeft vooral een horizontale aanpak nodig. De

minister zegt wel haar collega's aan te manen, maar hoe doet ze dat precies, bijvoorbeeld bij het Suïcideplan, het M-decreet, studiekeuze van meisjes? Ze heeft de indruk dat de minister daarvoor eerder vertrouwt op de organisaties die ze financiert, maar het zelf te weinig doet. Ze illustreert dat met één voorbeeld: de minister investeert onder haar verticaal beleid in cultuurprojecten voor mensen met een handicap, maar Platform K valt uit de boot van de cultuursubsidies omdat het niet in de gewone kaders past. Kortom, ze is er niet van overtuigd dat alle ministers van de juiste reflex doordrongen zijn. Het is aan de minister van Gelijke Kansen die er dan in te stampen.

Het is goed dat de expertendatabank geëvalueerd is, want het lid had de indruk dat ze niet goed werkte, omdat de diversiteit in experts die in de media geconsulteerd worden nog altijd bedroevend is. De minister van Media blijkt zelfs de databank niet te kennen. Ze informeert waarom de databank niet werkte. Er zaten immers wel voldoende fiches in: van 1000 experts en 200 organisaties.

Ook zij wil weten wat er met de indicatorenset voor de handicapmonitor zal gebeuren. Welke nieuwe beleidsinitiatieven zal de minister nemen om de problemen die uit de gendermonitor komen, te lijf te gaan? De beleidsbrief bevat informatie over lopende projecten maar nieuwe heeft de spreker niet gevonden. Een goed beleid voor gelijke kansen dekt alle achterstellingsfactoren, ook afkomst. Het ontbreken daarvan kaart de spreker al jaren aan, en telkens is de repliek dat het niet onder de bevoegdheid van de minister van Gelijke Kansen valt. Nochtans volstaat het dat de minister daarvoor een uitvoeringsbesluit schrijft. Dat de vorige ministers dat niet deden, vindt de spreker een loos argument. Deze minister is de kracht van de verandering, het volstaat een uitvoeringsbesluit te schrijven om haar macht uit te breiden.

Er zijn heel wat goede cijfergegevens, over gender, over handicap, maar andere ontbreken, bijvoorbeeld over de loonkloof voor mensen met een handicap. Ze heeft die gegevens tevergeefs aan vier verschillende minister gevraagd. Voorts vraagt ze de minister een lijst van de provinciale gelijkheidskansenprojecten, opgesplitst naar welke overgenomen worden en welke niet.

Wat deze week rond Unia gebeurde, is zacht gezegd geen mooi staaltje van politiek, en hard gezegd ronduit schandig, aldus Elke Van den Brandt. In een democratie zijn de machten gescheiden en is controle nodig. Die controle wordt verzekerd door het parlement, maar ook door bepaalde onafhankelijke organen. Een onafhankelijk orgaan dat bewaakt of alle mensen gelijke kansen hebben, is enorm belangrijk. Een minister kan het niet eens zijn met de organisatie ervan, federaal in plaats van Vlaams, maar het is haar taak er op een constructieve manier mee samen te werken. Het afgelopen jaar heeft de minister Unia enkele keren tegen-gewerkt. Unia kreeg onder meer het verwijt zich tot één kansengroep te beperken, mensen met een migratieachtergrond. De jaarverslagen tonen echter aan dat dat manifest onjuist is. De minister zwaait met een rapport, maar dat onderzoekt enkel het beeld dat mensen hebben van de organisatie, niet wat die organisatie echt doet. Het rapport was trouwens gevraagd door Unia zelf. De minister heeft dus eigenlijk gewoon het onjuist beeld versterkt, in plaats van het te corrigeren, wat haar taak is.

Een tweede element waar de minister zich op baseert om een doorlichting te vragen, is het verwijt dat Unia bewust onderzoek manipuleert. De organisatie zou slechts een selectie van de cijfers over mensen met en zonder een migratieachtergrond publiceren (huwelijken van kinderen met mensen van al dan niet een vreemde origine). Unia had echter alle cijfers online gezet, de minister zelf beschikte over foute cijfers. Unia heeft niets tegen een doorlichting. De meerderheid stemde echter een voorstel van de oppositie tot een onafhankelijke doorlichting door het Rekenhof weg. Blijkbaar zijn er plannen om zelf nog een voorstel in te dienen. Als

het parlement zijn verantwoordelijkheid ontloopt, heeft de minister het recht in te grijpen door zelf een onderzoek uit te besteden. Voor zover de spreker weet, heeft de minister nog steeds geen onderzoeker aangeduid, maar toch zegt de minister dat Unia niet wil meewerken aan het onderzoek. De reden is dat de organisatie haar databank niet zo maar wil openstellen. Voor die databank is privacy wezenlijk. Alle gegevens anonimiseren, vraagt veel werk. Het is dan ook terecht dat de organisatie vraagt welke gegevens nodig zijn, zodat ze die gericht en anoniem kunnen leveren. Het is dus wezenlijk dat de minister eerst een onderzoeker of een onderzoeksorgaan aanduidt en onderzoeksvragen opstelt en dan pas beoordeelt of Unia wil meewerken. Nu heeft de minister het proces al gemaakt. Gelooft de minister nog in de werking van Unia? Wil ze het nog een eerlijke kans geven? Wil ze meewerken aan een beleid waarin Unia als onafhankelijk orgaan een belangrijke rol speelt? Ze roept de andere parlementsleden op alsnog zelf een onafhankelijk onderzoek van Unia te organiseren.

3.4. Vraagstelling door Piet De Bruyn

Piet De Bruyn zegt dat de meerderheid de vraag om doorlichting van Unia door de oppositie heeft afgewezen omdat ze de doorlichting van de minister wilde afwachten. Voor Elke Van den Brandt wijst wat Ann Brussel in de plenaire vergadering heeft gezegd (*Hand. VI.Parl. 2016-17, nr. 30 van 29 maart 2017*) erop dat er nog wel een initiatief voor een onafhankelijk onderzoek te verwachten is. *Piet De Bruyn* acht dat pleidooi voor doorlichting door een onafhankelijk instituut niet in tegenspraak met wat hij zegt: een onafhankelijk onderzoek gelast door de minister. Het heeft geen zin de gemeenschap op kosten te jagen met twee onafhankelijke onderzoeken. Een goede samenwerking veronderstelt vertrouwen en dat moet van twee kanten komen. Als dat vertrouwen op de helling komt te staan, moeten oorzaken en oplossingen gezocht worden in een onafhankelijk onderzoek.

Hij heeft begrip voor de ergernis van Sabine de Bethune over de traagheid. Hij wijt dat niet aan de minister maar aan het instrument van beleidsbrieven. Een beleidscyclus duurt vijf jaar, soms is een jaar te kort en soms te lang om evolutie te zien en besprekingen over bepaalde kwesties te voeren. Het bevreedt hem dat de oppositie jarenlang roept om bepaalde organisaties structureel te ondersteunen en eens dat gebeurt, dat maar normaal vindt en andere organisaties zoekt om structurele steun voor te eisen. Ook dat duidt erop dat een beleidsbrief niet het ideale instrument is om een beleid te evalueren. Beter is een goede opvolging in de commissie, week na week. De structurele erkenning met bijhorende financiering van organisaties is trouwens een grote beleidsvoortgang. Het geeft ook blijk van vertrouwen van de overheid in dat middenveld. Dat is voor de spreker structureel beleid want de organisatie is dan niet langer afhankelijk van budgetten of jaarlijkse beslissingen.

De inkanteling van de provinciale middelen en de bijhorende stroomlijning verheugen de spreker. De Roze Huizen hadden uiteenlopende financieringsbronnen maar ook uiteenlopende werkingen. Hij vraagt de minister of de werking ervan wat meer op elkaar zal worden afgestemd. Dat in de survey over het welbevinden de LGBTQI een aparte groep vormen, is positief en alweer een vorm van structureel beleid. Het kruispunt etniciteit/gelijke kansen is een delicaat onderwerp, wat ook bleek uit de rondetafelgesprekken van de commissie onder meer met de erkende religies. Het siert de minister dat zij dat niet uit de weg gaat, met een open maar kritische blik.

Structureel en vernieuwend zijn ook de brochures voor kinderen onder de twaalf jaar. Niet alle ouders zullen lovend zijn over dit overheidsinitiatief, maar het geeft zeker blijk van visie. Hij geeft de minister en haar collega's een pluim voor de organisatie van het IDAHO-forum in mei, waarvoor de Brusselse, de Vlaamse en de Federale Regering bijzonder goed samenwerkten. Voor de eerste keer, weliswaar

op vraag van het parlement, maar meteen opgepikt door de regering, is er een studie over personen met een interseksconditie. Dat zal de basis zijn voor een gelijkheidskansenbeleid voor die bijzonder kwetsbare doelgroep. Kortom, de beleidsbrief illustreert dat de regering keuzes heeft gemaakt. De lijnen zijn uitgezet, het beleid wordt langs die lijnen ontwikkeld en van nieuwe accenten voorzien. Het parlement kan daar altijd kritische vragen over stellen en het gesprek over aangaan.

3.5. Vraagstelling door Tine van der Vloet

Tine van der Vloet herinnert eraan dat de discussie over handicap of beperking niet beslecht was. Ze vindt het vooral belangrijk te spreken over personen, met een handicap of een beperking, dat is een keuze. Ze hoort de minister graag zeggen dat de beleidsparticipatiestructuur er zo snel mogelijk moet komen, hopelijk is dat voor begin 2018. Ze vraagt een lijst van de twintig organisaties die bij die gesprekken betrokken zijn. Hoeveel geld wordt ervoor vrijgemaakt? Hoe ziet de werking eruit?

Ze vraagt naar de resultaten van de vijf proefprojecten voor toegankelijke gemeente. Zijn er al resultaten bruikbaar voor de toekomst? De minister wil nog meer gemeenten het charter laten tekenen. Tot nog toe deden dat er maar drientwintig. Welke concrete acties plant de minister daarvoor? De minister wil een proefproject starten om mensen met een visuele beperking toegankelijk te laten stemmen. Kunnen gemeenten zich daarvoor kandidaat stellen? Hoeveel gemeenten zijn er nodig? De minister zou bij de lokale besturen aandringen op toegankelijke stemlokalen. Hoe zal ze dat doen? De toegankelijkheidslabels voor kantoorgebouwen, zes tot tien bestaande gebouwen, worden daar jaarlijks op gescreend. Welke gebouwen zullen dat in 2018 zijn?

3.6. Schriftelijke vraagstelling

Ann Brusseel diende schriftelijk vragen in, zie bijlage 4.

4. Antwoorden van de minister op 30 november 2017

Minister *Liesbeth Homans* geeft in algemene zin aan dat het belangrijk is te duiden over welke instrumenten ze beschikt als minister bevoegd voor de coördinatie van het horizontaal gelijkheidskansenbeleid. Alle beleidsdomeinen zijn verantwoordelijk voor het bewerkstelligen van gelijke kansen. In het horizontaal gelijkheidskansenplan worden alle Vlaamse maatregelen over de beleidsdomeinen heen gebundeld en op elkaar afgestemd, passend binnen de marges van de visie die de Vlaamse Regering op het gelijkheidskansenbeleid heeft geformuleerd. De beleidsbrief moet gelezen worden in samenhang met dat plan.

Er is daarbij ongeveer 4,75 miljoen euro ter beschikking voor coördinatie van het gelijkheidskansenbeleid. Die middelen worden aangewend voor ondersteunende instrumenten, tools, impulsprojecten, subsidies aan het middenveld, beleidsparticipatie, regulering en onderzoek.

Het gelijkheidskansenbeleid zoals de minister dat wil vorm zien krijgen, laat zich niet louter vatten in regelgeving of het financieren van zoveel mogelijk organisaties. Zij wil focussen op een mentaliteitswijziging en proberen binnen te dringen in de hoofden van mensen. Gelijke kansen inzake gender, handicap en geaardheid realiseren, kan alleen door verschillende instrumenten tegelijk in te zetten, meent de minister. Ze noemt het een werk op lange termijn, al zijn er al resultaten te noteren.

Gelijkheidskansenbeleid beschouwt de minister als een voortdurende uitdaging waarbij het zoeken is naar de juiste beleidsinstrumenten. Sommige zijn succesvol. Die probeert men dan structureel in te bedden. Andere worden stopgezet omdat ze

niet werken. Die kunnen in elk geval niet blijven bestaan met middelen van de Vlaamse overheid.

Meer concreet verklaart de minister bij de vraag waarom etniciteit en leeftijd niet als thema zijn opgenomen, dat de Vlaamse Regering er bewust voor heeft gekozen in het regeerakkoord thema's eruit te lichten waarop men echt intensief moet inzetten: gender, seksuele identiteit en handicap, inclusief toegankelijkheid. Voor de beleidsvoering rond die aspecten beschikt de minister over budget en ambtelijke capaciteit én het fiat van de andere ministers. Het behelst de uitvoering van het regeerakkoord. Het betekent evenwel niet dat er over andere thema's uit het Gelijkekansendecreet zoals afkomst of leeftijd geen beleid kan worden gevoerd. Die aspecten zijn binnen de Vlaamse Regering aan andere ministers toevertrouwd.

Is het wenselijk om elke doelgroep op de kruising van gelijkkansenthema's als aparte doelgroep op te nemen? De minister heeft een jaar eerder al aan de commissie voorgesteld zich over die vraag te buigen.

De provincies zijn niet langer bevoegd voor gelijkkansenbeleid. De minister stipt aan dat er geen lijn zat in het beleid dat ter zake door elk provincie werd gevoerd, zowel qua budget als inhoud. De overdracht naar Vlaanderen laat toe enige stroomlijning in het beleid te brengen. Per 1 januari 2018 wordt 1 personeelslid overgeheveld naar de administratie van de minister. Zij is afkomstig van de provincie Vlaams-Brabant. Als eerste opdracht zal zij, gezien haar expertise inzake lokaal gelijkkansenbeleid, het Vlaamse gelijkkansenbeleid dichter bij de lokale besturen moeten brengen.

Men zat niet stil bij de overdracht van het gelijkkansenbeleid naar het Vlaamse niveau, verzekert de minister. Zo wordt de werking van de Roze Huizen vanaf 2018 gegarandeerd. De minister vond het in het proces vooral belangrijk dat er instemming was bij de Roze Huizen zelf en Çavaria. Dat neemt de coördinatie op. Naast zuurstof, biedt de overheveling naar Vlaanderen de huizen ook meer stabiliteit en daadkracht. Er is een helder kader waarin de nodige ruimte is voorzien om rekening te houden met accenten en gevoeligheden binnen elke provincie.

De middenveldorganisaties die ad nominatim financiering ontvangen, kregen een jaar eerder al de opdracht om erover na te denken hoe hun werking meer lokaal ingebed kan worden. In het kader van de jaarovereenkomsten worden concrete acties opgenomen met het oog op de lokale verkiezingen.

Er waren ook projectsubsidies mogelijk vanuit de provincie. Die kunnen vanaf 2018 ook bij Vlaanderen aangevraagd worden. De resterende 127.000 euro, na aftrek van de Roze Huizen, is toegevoegd aan de algemene werkingsmiddelen en kan aangewend worden voor financiering van dergelijke projectmatige acties. De organisaties die projectaanvragen indienden, onder meer het Holebifilmfestival, worden van de mogelijkheid op de hoogte gebracht.

Hoe kan de minister de andere ministers er verder, behalve met de reeds toegelichte instrumenten, nog toe aanzetten haar te volgen in haar beleid? De minister gaat in op twee elementen in dat verband. In eerste instantie is er de OCM, de open coördinatiemethode, en ten tweede het gelijkkansenmiddenveld.

De OCM is zeer procedureel en strak. De diensten en het kabinet vullen dat zeer nauwgezet in. Er is nauw overleg met andere domeinen om te zien waar nieuwe acties en samenwerking mogelijk zijn. Het middenveld is nauw betrokken en formuleerde uitgebreide adviezen. De adviezen worden samen met allerlei onderzoeksresultaten en beleidsmonitors meegenomen in de actualisatie begin 2018. De Vlaamse Regering neemt haar verantwoordelijkheid in het gelijkkansenbeleid.

Begin 2018 zal dat volgen de minister ook blijken uit de evaluatie van de actieplannen van 2016 en 2017.

Zeer belangrijk in het horizontaal beleid zijn de ad-nominatimorganisaties, die een onmisbare rol spelen in de communicatie met de aandachtsgroepen van het gelijkheidsbeleid. Ze plegen overleg met administraties, de academische wereld, parlement en ministers enzovoort en verkondigen daar hun eigen standpunten vrijuit. Dat is de rol en de kracht van het middenveld.

Een genderbeleid voeren begint met het creëren van genderbewustzijn. Dat kan in de eerste plaats aan de hand van heldere informatie. De vernieuwde genderklik-website is in ontwikkeling en vormt de ruggengraat van het genderbeleid. Goede informatie is in het geheel cruciaal. De voorgaande website kampt met het feit dat er nooit is nagedacht over structurele verankering, continu actualiseren en voortdurend promoten ervan. De hernieuwde website wordt na lancering structureel toegevoegd aan de werking van RoSa. Er zal aandacht zijn voor een ruimere bekendmaking. Dat campagneplan wordt uitgewerkt.

De minister gelooft in sensibilisering met goed doordachte campagnes. Ze haalt de campagne 'Zit u er voor iets tussen?' aan. Het is vooral niet de bedoeling om belerend over te komen maar om het op een herkenbare manier over vooroordelen te hebben. Ook van een typische affiecampagne wilde de minister niet horen. Ze zocht impact door op geregelde tijdstippen en over een periode van zes maanden strategische momenten te vullen met de campagne. Zo werd de spot getoond vlak voor 'Thuis' en werd een banner opgenomen in Metro.

Er wordt ingezet op een sterke monitoring van het genderbeleid. Met de Studiedienst van de Vlaamse Regering is een update uitgebracht van de gendermonitor. Dat biedt een goed beeld van de maatschappelijke positie van mannen en vrouwen op diverse domeinen van de Vlaamse samenleving en de evolutie ervan. Het is een inspiratiebron voor alle Vlaamse beleidsmakers die in gesprekken met collega-ministers wordt meegenomen, onder meer in het kader van de OCM.

Behalve informeren, sensibiliseren en monitoren beschikt de minister nog over andere instrumenten die impact genereren, zoals de expertendatabank, die in 2018 tien jaar bestaat. De minister gaat ervan uit dat iedereen de meerwaarde daarvan inziet, maar het potentieel bleef onderbenut, vond ze. Ze liet het instrument evalueren en op basis daarvan is het startschot gegeven voor een vernieuwde gebruiksvriendelijke website. De focus gaat niet enkel nog uit naar journalisten en studenten journalistiek, maar de databank staat nu ook open voor redactiemedewerkers van programma's, universiteiten of organisaties die debatten organiseren en op zoek zijn naar experts. Om de bekendheid te vergroten, wordt een lanceringcampagne opgezet om de databank bij de juiste doelgroepen in de markt te zetten. Dat alles vanuit een nauwe samenwerking met experts uit de databank.

De minister levert inspanningen om de gendervisie ook structureel ingang te doen vinden in de andere beleidsdomeinen, als coördinator van het horizontaal gelijkheidsbeleid. Alle vermelde actoren nemen daarin met de minister een zeer actieve rol op. Dat is ook succesvol. Zo is er ten aanzien van de landbouwsector binnen het katholiek vormingswerk van landelijke vrouwen in middelen voorzien voor het organiseren van een aanspreekpunt om vrouwen op het platteland blijvend te stimuleren en bijstand te leveren.

Laatste belangrijke actor in het genderbeleid is het middenveld. Jaarlijks worden er gerichte overeenkomsten afgesloten met een aantal middenveldorganisaties die mee doordrongen zijn van de genderklik. De dialoog levert wel vaker hevige discussie op, maar finaal is de doelstelling dezelfde. De betrokken organisaties krijgen de ruimte om het genderbeleid mee uit te dragen. De minister denkt dan

aan het uitgebreide vormingsbeleid van Çavaria en RoSa, het platform Vrij Spel en Kinderen Kiezen Wel.

Wat met de loon- en loopbaankloof, de combinatie zorg en arbeid en de interfederale dimensie? De loon- en loopbaankloof is een complex gegeven. Federaal werken Gelijke Kansen en Werk samen om een actieplan uit te tekenen. Ze beperken zich in eerste instantie tot de federale bevoegdheden. Daar situeren zich ook de belangrijkste hefboomen om iets te ondernemen. De minister denkt dan aan verlostelsels om de loon- en loopbaankloof aan te pakken. De minister erkent dat er nog heel wat werk is, maar stelt dat er ook een positieve evolutie te noteren valt.

De minister onthoudt uit de Vlaamse gendermonitor ook een aantal conclusies: de bestaande opleidingsachterstand van vrouwen is intussen omgebogen naar een voordeel. Het aandeel werkende vrouwen nam in de voorbije tien jaar toe met 5 procent en de loonkloof nam af met ongeveer 10 procent. Vrouwen zijn ook vaker dan mannen aan de slag in stabiele sectoren en groeisectoren. De weerstand tegen een gelijke taakverdeling tussen mannen en vrouwen in het huishouden en bij de opvoeding van de kinderen is sterk gedaald. Ook in die zin is er nog veel te doen, maar wil de minister de positieve dingen niet uit het oog verliezen.

Het nationaal Actieplan Gendergerelateerd Geweld is een interfederaal plan dat voor Vlaanderen wordt gecoördineerd vanuit Welzijn. Daar is het grootste relevante instrumentarium ondergebracht. Vanuit Gelijke Kansen zoekt de minister intensief naar onderbelichte thema's binnen het bestaande antigeweldbeleid, op het kruispunt van één of meer doelgroepen binnen haar bevoegdheidsdomein. Minister Homans somt een aantal acties ter zake op, met als eerste de impulsfinanciering van Intact vzw en GAMS, die tegen vrouwelijke genitale verminking strijden. Er is ook onderzoek naar geweld op meisjes met een beperking, waarvan de resultaten verwacht worden eind 2017. In overleg met de onderzoekers gaat de minister na hoe men best met de resultaten aan de slag kan. Tijdens de bespreking van de beleidsbrief had de minister het al over de zeer strategische campagne tegen geweld op mannen.

Als minister van Gelijke Kansen zet zij voor wat personen met een handicap betreft hoofdzakelijk in op beeldvorming. Meer bepaald de mensenrechten- en inclusiebenadering van een handicap, beleidsparticipatie en monitoring staan centraal. Andere aspecten zijn grotendeels ondergebracht bij minister Vandeurzen.

Het handicapbeleid van minister Homans vertrekt vanuit het VN-verdrag Handicap en dus vanuit een mensenrechtenbenadering. De gelijkekansenadministratie is aangesteld als aanspreekpunt ter zake en coördineert de rapportering aan de VN voor de Vlaamse bevoegdheden. Met die rapportering in het vooruitzicht besliste de minister om de rondetafel te organiseren. Dat wordt voorbereid en vindt plaats op 21 januari 2018. Het is de bedoeling om met de Vlaamse beleidsdomeinen, met de organisaties van personen met een handicap en met mensen uit de academische wereld een stand van zaken op te maken over de realisatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. De rondetafel laat toe alle aspecten van uitvoering van het verdrag bijeen te brengen, te actualiseren en de opties voor de volgende periode helder te stellen. Het mensenrechten- en inclusieperspectief is vrij nieuw. Voordien werden personen met een handicap of beperking veeleer vanuit een zorgperspectief benaderd. De verandering wordt ook mee vanuit Gelijke Kansen gestimuleerd.

Om de evoluties in uitvoering van het VN-verdrag te meten, rees al in de voorgaande legislatuur de idee van een indicatorenset Handicap. Dat bleek niet vanzelfsprekend. In de lopende legislatuur is men er eind 2016 in geslaagd om in samenwerking met de Universiteit Gent en professor Van Hove een ontwerp van indicatorenset vast te leggen. Op basis daarvan zijn afspraken gemaakt met de

Studiedienst van de Vlaamse Regering om ze verder aan te vullen en te verfijnen. Het proces is vergelijkbaar met dat van de gendermonitor en gaat via nauw overleg met diverse beleidsdomeinen en het middenveld. Een eerste definitieve handicapmonitor is voorzien voor 2018. Het moet de leidraad worden voor het verdere handicapbeleid vanuit Gelijke Kansen.

De arbeidsparticipatie van personen met een beperking blijft een grote uitdaging, bevestigt de minister de vraag van Sabine de Bethune. Dat geldt voor zowel de privé-arbeidsmarkt als voor de overheid alom. Het wordt een sleutelgespreksthema tijdens de rondetafelgesprekken, meent de minister.

De nood aan benchmarking waarvoor in de beleidsbrief geen ruimte is, noemt de minister eerder een werkaangelegenheid. De werkzaamheid van personen met een handicap is in Vlaanderen in de voorbije jaren gestaag gestegen, zij het niet voldoende. Er blijft een grote kloof bestaan met de algemene werkzaamheid. Vlaanderen doet het wel iets beter dan het Europese gemiddelde. Dat geldt niet voor België. Qua tewerkstelling bij de Vlaamse overheid zet de minister in op een versterkt, inclusief en talentgericht HR- en diversiteitsbeleid gestoeld op het strategisch gelijkekansen- en diversiteitsplan van de Vlaamse overheid. De minister refereert aan de besprekingen in de commissie Bestuurszaken voor meer gedetailleerde uitleg.

Een derde beleidsprioriteit is de beleidsparticipatie. De minister vertrouwt erop dat men in 2018 met de relevante ambitie aan de slag kan. De besprekingen ter voorbereiding van de oprichting en positionering van de beleidsparticipatiestructuur met en van mensen met een handicap lopen. De lijst met betrokken organisaties uit het NOOZO-verband – Niets Over Ons Zonder Ons – wordt overgemaakt.

De minister lichtte eerder al het project Onze Nieuwe Toekomst toe, dat werkt met themacafés. De projectsubsidies voor dat concept en voor Ouders voor Inclusie vinden vaste grond in pilootprojecten die op het terrein worden ingericht. Beide projecten zijn ideale partners gebleken. Onze Nieuwe Toekomst wil de netwerken van mensen met een verstandelijke beperking versterken en de zelfredzaamheid van die groep stimuleren. De benadering is innovatief en vertrekt vanuit de kracht en mogelijkheden van de mensen zelf. De ontmoetingscafés zijn activerende, interactieve en bewustmakende ontmoetingsmomenten, georganiseerd door mensen met een verstandelijke beperking over heel Vlaanderen. Het heeft geen globale invloed op het beleid, maar kan volgens de minister wel een voorbereiding zijn voor een sterkere betrokkenheid van de groep bij beleidsparticipatie op diverse niveaus.

Het Steunpunt voor Inclusie ondersteunt ouders die op drempels botsen in hun keuze voor inclusie met focus op onderwijs, maar zet tegelijk in op andere sectoren zoals jeugd, cultuur enzovoort. Ze maken voortdurend analyses waarmee ze terugkoppelen naar ouders en beleidsactoren. Het steunpunt kon dank zij Gelijke Kansen de voorbije jaren een solide werking uitbouwen. Om die structureel te verankeren – binnen de CLB's – lopen er gesprekken met Onderwijs. In 2018 wordt met de CLB's een traject opgezet.

Met betrekking tot de toegankelijkheid geeft de minister mee dat er vijf pilootgemeenten in het pilootproject Toegankelijke Gemeenten zaten: Asse, Beringen, Maldegem, Kortrijk en Sint-Niklaas. Ze brachten onder begeleiding van Inter vzw in kaart welke factoren belangrijk zijn bij de ontwikkeling van een integraal en geïntegreerd toegankelijkheidsbeleid. Het project resulteerde in een referentiekader voor zo'n beleid. Er is tevens een tool ontwikkeld voor zelfevaluatie waarmee het bestuur het bestaande toegankelijkheidsbeleid in kaart kan brengen. Een charter is opgesteld voor toegankelijke gemeenten. Lokale besturen engageren zich daarmee om een kwaliteitstraject af te leggen met betrekking tot het toegankelijkheids-

beleid. Voorts zijn diverse processen opgestart in de pilootgemeenten: toegankelijkheidsonderzoek op het terrein, organiseren van vorming enzovoort.

De resultaten worden meegenomen in de toekomst. Het toegankelijkheidsbeleid van gemeenten hangt volgens de minister nog te veel af van individuele aandacht en motivatie van schepenen, medewerkers of adviesraden. Ze ziet een nood aan structurele inbedding van integrale toegankelijkheid en de principes van universal design in het beleid en de organisatiestructuur van steden en gemeenten. Die hebben behoefte aan een degelijke omkadering en begeleiding van experts. Ook kansen voor onderlinge expertisedeling zijn onontbeerlijk. Inter lijkt de minister daarvoor de ideale partner. Lokale besturen en Inter vinden steeds meer de weg naar elkaar. Inter heeft mede op verzoek van de minister het inzetten op lokale besturen opgenomen in het jaarplan voor 2018 als prioritair thema.

Hoe kan men de lokale verkiezingen van 2018 toegankelijk maken? In de communicatie over de lokale verkiezingen roept de minister de lokale besturen ertoe op voor toegankelijke stemlokalen te kiezen. Samen met Inter maakt de minister daarvoor een nieuwe, bondige handleiding op met praktische tips voor de inrichting van stemlokalen. Het proefproject rond toegankelijk stemmen voor personen met een visuele beperking verloopt in samenwerking met de doelgroeporganisaties en Inter. Met onder meer het Slechtzienden en Blinden Platform Vlaanderen vzw en de Brailleliga worden de modaliteiten uitgewerkt om in een aantal gemeenten waar elektronisch gestemd wordt een proefproject uit te rollen waarbij blinden zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen. De gemeenten worden voorgedragen vanuit de doelgroep zelf. Ze selecteren gemeenten waar een grote doelgroepsectie aan het project kan deelnemen. Er is nog geen definitieve selectie gemaakt in een aantal gemeenten. Voorafgaand zijn er infosessies om met het toegankelijk digitaal stemmen vertrouwd te raken. Dat moet de opkomst mee verzekeren. Een degelijke briefing voor de voorzitters van de stembureaus is in voorbereiding.

Jaarlijks worden zes tot tien kantoorgebouwen gescreend op toegankelijkheid. Op het programma van Inter voor het label van Toegankelijk kantoorgebouw voor 2018 staan de Postsite in Aalst, Burg 2 en 3 in Brugge, het Errerahuis in Brussel en de justitiehuisen van Leuven en Oudenaarde.

Over LGBTQI en het erkennen van het derde geslacht zijn er ook vragen. Dat is bij uitstek een federale bevoegdheid, stelt de minister, en hoe relevant ook, die vragen moeten aan de respectieve ministers worden gesteld, onder meer van Justitie.

Wat betreft de aandacht voor de thematiek van de interseksualiteit, stellen de beleidsaanbevelingen in de studie een duidelijke vraag naar toegankelijke en objectieve informatie aan interseksuele personen en hun omgeving. Met het middenveld bekijkt de minister hoe ze die vraag het best opvangt.

Werken rond gender en seksuele identiteit op het kruispunt van etniciteit is een complex gegeven, onderstreept de minister. In 2018 wil ze een thematische en zeer gerichte projectoproep lanceren. De specifieke modaliteiten worden uitgewerkt met het oog op bekendmaking van de oproep in voorjaar 2018.

Met betrekking tot het non-discriminatiebeleid en Unia, geeft de minister aan dat er al heel wat over is gezegd en geschreven maar dat ultiem geen akkoord is bereikt. Zij wilde een doorlichting en verkrijgt geen inzage tot de databank, al was het de bedoeling dat door een onafhankelijke instantie te laten doen. Het parlement zal de doorlichting opnemen. De minister hoopt dat de samenwerking constructief verloopt.

Over de campagne tegen vooroordelen is de minister bijzonder tevreden. Ze is net afgerond en de finale evaluatie moet nog gebeuren. Ze liep zes maanden en er is

wel een tussentijdse zeer positieve evaluatie beschikbaar, zowel in bereik als in views, als tijdens bevraging via mail en in diepte-interviews. De campagne staat niet op zichzelf. Naast sensibiliseren is er meer nodig, zoals de ondersteunende tools voorzien, regelgevende kaders aanreiken en projecten. De samenhang van al die instrumenten bepaalt de ruggengraat van het gelijkheidsbeleid.

5. Repliek van de leden op 30 november 2017

Elke Van den Brandt onderschrijft de idee van een mentaliteitswijziging en dat het nodig is om in de hoofden van de mensen binnen te dringen. Ze acht het noodzakelijk dat gender verankerd zit in elkeen en in de maatschappij om vooroordelen weg te werken. Iedereen heeft ze en er zijn ook schema's nodig om de realiteit te kaderen. Genderschema's zijn er ook en dan is de vraag hoe men daarmee omgaat en voorkomt dat ze invloed hebben op de gelijke kansen van mensen. De principes zitten goed, maar de concrete invulling ligt moeilijker. Het lid vindt in de beleidsbrief niet echt projecten die op zichzelf geen nut hebben, maar ze ziet niet hoe die de doelstellingen en dus die mentaliteitswijziging moeten teweegbrengen. Waarop kan er afgerekend worden? Moet dat te vinden zijn in de gendermonitor? Welke stenen in de rivier wil de minister ultiem verlegd hebben?

Etnische achtergrond was een keuze binnen het regeerakkoord. Groen heeft dat gesteund, maar herhaalt graag dat het zinvol en nodig is en urgent om een uitvoeringsbesluit te hebben dat ook die etniciteit meeneemt, juist omdat het vaak paden kruist. De minister kondigt acties in verband met LGBTQI en etniciteit aan en dat vindt het lid prima. Niet alles is zomaar op te splitsen in hokjes. Een zo realistische mogelijke benadering is best. De minister kan vanuit haar eigen bevoegdheid alvast zelf aan de slag rond achtergrond, etniciteit en afkomst.

Met betrekking tot de provincies en de Roze Huizen kijkt het lid uit naar beleid. Dat de Roze Huizen worden voortgezet is goed, stelt zij. Er rest nog 127.000 euro over voor projectsubsidies. Is dat vergelijkbaar met wat er voordien was vanwege de provincies? Er is veel versnippering en ze is blij dat de minister er een lijn in wil brengen. Welke lijnen ziet ze? Wat betekent het? Niet alles van onderliggende projecten hoeft voortgezet, maar sommige dingen kunnen wellicht niet worden opgeheven. Kan de minister enigszins inzicht geven in wat dat op het terrein zal betekenen voor de organisaties die er een beroep op deden?

Is het de bedoeling dat de campagne 'Zit u er voor iets tussen?' elke zes maanden herhaald wordt? Elke Van den Brandt wil weten hoe ze dan denkt een goede campagne een duurzaam effect te geven.

Ook Groen beaamt het belang van de expertendatabank. Het instrument wordt te weinig benut. Op de vraag welke lessen men uit de evaluatie trekt, luidt het: gebruiksvriendelijker maken, ruimer publiek en breder bekendmaken. Waren dat ook de gemarkeerde knelpunten? Waarom weet een journalist niet dat die databank bestaat? Wat waren de conclusies van de evaluatie?

Elke Van den Brandt bevestigt dat er nog een lange weg te gaan is inzake handicap en beeldvorming, maar ziet goede stappen in die richting via inclusie. Campagnes alleen doen het niet. Kinderen in het onderwijs integreren confronteert andere kinderen met een handicap en leert ze over die handicap heen te kijken. Ze leren zien dat iedereen zijn beperkingen heeft. Ook op de werkvloer is die integratie nodig om vanuit elkaars krachten te leren denken en niet vanuit beperkingen.

De minister financiert onder meer ook GRIP en zo de inclusiespiegel. Die legt de vinger op de wonden. Het VN-verdrag is het kader en er komt een rondetafel. Het lid verwacht dat de grote conclusie wordt dat er inzake arbeid, zorg en onderwijs en verder nog heel wat te doen valt. Is er ook een geraamte om het beleid bij

te stellen? Wat kan in de nasleep herzien worden en wat kan eruit voortvloeien aan mogelijk nieuwe decreten? Elke Van den Brandt hoopt dat het niet alleen een instrument wordt om de rapportering aan de VN te verzorgen, maar ook echt beleidssturend werkt.

De ontmoetingscafés vindt zij prachtig, al ziet ze er meer in dan een instrument in het kader van beleidsparticipatie. Is het een louter lerend gegeven of ziet de minister mogelijkheden om de doelstellingen ter zake niet alleen te focussen op beleidsparticipatie? Wat is de link?

Unia noemt het lid de essentie, waar de minister al te snel overgaat. Het parlement moet het oplossen en Van den Brandt hoopt dan ook dat dat lukt. Ze verwacht op korte termijn een voorstel vanuit de meerderheid en verzekert dat de oppositie bereid is om mee te werken. Blijft een initiatief van de meerderheid uit, dan dient Groen zeker een motie in naar aanleiding van de beleidsbrief. De uitleg van de minister dat Unia niet wil meewerken, vindt ze nog altijd te kort door de bocht. Is er een onderzoeksinstituut aangeduid? Welke onderzoeksvraag lag dan voor? Het lid begrijpt dat Unia zonder dat inzicht niet meewerkt. Er is een garantie op anonimiteit in hun klachtendatabank. Die privacy kan niet zomaar opengegooid worden. Analyse moet mogelijk zijn, maar dan mits duidelijkheid. Unia wil weten welke gegevens nodig zijn en op grond van welke onderzoeksvraag. De minister reageert bijna allergisch op alles wat Unia vooropstelt, terwijl ze bondgenoten moeten zijn.

Sabine de Bethune verheugt zich over de rondetafel met betrekking tot de inclusie voor personen met een beperking. Het lijkt haar een zeer positieve stap in de richting van inclusie, die veel te lang uitbleef. Het moet meer worden dan een boeiende gedachtewisseling, daaruit moeten concrete actiepunten volgen.

Met betrekking tot Unia vindt zij het niet de taak van de Vlaamse Regering om Unia te evalueren of controle uit te voeren. Dat moet vanuit het Vlaams Parlement ingegeven worden. Zo is het ook bij aanvang van de legislatuur afgesproken. Het lid gaat ervan uit dat de minister zich daarin kan vinden. Geen enkel agentschap is perfect en voor haar is evaluatie alvast niet nodig. Unia reageert steeds op haar beroepsmatige vragen met een deskundige, goed gedocumenteerde respons, al is ze het niet altijd eens met hun conclusies.

Sabine de Bethune doet een oproep om constructief samen te werken met die instelling met een bijzonder statuut. Perfect zal het niet worden, maar men kan via samenwerking beter scoren in de bestrijding van discriminatie dan via conflict, besluit zij.

Els Robeyns is blij met de antwoorden. Ook het feit dat de minister het gelijkekansenbeleid dichter bij de lokale besturen wil brengen, vindt zij positief. Daar ligt een belangrijke opdracht voor die ene emancipatieambtenaar die naar Vlaanderen wordt overgeheveld, oppert zij. Ze is het ermee eens dat het beleid van de provincies een lijn miste, maar er was wel een grote diversiteit. De ene provincie was wel allicht actiever dan de andere. Als er een lijn in wordt getrokken, dan moeten er ook keuzes gemaakt worden. Het lid wil daarom de bezorgdheid uiten over de expertise die is opgebouwd. Het is zaak erover te waken dat die niet verloren gaat.

Ook *Els Robeyns* wil weten waarvoor de 127.000 euro nog zou kunnen worden ingezet.

Minister *Liesbeth Homans* legt uit dat die 127.000 euro de middelen zijn die ze van de provincies kreeg. Of dat alles is, weet men niet. In bepaalde beleidsdomeinen is geld van die bevoegdheden naar grondgebonden bevoegdheden overgeheveld, maar niet in het kader van gelijke kansen. Er stond derhalve niets meer op dat

budget. Het bedrag dat men kreeg, wordt ook integraal weer ingezet in het kader van de gelijke kansen zoals de provincies die al aanpakten.

De campagne waarvan sprake zal niet elke zes maanden herhaald worden, maar liep zo lang, en dat is naar de norm echt lang. Ze was ook via Facebook te volgen.

De minister is blij dat men uitkijkt naar de rondetafel, maar kan en wil niet vooruitlopen op conclusies. Mochten er conclusies uit voortvloeien die aanpassingen aan het beleid veronderstellen, dan zal men niet nalaten dat te doen.

De ontmoetingscafés gaan inderdaad ruimer dan beleidsparticipatie. Het gaat om lotgenoten die elkaar kunnen versterken en van elkaar kunnen leren. Zo kunnen ze leren hoe het is om een relatie te hebben, geeft de minister bij wijze van voorbeeld mee.

Elke Van den Brandt wil niet vooroplopen op conclusies. Ze leest jaarlijks de inclusiespiegel en gaat ervan uit dat daarin enige consistentie zit. Er schuilt expertise achter en dus zouden de pijnpunten daaruit allicht terugkeren in januari naar aanleiding van de rondetafel. Het lid kondigt alvast aan naar de conclusies te zullen vragen en dat ook op de andere beleidsdomeinen.

Over Unia geeft de minister geen antwoorden. Dat het parlement de evaluatie verder aanpakt, vindt Elke Van den Brandt goed. Houdt de minister haar beschuldiging dat Unia niet wil meewerken aan? De werking van Unia wordt zo in een slecht daglicht geplaatst en gehypothekerd, stelt het lid. Ze herhaalt haar vragen: was er een onderzoeker aangeduid en welke was de onderzoeksvraag? Zelf ziet ze zeker ook verbeterpunten voor Unia, maar constructieve samenwerking moet het doel zijn. Unia maakt eigen analyses en doet nulmetingen omdat het zich daarvan bewust is. Gelooft de minister nog in de doelstelling waarvoor Unia is opgericht en dat ze die kunnen waarmaken of is het vertrouwen volledig weg?

Minister *Liesbeth Homans* keert de vraag om: waarom zou ze een onderzoeker aanstellen als bij voorbaat al de toegang tot de databank wordt geweigerd? De onderzoeksvragen waren duidelijk en afgesproken na geregeld overleg op het kabinet. Er zijn verslagen van, gevalideerd door haarzelf én Unia.

Elke Van den Brandt wil wel graag het verslag zien waarin Unia op alle mogelijke wijzen weigert toegang te verlenen tot de gegevens. Volgens het lid zijn ze bereid geanonimiseerd stukken open te stellen. Dat is zeer arbeidsintensief en daarom willen ze vooraf weten wat nodig is.

Met de conclusie is het lid wel blij: de zaak en de analyse komen weer bij het parlement terecht, terwijl recent de meerderheid nog vond dat het wel de taak van de minister was om die analyse te maken. Elke Van den Brandt rekent erop dat de minister alsnog probeert constructief met de instelling samen te werken opdat het gelijkekansenbeleid versterkt kan worden door de werking van Unia in plaats van verzwakt.

6. Indicatieve stemming over de begroting voor Gelijke Kansen voor 2018 op 30 november 2017

Het aan de commissie toegewezen gedeelte van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018 wordt, wat het onderdeel Gelijke Kansen betreft, bij indicatieve stemming aangenomen met 9 stemmen tegen 1 bij 2 onthoudingen.

Lorin PARYS,
voorzitter

Björn ANSEEUW
An CHRISTIAENS
Bart VAN MALDEREN
Piet DE BRUYN
Els ROBEYNS
Cindy FRANSSEN
Elke VAN DEN BRANDT,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

btw	belasting over de toegevoegde waarde
bvba	besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
BW	Burgerlijk Wetboek
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CBO	centrum voor beroepsopleiding
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
EKM	erkende kredietmaatschappij
ERP	Energierenovatieprogramma
ESCO	energy service company
EVA	extern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
FOD	Federale Overheidsdienst
GAMS	Group for the abolition of female genital mutilation / Groupe pour l'Abolition des Mutilations Sexuelles féminines (Groep voor de afschaffing van vrouwelijke genitale verminking)
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest)
GRIP	Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap
HPAO	Horizontaal Permanent Armoedeoverleg
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IGS	intergemeentelijk samenwerkingsverband
LDE	lokale diensteneconomie
MAGDA	maximale gegevensdeling tussen administraties
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
NOOZO	Niets Over Ons Zonder Ons
OCM	open coördinatiemethode
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PV	photovoltaic
RoSa	Rol en Samenleving
SHM	sociale huisvestingsmaatschappij
SVK	sociaal verhuurkantoor
TAO	teams voor advies en ondersteuning
UGent	Universiteit Gent
VAPA	Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest)
VIVAS	Vereniging Inwoners van Sociale Woningen
Vlabinvest	Investeringsfonds voor Grond- en Woonbeleid voor Vlaams-Brabant
VLEM	Vlaamse Erkende Maatschappijen
VLIOM	Vlaamse instellingen, organen en mandaten
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VN	Verenigde Naties
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie
vte	voltijdsequivalent
VVH	Vereniging van Vlaamse Huisvestingsmaatschappijen
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
VWF	Vlaams Woningfonds
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WAW-traject	geïntegreerde aanpak van werk, armoede en welzijn
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
wzc	woonzorgcentrum

BIJLAGEN

**Bijlage 1: Ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2018
Opsplitsing per commissie**

(...)

IV. 12. COMMISSIE VOOR WONEN, ARMOEDEBELEID EN GELIJKE KANSEN

Mevrouw Liesbeth Homans, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Artikel 17, §1 (GB0-1GCC2AH-WT; PJ0-1PFC2CA-WT PJ0-1PFC2CY-IS; QF0-1QDC2PA-WT, QF0-1QDC2QK-IS; QFO-1QDC2SA-WT; QF0-1QDC2TA-WT en QF0-1QDC4TB-WT), 33, 34, 37, 98, 101, 120, 122-123 (Vlaams Woningfonds en Erkende kredietmaatschappijen)

Afdeling I Entiteit GB0: Programma C, Artikel GB0-1GCC2AH-WT
Entiteit PA0: Programma F, Artikel PA0-1PFC2CA-WT
Entiteit PJ0: Programma F, Artikelen PJ0-1PFC2CA-WT en PJ0-1PFC2CY-IS
Entiteit QF0: Programma A, (Artikelen QF0-1QAC2ZZ-LO; QF0-1QAC4ZZ-LO en QF0-1QAC2ZZ-WT) en D (volledig)

Afdeling III Fonds ter Bestrijding van de Uithuiszettingen
Fonds voor de financiering van het urgentieplan voor de sociale huisvesting

Afdeling V Garantiefonds voor Huisvesting
Vlaams Financieringsfonds voor grond- en woonbeleid voor Vlaams-Brabant (Vlabinvest)

Bijlage 2: Schriftelijke vragen van Björn Anseeuw over de beleidsbrief Wonen 2017-2018

1. Is het nog steeds de ambitie van de minister om het SVK-aanbod 100% gebiedsdekkend te maken? Welke initiatieven wil de minister daartoe nemen en wat is de stand van zaken met betrekking tot initiatieven die minister hiertoe al heeft genomen?
2. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de solidariteitsbijdrage?
3. Kan u toelichten hoe de hervorming/vereenvoudiging van het kaderbesluit Sociale Huur er zal uitzien?
4. Op welke manier zal de verzekering gewaarborgd wonen worden uitgebreid naar de huurders?

**Bijlage 3: Patrimoniumenquête SHM's inzake energiezuinige renovatie
(Resultaten van slecht naar goed)**

SHM	Naam SHM	Gemeente	aantal woningen	% 1 of meer gebreken
4360	cvba Wonen	Zelzate	1.021	75%
3230	Goedkope Woning	Kortrijk	1.380	73%
4280	De Nieuwe Haard	Ronse	685	64%
4090	Meetjeslandse Bouwmaatschappij voor Volkswoningen	Eeklo	1.783	63%
2250	Diest-Uitbreiding	Diest	789	56%
3150	t 'Heist Best	Knokke-Heist	285	54%
3315	De Gelukkige Haard	Oostende	1.732	53%
1010	De Ideale Woning	Antwerpen (Berchem)	5.771	50%
3320	De Oostendse Haard	Oostende	1.483	49%
4340	Eigen Dak	Wetteren	920	48%
4140	De Gentse Haard	Gent	1.627	48%
7015	Maaslands Huis	Maasmechelen	1.967	45%
1300	Samenwerkende Maatschappij voor Volkshuisvesting	Willebroek	1.398	44%
3210	De Mandelbeek	Ingelmunster	448	42%
3431	De Vlashaard	Wevelgem	768	42%
4070	Dendermondse Volkswoningen	Dendermonde	1.032	41%
3100	Vivendo	Brugge	3.147	41%
1150	Volkswoningen van Duffel	Duffel	1.311	41%
2630	Inter-Vilvoordse Mij. voor Huisvesting	Vilvoorde	1.877	40%
1320	Zwijndrechtse Huisvestingsmaatschappij	Zwijndrecht	670	40%
3380	Tieltse Bouwmaatschappij	Tielt	552	39%
3200	Ons Onderdak	Ieper	1.493	39%
7055	Cordium	Hasselt	1.498	37%
4010	CV voor Huisvesting – Gewest Aalst	Aalst	727	36%
4310	Sint-Niklase Mij. voor de Huisvesting	Sint-Niklaas	1.785	36%
2360	Sociaal Wonen arro Leuven	Herent	357	35%
1260	Sociale Bouwmij. Schelle	Schelle	461	34%
3330	De Mandel	Roeselare	4.693	34%
4350	Gew. Mij. voor Woningbouw	Zeel	737	34%
2350	Woonpunt Zennevallei	Halle	1.856	34%
1140	Woonhaven Antwerpen	Antwerpen	17.419	33%

SHM	Naam SHM	Gemeente	aantal woningen	% 1 of meer gebreken
3421	De Leie	Wervik	1.298	33%
4220	Tuinwijk	Lokeren	1.419	32%
3440	Eigen Haard	Zwevegem	1.334	32%
4290	Volkswelzijn	Dendermonde	1.091	32%
2010	Samenw. Mij. voor Goedkope Woningen	Aarschot	380	30%
4080	Deinse Sociale Bouwmaatschappij	Deinze	474	30%
3410	Helpt Elkander	Waregem	1.345	30%
1290	DE ARK	Turnhout	2.462	30%
3060	Het Lindenhof	Blankenberge	687	30%
4270	Sociale Huisvestingsmaatschappij Vlaamse Ardennen	Oudenaarde	1.224	28%
3280	Ons Dorp	Menen	1.070	28%
4230	Merelbeekse Sociale Woningen	Gent	576	28%
7050	Hasseltse Huisvestingsmaatschappij	Hasselt	1.209	27%
2610	Huisvesting Tienen	Tienen	503	27%
4150	WoninGent	Gent	9.319	27%
4190	De Zonnige Woonst	Hamme	1.392	27%
4160	Volkshaard	Gent	5.646	26%
1065	A.B.C. – projecten Gent	Antwerpen	1.958	26%
4040	Gewestelijke Maatschappij voor Huisvesting	Beveren	1.863	24%
3250	Eigen Haard is Goud Waard	Menen-Lauwe	892	24%
3070	Brugse Maatschappij voor Huisvesting	Brugge	2.118	24%
7030	Nieuw Dak	Genk	3.516	20%
2455	Sociale Huisvesting regio Landen cvbaso	Landen	547	20%
2290	Gewestelijke Maatschappij voor Volkshuisvesting	St-Pieters-Leeuw	2.114	19%
4240	Ninove-Welzijn	Ninove	653	18%
1256	Eigen Woning	Puurs	911	18%
3240	Eigen Gift – Eigen Hulp	Kuurne	489	18%
7090	Nieuw Sint-Truiden	Sint-Truiden	1.511	17%
1120	Gezellige Woningen	Bornem	555	17%
3140	Mijn Huis	Harelbeke	1.515	16%
9920	Zuid-West-Vlaamse Sociale Huisvestingsmaatschappij	Kortrijk	501	15%

SHM	Naam SHM	Gemeente	aantal woningen	% 1 of meer gebreken
1200	Lierse Mij. voor de Huisvesting	Lier	938	15%
2420	Dijledal	Kessel-Lo	3.093	15%
1210	Woonpuntmechelen	Mechelen	2.796	14%
3220	Izegemse Bouwmaatschappij	Izegem	437	14%
4300	Gew. Mij. voor Volkswoningen van St.-Gillis-Waas	Sint-Gillis-Waas	674	14%
1250	Bouwmij. De Noorderkempen	Merksplas	1.389	13%
2351	Volkswoningbouw	Herent	727	11%
7000	Kantonnale Bouwmij. van Beringen voor Huisvesting	Beringen	3.563	10%
3390	Woonmaatschappij IJzer & Zee	Veurne	1.782	9%
4015	Dewaco-Werkerswelzijn	Aalst	845	8%
1310	De Voorkempen H.E.	Wuustwezel	1.133	8%
7110	WOONZO	Tongeren	1.122	7%
2600	Elk zijn Huis Gewestelijke Maatschappij voor de Huisvesting	Tervuren	1.997	7%
1235	De Heibloem	Olen	443	7%
4260	Hulp in Woningnood	Berlare	406	6%
1155	Geelse Huisvesting	Geel	2.020	5%
1170	Eigen Haard	Herentals	718	4%
7064	Kempisch Tehuis	Houthalen-Helchteren	3.210	4%
2228	Providentia	Asse	3.062	3%
4200	SHM Denderstreek	Aalst	1.573	3%
1160	Mij. voor de Huisvesting van het kanton Heist-op-den-Berg	Heist-op-den-Berg	1.231	2%
1230	Molse Bouwmij. voor de Huisvesting	Mol	998	2%
7070	Ons Dak	Maaseik	1.984	1%
1110	Goed Wonen.Rupelstreek	Boom	1.069	0%
3120	WoonWel	Gistel	460	0%
1295	Zonnige Kempen	Westerlo	2.157	0%
4320	WoonAnker	Temse	1.019	0%

Bijlage 4: Schriftelijke vragen van Ann Brusseel over de beleidsbrief Gelijke Kansen 2017-2018

- 1) Het Actieplan Homo- en Transfobie: op 26 oktober jl. bleek uit het antwoord van minister op een vraag om uitleg dat Vlaanderen nog niet betrokken werd bij de opstelling van het interfederaal actieplan. De eerste teksten van dit plan zullen pas eind dit jaar aan de deelgebieden worden voorgelegd. Maar daarnaast stelde de minister dat 'ze niet gewacht heeft en zelfs durft te pretenderen dat, als het interfederaal of het federaal plan er eindelijk komt, veel gewesten, maar ook de federale overheid, nog heel veel van Vlaanderen kunnen leren op dat vlak.
 - a) Waarom werd dan niet vroeger contact opgenomen met het federaal niveau?
 - b) Welke zal de toegevoegde waarde van het actieplan nog zijn voor Vlaanderen?
- 2) De minister onderstreept terecht het principe van gendergelijkheid. Een aantal acties die de minister aankondigt verwelkomen we, meer bepaald de aankondiging van de vernieuwing van genderklik.be in het voorjaar 2018 en de bestrijding van de genderloopbaankloof in het kader van de combinatie werk & privé. Wat dat laatste betreft merken we dat er op federaal niveau wordt gewerkt aan een Actieplan Gender & Werk, dat men begin volgend jaar hoopt te lanceren.
 - a) Is er in dit verband ook overleg en samenwerking tussen Vlaanderen en de federale overheid om te komen tot een consistent geheel?
 - b) Welke specifieke aandacht gaat er naar de voorbeeldfunctie van de overheid?
 - c) De minister maakt ook gewag van een projectoproep van Gelijke Kansen en Inburgering en Integratie 'op het kruispunt etniciteit en gender/seksuele geaardheid'. Kan de minister hier meer duiding geven over het opzet, de kostprijs, de finaliteit en de looptijd van het project?
- 3) Er is in de beleidsbrief geen aandacht voor de groeiende groep van alleenstaanden zonder kinderen. Zal de minister alsnog werk maken van de invoering van een singlereflex via haar horizontaal gelijkekansenbeleid?
- 4) Ook rond asexualiteit zegt de beleidsbrief niets. Nochtans is er wetenschappelijk onderzoek nodig omdat men er nog niet uit is of het gaat om een seksuele geaardheid of niet. Daarnaast blijft het een taboe, dat dringend moet gelicht worden. Is de minister van plan om rond dit thema initiatieven te nemen?
- 5) Een relatief nieuw, maar politiek zeer complex gegeven is polyamorie. We kunnen niet om de maatschappelijke ontwikkeling heen dat meerdere mensen uitkomen voor het feit dat ze met meer dan één partner hun leven én bed delen. De vraag naar het openstellen van het burgerlijk huwelijk voor trio's bvb. wordt hier en daar ook al gesteld. Dit is geen evidente maatschappelijke ontwikkeling, zeker niet van het ogenblik dat er kinderen in het spel komen. Wat onderneemt de minister om dit gegeven en de mogelijke gevolgen ervan in kaart te brengen?

- 6) In Duitsland heeft het Grondwettelijk Hof recent na een klacht van een intersekse persoon bepaald dat het parlement tegen eind 2018 moet voorzien in de invoering van een derde geslacht. Dat bestaat al in een aantal landen, zoals Pakistan, Australië, Nieuw-Zeeland en Nepal. Als de kwestie zich nu in Duitsland stelt, zal ze ook naar ons land overwaaien.
- a) De invoering is een federale materie. Maar Vlaanderen kan wel worden geconfronteerd met de gevolgen ervan. Het ontslaat het Vlaams niveau er dus niet van na te denken en desgevallend aan te dringen over de invoering van zo'n derde geslacht. Hoe ziet de minister dit?
 - b) Bovendien kan de minister zelf ook iets doen, nl. in afwachting al streven naar een aanpassing van alle overheidsformulieren zodat de keuze voor 'x' naast 'm' en 'v' te allen tijde wordt geboden. Doet de minister dat in haar eigen administraties en dringt ze er bij haar collega's én bij de lokale en provinciale besturen op aan om dat ook te doen?
- 7) Naar aanleiding van de Intersex Awareness Day heeft Cavaria een persbericht uitgestuurd waarin het vroeg onnodige operaties bij intersekse kinderen stop te zetten en uit te stellen tot het kind kan meebeslissen.
- a) Daarnaast wees Cavaria erop dat een deel van de problemen kan worden opgelost door correcte informatie te voorzien voor zowel het medisch personeel als de ouders en omgeving van intersekse kinderen. Zal de minister hiervoor een initiatief nemen, desgevallend in samenspraak met haar federale collega?
 - b) De minister besluit haar beleidsbrief op p. 21 met de vaststelling dat er in landen als Malta en Bosnië-Herzegovina een aparte discriminatiegrond 'geslachtskenmerken' werd toegevoegd in de non-discriminatiewetgeving, maar het is onduidelijk of de minister dat ook van plan is in de herziening van het Gelijkekansendecreet dat er dit jaar nog zit aan te komen. Graag duidelijkheid hierover.
- 8) De minister verzekert de financiering van de Regenbooghuizen na de overheveling van de bevoegdheid vanuit de provincies naar Vlaanderen, maar het was wel de bedoeling dat er vanaf dit jaar een nieuwe financieringsregeling van kracht zou worden gebaseerd op het voorstel van de gezamenlijke Regenbooghuizen. Dat voorzag in een onderlinge solidariteit waardoor elk Regenbooghuis evenveel zou krijgen.
- a) Verzekert de minister dat de nieuwe financieringsregeling zeker vanaf 2019 in werking zal treden?
 - b) Een vraag in de marge daarvan: bij de start van het jaarlijkse holebi-filmfestival in Leuven lazen we in De Standaard van 9 november een noodkreet vanuit de organisatie en het Regenbooghuis in Leuven over de overlevingskansen van het festival ten gevolge van de overheveling van het pakket Gelijke Kansen van provincies naar Vlaanderen. Men heeft daar namelijk geen zekerheid of de jaarlijkse financiële steun, die vanuit de provincie Vlaams-Brabant werd toegekend ook nog door Vlaanderen zal worden verzekerd. Kan de minister hierover duidelijkheid scheppen?
- 9) Met betrekking tot de problematiek van toegankelijkheid: de minister wil in samenwerking met het Facilitair Bedrijf de toegankelijkheid van de Vlaamse kantoren verbeteren, rekening houdend met de budgettaire mogelijkheden. Wat betekent dit concreet: hoe groot zijn de budgettaire mogelijkheden en hoeveel kantoren kunnen daarmee op jaarbasis toegankelijk worden gemaakt?

- 10) Waar we niets over lezen in de beleidsbrief is het genderneutraal maken van toiletten.
 - a) Er werd hierover een akkoord gevonden om toe te passen in nieuwe kantoren, maar wordt er inmiddels ook werk van gemaakt in bestaande kantoren?
 - b) Wordt er ook bij het personeel nagegaan hoe men hiertegenover staat en, waar het reeds in voege is, hoe men dit ervaart?

- 11) Op p. 11 meldt de minister dat de ambtelijke commissie Gelijke Kansen dit najaar de actieplannen 2018-2019 finaliseren.
 - a) Wat is daarvan de actuele stand van zaken?
 - b) Op p. 12 echter staat dat begin 2018 aan de Vlaamse Regering en het Parlement verslag wordt uitgebracht over het vorige gelijke kansenbeleidsplan. Is dat verslag nu al klaar en beschikbaar voor de ambtelijke commissie Gelijke Kansen om het nieuwe actieplan voor te bereiden?

- 12) P. 12: het is positief dat er sprake is van een VN-rapportering over zowel het VN-verdrag handicap als anti-discriminatie van vrouwen. Wat moeten we precies verstaan onder 'het opstarten van de voorbereidingen' voor deze rapporteringen?